

JACOBUS. FREDERICUS DE BRIE



DOOR M. SLUYSER

JACOBUS FREDERICUS DE BRIE

JACOBUS FREDERICUS DE BRIE

EEN BEDENKSEL
DOOR M. SLUIJSER



1933

N.V. DE ARBEIDERSPERS — AMSTERDAM

*Klop, klop, hamer klop!
Altijd Jacob op z'n kop!
Eén gaat op en één gaat neer
Altijd doen ze Jacob zeer.*

(Kinderliedje.)

EERSTE HOOFDSTUK

Jacobus Fredericus de Brie kon er werkelijk niets aan doen!

Het was een pure vergissing van hem, toen hij dien brief openmaakte. Al-z'n-leven was-ie een vergissing geweest. Zooiets zit in de familie; en dan zijn alle generaties erfelijk belast. Van ouder op ouder. Het is er niet uit te branden.

Vader de Brie, een zwoegend kleermakertje, zijn leven verdeelend tusschen echtelijk bed en werkplaats — nooit was je, verdorie nog toe, behoorlijk uitgeslapen — had zijn zoon een behoorlijk vak willen laten leeren. Al zou-die d'r krom voor moeten liggen!

Als je zooiets in je kop hebt, wat kan je d'r dan tegen doen? Het leven gaat immers niet zoo als je 't hebben wilt en denkt te kunnen regelen. De jongen was er nou eenmaal. Dwing je het leven om zich te vergissen, dan haal je de riem maar een gaatje nauwer. In naam der vruchtbaarheid! Wat bliksem, al hebben je klanten een praats tegen je van de andere wereld, je weet van je zelf toch, dat je geen varken bent. Je gunt je zoon immers een greintje meer aardigheid in het leven, dan zijn ouwen afgesloofden vader.

„De vader is een kleermaker, de jongen zal kantoorheer worden.”

Dat was de zooveelste vergissing van een heele reeks. Eerst de verwekking van Jacobus Fredericus; toen zijn geboorte, daarna zijn vak!

Jacobus Fredericus de Brie ploeterde een beetje bij een leeraar M.O. Boekhouden. Hij scharrelde wat met Engelsche leerboekjes. Hij leerde een beetje stenografie en schrijfmachine-rammelen. Als er in een advertentie stond, dat sollicitanten met algemeene ontwikkeling den voorkeur hadden, klopte zijn hart van verwachting.

Antwoord kreeg hij alleen maar, als er nijpend gebrek was aan kantoorbedienden. Twee keer had hem een schijnsel van dat wonder verwarmd; in beide korte periodes van warme stal en drie keer in de week een schoone boord, zat nochtans elk uur de bestaansonzekerheid, een sombere kobold, zwaar op zijn schouders.

Kwam je zónder, liep je lang genoeg op de bikkels, dan kreeg je steun. Negen gulden in de week... da's een sloot geld, Jacobus Fredericus de Brie! Je werkt er niet voor; je pakt het maar aan en verteert de centjes der gemeenschap. Negen gulden elke week weer aan!

Jawel, morgen brengen!

Van je negen pop gaat véél af voor je kunt zeggen: „...enne dát heet De Brie!” Al is 't nog zoo weinig, huur, ditjes en datjes; en dan moet je ook nog twee kwartjes op zij leggen voor post-

zegels. Je brengt de brieven natuurlijk zelf weg naar het krantenbureau, maar als je bij je sollicitaties een postzegel voor antwoord insluit en je treft een vent, die weet hoe 't hoort, dan *moet-ie* je wel antwoord geven. Helaas is de welgevoegelijkheid der bazen omgekeerd evenredig aan het aantal beschikbare arbeidskrachten.

Maar nu die vergissing, waar Jacobus niets aan doen kon...!

Jacobus Fredericus de Brie was voorbestemd voor de vergissing met dien brief. Als je jaren wacht op den baas, die weet hoe 't hoort, lees je van óverspanning om de uniform èn het belletje van den brievenbesteller een ander adres dan er, zwart op wit, voor je neus staat.

Het noodlot moet den vinger van den brievenbesteller hebben bestuurd; in plaats van het tweede belletje naar het vierde! Vier hoog, het uitzicht was grandioos, maar de goot stonk in permanentie, woonde Jacobus Fredericus de Brie. Eén hoog, in drie deftige kamers en zònder pensie, woonde John Masters.

Drie en een half jaar lang deed dat noodlot niet anders dan Jacobus Fredericus de Brie in zijn kladden pakken. Hem heen en weer schudden,

tegen den grond smakken en weer overeind helpen.

„Wij menschen zijn nèt lucifers”, placht Jacobus te filosofeeren, „wij menschen zijn precies lucifers. Jaren achtereen zitten we in ons doossie en je weet niet beter of het hoort zoo. Rechts van je zijn lucifers en links en boven en onder . . . overall! Het is altijd zoo geweest en het zal altijd wel zoo blijven. Allemaal zijn we net eender, maar d'r zijn natuurlijk rangen en standen. Je hebt lucifers met een geel stokkie en een rood koppie. En je hebt lucifers met een rood stokkie en een geel koppie, maar dat is dan ook het eenige verschil. We leven lekkertjes en rustiggies, totdat op een goeden dag de baas komt en het doosje opengaat. *Jou* pikt-*ie* d'r uit! Waarom? Dáárom! Of-*ie* *jou* neemt of een ander, dat blijft voor hem precies hetzelfde. Geel koppie of rood koppie, *hij* is de baas! Je schrikt en denkt even: ai, nou ben ik de pilaar, maar meteen strijkt de baas je ruw langs het kantje en dan maak je je kwaad.

„Is me dat een behandeling”, zeg je.

Je windt je op. Je raakt in vuur en vlam.

„Net goed zoo”, zegt de baas, „nou zal ik met jou de kachel eens aanmaken . . . En dan rijen ze je naar de Nieuwe Ooster of je gaat stempelen, wat hetzelfde is, alleen maar een ietsje duurder. Gloeiende kop valt niet af en de lucifers gloeien

niet eens na, maar ik ben niet gek. Mijn dag komt ook wel eens. Na deze tram komt d'r ook nog wel eentje met een open bijwagen!"

Maar nu die vergissing, ... je weet wel: Jacobus Fredericus kon er immers niets aan doen!

Ja, ja, ten derde male: Jacobus Fredericus de Brie was voorbestemd voor deze vergissing!

De brievenbesteller belde. Smeet den brief in de brievenbus, die diende voor het heele huis.

Jacobus had vanuit de goot den brievenbesteller in vertrokken perspectief den straathoek zien omzwaaien. Had gezien, hoe een mallotig verkort armpje een brief te voorschijn greep. Had een hand zien tasten langs de plaats waar hij de rij glimmende knopjes wist. En had de bel, *zijn* bel gehoord! Nog eens: *en had zijn bel gehoord!*

Hemel val niet in scherven; goot staak het stinken niet! Er is eindelijk een baas, die weet hoe het hoort. Er is een brief voor Jacobus Fredericus de Brie! Het met twee kwartjes per week in vele jaren belegde kapitaal gaat, voor het eerst, rente dragen!

„Ik heb antwoord op een sollicitatie ... eindelijk”, juichte Jacobus.

Hij stortte in een tuimelenden ren van de vierde

verdieping langs overloopjes en trapportalen naar de brievenbus.

Greep den brief!

Las!

Er viel een gat in den tijd; toen Jacobus, na minuten, aan den anderen kant van dien afgrond aanlandde, had hij een *Engelschen* brief gelezen.

Het is niet waar, dat dooden zich omdraaien in hun graf. Zij draaien zich zelfs niet om, wanneer hun nakomelingen door hùn schuld reddeloos in den klem raken.

De vader van Jacobus Fredericus de Brie, vijf jaar geleden gestorven, bleef liggen, zooals hij lag. Toch was het *zijn* schuld, dat zijn zoon Jacobus begreep wat er stond in dien brief, die niet was geadresseerd aan hem, maar aan John Masters, eerste verdieping, drie deftige kamers en zònder pension. Als hij, die nu gehoorzaam op zijn rug liggende vader, zich niet had opgewerkt voor den hoogvliegerigen waan, dat de zoon wat anders moest worden dan een hongerig kleermakertje, zou Jacobus den brief nooit begrepen hebben. Hij zou verwezen iets gemompeld hebben van: „Kan-nik niet lezen”. Zou naar de kostjuffrouw zijn gestapt. Hebben gezegd: „Ehh, kijk-kus... ik heb bij vergissing dien brief open-gemaakt, die niet voor mij was. Wat-ter in staat weet-tik niet, maar zooveel heb ik d'r wel van

begrepen, dat-ie voor dien langen Amerikaanschen drooglat is van één hoog."

. Zonder dat schimmetje Engelsch zou 't dan zijn uit geweest! Uit! Hij zou hebben gestempeld. En verder hebben gewacht op den baas, die weet hoe het hoort. Wanneer hij de hausse had beleefd, zou die baas zijn gekomen. Wanneer Jacobus vóór de hausse naar het kerkhof zou zijn gereden, zou de baas tòch gekomen zijn, maar bij een ander.

Maar nu kènde Jacobus een schimmetje Engelsch. Iets van de beteekenis der woorden op het witte papier drong tot hem door. Hij las en herlas. Spelde tastend de volzinnen na. Tot de beteekenis van den brief hem geheel gevangen had.

Tjonge, Jacobus, dat is geen kleinigheid. Nu is het bankje onder je voeten weggeschopt. Even gaf het een benauwde knak; in je hersens verschoof iets, maar nu zweef je vrij in de lucht. Alle droomen zijn opeens tastbaar geworden.

Die Engelsche brief, dat smetteloos-witte velletje postpapier met die violet-getypte letters erop, dat is het paspoort naar de betere wereld. Jij heet De Brie J. F. Op de enveloppe staat duidelijk Mr. John Masters. Zoo heet jij niet, zoo zàl je nooit heeten! Maar ruik je niet de geur van vrijheid en wijdheid om dezen naam? Zie je Miss Liberty nog niet en New York's skyline?

Hij had het al-z'n-leven wel gedacht, Jacobus, dat er iets met dien raren Amerikaan aan het handje was. Zooiets kon je met je klompen aan wel voelen. Woonde me daar zoo'n vent al maanden in drie paleizen van kamers. At zoo'n snij-boon altijd buitenshuis, wat veel duurder moest zijn dan gewoon met de pot mee. Reed maar in taxi's en rookte sigaren uit zilverpapier!

Maar nou was-ie er achter!

Hij had dat heer terdege in de kieren. Moest het geval eens eerst overdenken, voor hij een poot verzette of een mond opendeed.

„Zoo, zoo, meneer de Yankee, jij bent dus hier als vertegenwoordiger van de „Universal American Radio Corporation”!

Dat is een bedrijf van jewelste; zooiets weet een kind!

„En in Zwijndrecht woont Karel de Wind — nooit van gehoord, maar de naam klinkt ècht — en daar is het heele spelletje om begonnen!”

De brief ruikt naar geld. Spreekt over millioenen Dollars, die Mr. Masters den onbekenden Karel de Wind moet aanbieden in ruil voor een uitvinding, die de Zwijndrechtenaar heeft gedaan.

Wij dringen er met den meesten nadruk bij U op aan, dat U deze uitvinding voor ons bemachtigt. Wanneer de uitvinding van Mr. de

Wind in het publiek komt, zullen de prijzen der radiotoestellen met meer dan 75 pCt. in prijs dalen; het gebruik van lampen zal overbodig geworden zijn en de ondergang van de radio-industrie, waaraan zooveel belangen verbonden zijn, nog slechts een kwestie van korten tijd. Wij geven U vrijheid om Mr. de Wind een bedrag van ten hoogste vijf millioen Dollars in contanten te bieden, wanneer hij ons de uitvinding verkoopt en er in toestemt, dat zij door ons vernietigd wordt.

In het hoofd van Jacobus rumoert een draaimolen.

„Meneer de Yank, jij bent een lot uit de loterij, jij bent de kapitein van de Zilveren vloot. Wie zich aan jou wrijft kan niet meer arm worden!”

De tram met den open bijwagen is dan toch eindelijk in zicht gekomen! Nou voorzichtig zijn met opstappen en dan maken, dat je een plaatsje krijgt.

Geel koppie of rood koppie, maar Jacobus Fredericus de Brie laat niet meer de kachel met zich aanmaken!”

Nu gaat Jacobus Fredericus de Brie opnieuw den weg van vier hoog naar de eerste verdieping. Alles lijkt doodgewoon. Is het ook!

Wie niets te verliezen heeft dan een stempelkaart en een hand vol zakcenten te winnen, houdt met zichzelf geen alleenspraken. Hij steekt — als Jacobus — doodgemoedereerd den brief in den zijzak van zijn colbertje. Zegt: „Nou, dan mot het maar.”

Dan moet het maar!

Om het zoo te zeggen, dat ook jij het snapt, Jacobus Fredericus de Brie... je loopt nu op de trap en je hebt zelfs niet de flauwste notie van het moment, dat je bezig bent te beleven. En dus bof je tòch, Jacobus. Als je de rol kende... je zou van duizeligheid van het tooneel vluchten...

En nu staat Jacobus dan voor de deur van de drie deftige kamers, eerste verdieping, Helmerstraat 453. Zijn hart klopt. Maar John Masters, de Amerikaan, die lui in een stoelolifant een krant leest, hoort slechts het meppen van de knokkels buiten op de deur.

De deur zwaait open. De kamer is, zooals zij moet zijn. Veel pluche! Het behang heeft groote bloemen!

Jacobus, wees vastberaden!

„Heb ik nou Engelsch geleerd of heb ik zitten maffen?”

„I suppose...” zegt hij.

„Yes”, bromt John Masters, „spreek maar doodgewoon Hollandsch, me moêrstaal is voor mij net

zoo makkelijk als voor jou... Wat is er van je dienst. Wor-je gestuurd of kom je uit je eigen en vertel 's, ben je van plan me lang te vervelen?"

Jacobus mindert met vier remmen vaart. Hollandsch in plaats van het verwachte Engelsch! Dat is eventjes wat vreemd terrein. Nou kalm aan en zorgen, dat je geen schuiver maakt.

„Och... wat aardig", zegt hij liefjes, „bent U dus een Hollander, ik dacht..."

„Waarmee?" blaft de Amerikaan, „meneer, mijn tijd is nog beperkter dan je begrip... schiet op, doe je boodschap en zanik niet."

Houd nou je remmen vast, Jacobus Fredericus.

„Ik ben Uw buurman van vier hoog."

„Wist ik... what is the matter."

Jacobus Fredericus zuigt de longen vol lucht. Als hij zoo meteen het ventiel los laat, is er geen macht ter wereld, die het leegloopen belet.

„Ik heb", ontploft hij, „ik heb een brief ontvangen... enne ik dacht, dat ie voor mij bestemd was... drie en een half jaar zònder, da's geen kattedrek... enne komt dan de brievenbesteller, dan heb je natuurlijk waarachtig wel wat anders aan je kop dan om eerst 'n adressie te lezen... enne ik heb den brief opengemaakt... enne toen heb ik gezien, dat ie heelemaal niet voor mij was, maar voor U... enne, met opzet heb ik 't natuurlijk niet gedaan... maarre... ik dacht zoo, laat

ik den brief maar even zelf gaan brengen... enne misschien kan ik dan meteen eens met meneer spreken... je kan niet weten hoe een koe een haas vangt... enne zonder kruiwagen vaart niemand wel... enne hier is-iel"

Het is een waterstraal; de Amerikaan staat onder de douche en geeft geen krimp.

„Zoo", zegt-ie alleen maar, „geef op dien brief!" „Please!"

Jacobus is nog steeds beleefd en onderdanig. Zijn grootvader heeft immers met zijn petje in de hand in de kamer van de regenten gestaan. En Jacobus' postzegelkas heeft nooit willen kloppen. De weinige bazen, die hij had, zetten allemaal zóó'n bek op tegen hem. Konden ze hebben, die lefkerels van niks!

De Amerikaan leest; eerst nonchalant, dan aandachtig.

Pas op, Jacobus! De tram met den open bijwagen gaat immers eindelijk voorbij.

De stang grijpen en opspringen, jongen, voor het te laat is!

Jacobus Fredericus de Brie is in één seconde van een bloodaard een brutale hond geworden. De Hollandsche Amerikaan leest. Jacobus gaat in een grooten stoel zitten. Grijpt het pakje „Camel"

van tafel. Blaast met veel vertoon van onverschilligheid wolkjes rook naar den vliegenhanger, hoog aan het plafond.

De Amerikaan is eindelijk klaar met den brief. Hij vouwt het papier bedachtzaam op. Steekt het in de enveloppe. Kijkt. „Een beetje glazerig”, denkt Jacobus.

„Zoouoooo”, zegt de Yank dan langzaam, „zoo, je hebt een cigaret genomen! Je bent ongevraagd gaan zitten! Je hebt asch gemorst... en het kan je allemaal niks verdommen! *Jij kent dus Engelsch!*”

„We begrijpen elkaar”, zegt Jacobus; hij belooft hem met een goedkeurend knikje.

De zoon van den kleermaker heeft zich met een zwaai een plaats in de open tram veroverd.

Maar wat is dat?

„Ik zal jou 's wat zeggen”, buldert de Amerikaan opeens en zonder overgang. „Ik zal jou 's wat zeggen. Als jij denkt, dat je mij voor de honden kunt gooien, dan wil ik je wel vertellen, dat je eerst met mij een gek endje straat zal moeten wandelen. Ik ben geen lammetje en naar het abattoir ga ik nog lang niet. Chantage, hè...? Ik zie je nog liever net zoo ver onder den grond zakken als je d'r nou boven staat...! Geen spie... no blinking cent... en voor de rest... U gelieve per ommegaande dood te vallen, meneer!”

Nou staan blijven, jongen!

„Na U!” zegt Jacobus en hij heeft schik in zijn eigen slagvaardigheid, „U morgen en ik over honderd jaar. Je komt huilend op de wereld, maar als je d'r van af mot, heb je toch altijd de duvel in, zoo fijn vond je het... D'r helpt geen lieve moederen aan. Ik heb dien brief gelezen. Ik weet m'n weetje en we zijn allemaal lucifers, maar ik laat met mij de kachel niet meer aanmaken.”

„Als ik naar de politie ga, zal jij wel anders piepen, mannetje...”

„En als ik naar de redactie van *Het Volk* ga, zal ik 's kijken of jij nog zoo'n hooischoor openzet, meneer de Yank van de tweede Goudsbloemdwars... Zal een mooi schandaal geven, als de buitenwacht hoort wat jelui van plan bent. Die uitvinder zal je beminnen, denk ik... Enne de concurrenten van je zullen me wat graag een standbeeld geven!”

„Verrek”...!

„Na U!” zegt Jacobus. Hij moet warempel weer lachen om zijn eigen mop.

Het is nu weer vele minuten stil in de kamer. De klok knabbelt aan den tijd. De cigaret is opgebrand. Jacobus neemt een nieuwe. Laat het oude eindje rustig liggen stinken!

„Je bent een verdommeling”, zegt dan eindelijk John Masters.

„Nee”, spreekt Jacobus openhartig, „ik was een sufferd, nou ben ik alleen maar niet meer van plan om gehakt van me te laten maken!”

„Hoeveel?” zegt de Yank nijdig.

„Wat bedoel je?” vraagt de ander onnoozeltjes.

Je zou toch zeker stapelgek wezen, Jacobus, als je nou nog U tegen dien vlegel zei. Heb je dien schoelje eventjes fijn gekist!

Weer is het stil.

„Als dit zaakje slaagt”, begint Masters dan langzaam, „als dit zaakje slaagt en de bom is binnen... dan zal ik zorgen dat je een betrekking krijgt!”

„Marietje vrijt... met één huzaar...”, zingt Jacobus Fredericus de Brie, „An-me-hoela!”

„Als je wilt, kun je het zwart op wit van me krijgen!”

„Al gaf je 't op een papier met een zegel van een millioen, dan geloofde ik je nog niet... Alleen op je gezicht krijg je vijf jaar. Vroeger hebben ze zoo'n tronie weggebrand met helschen steen, maar tegenwoordig spreekt zooiets Engelsch...”

„Ik moest jou God-bli-me... op staande voet 'de deur uitschoppen... stuk onderkruipsel...”

„Spaar je de moeite”, zegt Jacobus en hij heeft van zijn eigen lef, „spaar je de moeite... ik ga al uit m'n eigen!”

„Blijf!” zegt Masters.

„Dat zàl ik, maar ik vertel je d'r meteen bij, dat ik niet van plan ben om weer zoo lang te wachten als daar nét. Je moet over de brug komen, vaderstje en een beetje gauw... anders is de boot nét weg!”

„Ik zal vijf duizend Dollars op je naam zetten... als 't lukt dit zaakje en je hebt je waffel gehouden, krijg je ze... als je praat... krijg je een dikke niks!”

„Prakkizeer d'r niet over.”

Jacobus slaat z'n eene been over het andere. Hij legt het eindje cigaret — z'n vierde — voorzichtig op het randje van de aschbak. En spreekt:

„Nou zonder Haarlemmerdijkkies... ik ben niet gek, want dan zat ik niet hier. Ik zal m'n mond houden... Geen krantenvent, geen sterveling komt van mij één stom woord te weten... Maar *jij* deponeert op staanden voet tien aandeelen van duizend van jouw maatschappij in mijn safe... ik bedoel in de safe, die ik zoo meteen van plan ben te huren... Da's waar ook... tien aandeelen... én duizend gulden in briefjes van tien.”

„O... K...” zegt de Yank resoluut, maar zijn oogen kijken verbijsterd; en hij wil Jacobus' hand grijpen.

„Laat Kee maar thuis... ik ben nog niet klaar... En ik moet ook nog een papiertje hebben, dat je direct telegrafisch of telefonisch of hoe je

doet kan me geen laars schelen, zoo'n papiertje, dat je direct uit Amerika laat komen, geteekend door je bazen... enne... enne... in dat briefje laat je ze schrijven, dat ik... als 't zaakkie lukt, lid wor... van jullie directorium... enne..."

„Je bent stapelgek, vent!"

„Enne... ik kan als directeur niet eerder ontslagen worden of ze motte=me vijf jaar salaris uitbetalen.... over 't bedrag motte we 't dan nog eens worden! Zoo, dat is dát en als 't je soms makkelijker is, hoef je die duizend gulden niet handje contantje te geven... die kan je ook wel laten overschrijven, 'k denk, dat ik de gemeente=giro neem, m'n nummer zeg ik je dan nog wel..."

„Jouw nummer is elf, glasharde lunatic!"

„En het telefoonnummer van *Het Volk* is drie twee zes dubbel nul! Als je me even een dubbeltje leent, ga ik aan den overkant telefoneeren, dan kan 't nog in het avondblad dat van die uitvinding... anders moet ik dat heele eind loopen!"

„Blijf", zegt de Amerikaan.

Mister John Masters staat op. Loopt naar de deur. Gaat weer zitten.

• Zijn gezicht staat hard. Maar zijn stem is zachte gelei. Hij zegt:

„Jij bent een raar stuk vreten, meneer de Brie... wat jij vraagt is geen kleinigheid. Jij denkt geloof ik, dat ik ons=lieve=Heer zelf ben. Tenslotte ben

ik ook niet de baas van de shop. Ik heb, toen ik vier jaar geleden uit Mokum ging, daar ginds in New York een vetten baan gekregen, jawel... maar de báás ben ik niet... Ik zal vanavond nog met Amerika telefoneeren. Wacht tot morgenochtend, dan hoor je ons antwoord."

Jacobus aarzelt even. Dan zegt hij resoluut:
„O.K. general!"

Precies als in een film.

Hij is nu zelf een film, een sprekende, zingende en musiceerende film! Tom Mix zwerft met zijn paard over de wijde vlakte; Maurice Chevalier lacht, omdat alles hem lukt.

De open tram glijdt over de rails. Adieu, eindelijk, hardstikke-dooie grootvader! Rust in vrede, kleermakertje.

Jacobus Fredericus de Brie is ingestapt. Hij suist Fortuna tegemoet...

TWEEDE HOOFDSTUK.

Dat was Jacobus Fredericus de Brie....

Maar nu Maurice Turfh!

Maurice Turfh?

Ja zeker, Maurice Turfh is een deel van het vermogen dat Jacobus Fredericus de Brie gaat veroveren!

Boven het ledikant van Maurice Turfh zit een bonte verzameling ansichtkaarten tegen het behang geprikt. Er is eentje, die vertelt, dat de avond boven Colombo fondant-achtige rose kleurtjes langs den hemel verft, en eentje, die reclame maakt voor de ruime hall van hotel „Polonia” in Warschau. Er hangen drie glanzende foto-kaarten uit Parijs. Verder is er nog een plaatje met een naakte vrouw; „Souvenirs de Biariz” staat daar op gedrukt.

Ze zitten allemaal soliede tegen het behang geprikt, die kaarten, een wit-celluloid punaisekop in elken hoek. In volmaakte symetrie. Het hart van het uitgebalanceerde geheel is een prentje uit New York: Miss Liberty verlicht met haar toorts de aarde en omliggende planeten, de vlam vormt de letters: „America for ever!” Alle kaarten dragen aan den achterkant dezelfde zwierige handteekening: Josephine Baker.

Die letters met de nonchalante krul er onder zijn belangrijker dan de plaatjes aan den anderen kant. Een ansicht zonder handteekening is een ongekend deel van een eindelooze massa. Nochtans heeft Maurice Turfh de zijden met karakter tegen den wand verborgen. Het boezemt geen sterveling belang in of Maurice dat bewust, onbewust of onderbewust deed. Trouwens van het ding: onderbewustzijn, heeft hij weinig weet: de leeraar op de Driejarige sprak er niet over dan in een tusschenzin en Maurice had al moeite genoeg om de Tsi Kiang en de Hoang Ho uit elkander te houden.

Hij is sindsdien een practisch mensch geworden, deze Maurice. Hij kent het leven en zijn gewoonten. Rivieren in China, tot je dienst, maar als je grooter wordt, dien je te weten wat men doet en wat men niet doet. Mén draagt de onderste knoop van het vest los en: mén prikt een ansichtkaart tegen den wand met het plaatje naar voren. Het leven, dat is: aan elken kant van den schoorsteenmantel een eendere vaas, en: een klok in het midden.

Elke punaise steekt nog in hetzelfde gaatje als op den dag, dat de ansichtkaart de brievenbus kwam binnen fladderen. „Weer een kaart van Fientje”, zei Maurice toen tegen zichzelf of tegen een van zijn huisgenooten, al naar het uitkwam, en dan bouwde hij de symetrie verder uit.

Maurice heeft nooit de behoefte gevoeld om zich van de identiteit der kaarten, na dien eersten dag opnieuw te overtuigen. Hij wéét, dat Josephine ze hem stuurt; om de paar maanden bevestigt een nieuwe kaart hem de echtheid der vorige, reeds opgeprikte. Zekerheden zijn kurken, waarop het leven drijft. Iedereen dobbert op de kurk, die noodig is voor zijn soortelijk gewicht.

Maurice Turfh is trotsch op den kleurigen wand boven zijn bed. Hij pronkt er mee, wanneer hij bij Winkels in de Kalverstraat voor zijn vriendinnetje het kleintje koffie betaalt. Bij de vrienden is hij de gevierde verleider.

„Asjeblijft mijne heeren, zij danst in een rokje van bananenschillen. Iedereen weet, dat zij mannen verslindt — verslindt, zeg ik U en ik, ik heb een verhouding met haar! Zoolang ik nog geen tachtig ben, behoeft Henri Sanders voor mij heusch de kranten niet rijk te maken met dure advertenties voor Titus Kraftperlen.”

Neen, Maurice Turfh, jij bent aan de tachtig nog lang niet toe. Het is een misvatting, dat blauwe zakjes onder de oogen iets met leeftijd uitstaande hebben. Jij bent nog jong, amper vijf en twintig. De strijd om het bestaan laat andere merkteekenen na, rimpels en zoo; en doelbewuste sterke handen!

De handen van Maurice Turfh zijn slap en ver-

zorgd. Maurice scharrelt een beetje op de beurs. „Ik ben reiziger.... in diamant” antwoordt hij, wanneer een vrager té lang aanhoudt. Neen, hij is geen sufferd en zorgen heeft hij niet!

Voor hij slapen gaat kijkt hij naar het rose havengezicht uit Colombo. Hij denkt aan dien verwarden nacht in Scheveningen, toen danslust en lustdans synoniem werden. Aan het kaneelkleurige danseresje; hoe die Josephine hem verleidde! Hij denkt aan haar dwaze opgetogenheid en aan haar belofte om hem een ansichtkaart te sturen uit elke plaats, waar zij zou optreden. Belofte, die zij trouw bleef, ook na haar huwelijk met Pepino, die zooveel op Adolphe Menjou lijkt. Herinnering en heden vloeien ineen; de lust tintelt in zijn ledematen. Boven het bed hangen de kaarten. Hij leest ze zonder te kijken. „Souvenirs de Biariz”, „America for ever”. Hij weet zich een man! Dan slaapt hij in. Maurice Turfh heeft altijd behoefte aan veel rust.

Vanavond is Maurice gaan slapen met een hart, dat boordevol is van verwachting: Josephine komt morgen in Amsterdam. Zij heeft kamers besteld in het nieuwe Imperial Hotel.

— — — — —

Meneer van Dijk van het Imperial Hotel heeft zijn secretaris opdracht gegeven om den portier aan het werk te zetten. De groote vlag moet op

den toren. Een communiqué naar de kranten. De looper met de sterren over het trottoir! Piet Rammer, de lijf-journalist een daverende advertentie in elkaar schroeven; kan hij Zaterdag en Zondag weer koefnoen lunchen en dineeren!

Josephine Baker komt bij meneer Van Dijk logeeren. In een open landauer is zij over het Amsterdamsche Damrak gereden. Ze kreeg meer toejuichingen dan de Koningin. Haar knikjes waren ook hartelijker!

Nu zit er in de blauwe salon een troepje journalisten. Ze vervelen zich en imiteeren onbeschoftheid. Ze wachten op Josephine, die vandaag persconferentie geeft. Het is er vol en zwoel. Daar loopt de lange Herr Heldt, die Josephine's impresario is en heelemaal uit Zwitserland komt....

— — — — —

Hij lijkt een beetje op Jacobus Fredericus de Brie, die Herr Heldt, alleen maar uit de verte natuurlijk. Herr Heldt is al lang in goeden doen. Op zijn wijsvinger heeft hij een zwaren gouden ring....

Jacobus Fredericus de Brie heeft juist de deur van de eerste verdieping achter zich dicht geslagen. Hij staat op het portaal voor de kamers van John Masters en weet geen weg in de tuimeling zijner gedachten....

— — — — —

Herr Heldt kijkt naar Maurice Turfh. Knipoogt en lacht. Maurice voelt zich niet op zijn gemak. Hij heeft hier in deze blauwe salon eigenlijk niets te maken. Met een brutaal gezicht is hij over den looper met de sterren naar boven geglipt.

„Pers!”

„Ga Uw gang, meneer!”

Nu kan hij niet tegen het milieu van den hemel op. Ligt hij in een luien stoel en trilt van angstige spanning. Een jaar lang hebben Josephine's kaarten hem tegenover zich zelf gelegitimeerd. Nu weet hij ineens, dat een pijler onder de Moerdijkbrug wrak is en op inzakken staat....

Daar is Josephine!

Ze trippelt bedrijvig van den een naar den ander. Haar nagels zijn zilverkleurig tegen het bruin van haar huid. De palm van haar hand is roze; Maurice wordt er warm van; „Souvenirs de Biariz”.

Josephine geeft handdrukken.

„Ah.... monsieur.... comment allez-vous?”

„Ah, how=dee=do.... o très bien.... ah fabelhaft!”

Maurice staat op. Verlegen. De Moerdijkbrug wankelt.

„Ah, monsieur.... how are you.... glad to meet=yer” en ze is alweer bij den volgende.

Maurice heeft zij niet herkend. Hij is een man=

netje net als de anderen. De minnaar uit Scheve-
ningen, dien ze ansichtkaarten stuurt, heeft een
gezicht van een gespoten foto, krachtig en toch
onduidelijk. Die lijkt niets op het verpieterde
étalage-mannetje voor haar!

Maurice voelt het vertrouwen in eigen manne-
lijkheid uit zijn vinger glippen. Het milieu drukt
hem zwaar.

Vijf minuten later herinnert hij zich plotseling,
dat hij telefoneeren moet. Hij gaat naar de cel.
Loopt voorbij. Over den looper-met-de-sterren.
Door de Vijzelstraat. Naar huis....

Maurice is echter tóch een machtig man; Jacobus
Fredericus de Brie moet dat nog worden; hij is
immers zooeven pas ingestapt, de sukkell!

Voor Maurice heeft Heinrich Herz de golven
der draadlooze telefonie ontdekt. Om Maurice te
gerieven heeft Marconi millioenen verknoeid, voor-
dat hij, toeval beste menschen, de radio ontdekte.
Voor Maurice hebben ingenieurs, professoren, ar-
beiders, in Amerika, in Eindhoven, in Berlijn,
overal, gezwoegd en gepeuterd, totdat ze het ge-
makkelijkste radio-toestel construeerden.

Aan Maurice hebben directeuren en aandeel-
houders millioenen overgehouden. De uitvinder in
Zwijndrecht en Jacobus Fredericus de Brie hopen

nog veel meer millioenen aan Maurice te verdienen. Maar dat moet nog even wachten....

Nu zit Maurice thuis aan zijn radio-toestel. De menschen denken, dat Josephine Baker in Carré zingt en danst en lacht. Het is niet waar! Maurice is een machtig man. Hij heeft aan een knop gedraaid en Josephine staat weer bij hem in de kamer. Zij gaat op den divan liggen. Hij hoort haar stem. Het is weer als in Scheveningen. Wonderlijk is de techniek. Je koopt een radio-toestel en de tijd schuift terug. Vier duizend jaren beschaving zijn van Maurice afgegleden. Hij hoort de tam-tam en is bronstig en naakt. De kaarten aan het behang, geraamte in zijn droomen, kan hij nu ontberen. Zijn luidspreker is steviger houvast. De omroeper van de A.V.R.O. heeft het gezegd, zijn ooren wéten het:

Dit is Josephine!

De Moerdijkbrug is dus toch niet ingestort. Maurice gelooft weer in zijn mannelijkheid. Titus Kraftperlen en Pure Lecithine is goed voor afgetakelde ouwe heertjes. Die bruine meid vanmiddag in Carlton is Josephine niet; d i t is zij! Zij leeft. Hij droomt zonder te slapen. Warm is het in de kamer. „Souvenirs de Biariz”.... „America for ever!”....

Om tien uur is de uitzending uit Carré afge-

loopen. Maurice besluit de A.V.R.O. een extra riks te sturen.

De A.V.R.O. ontvangt veel extra rijksdaalders per jaar.

— — — — —

Mijne heeren er worden schatten gelds verdiend in de radio!

Jacobus Fredericus de Brie heeft zijn rug gekromd; hij staat op den sprong naar de buit. Hij wil zijn deel van de millioenen, die de menschen elken dag aan de radio uitgeven....

— — — — —

Dat was Maurice Turfh, die zoo maar rijksdaalders weggeeft. Ja, ja, de radio is een schatkamer. Wie kans ziet zijn voet tusschen de deur te wringen is een gelukskind.

Jacobus Fredericus de Brie is ook al op marsch. Maar Billy Fontaine is al binnen!

Billy Fontaine?

Ja wis en waarachtig Billy Fontaine, die is ook een klompje van de goudschat, die Jacobus Fredericus eventjes gaat inpikken.

De houten paardjes boven het bureau van Billy Fontaine draven om het hardst. Een is er geel geschilderd en eentje groen en een derde weer anders. Ze loopen allemaal netjes op rails; het is

grappig, hoe ze hun houten voorpooten hóóg opheffen. Prachtbeestjes zijn het. Iedere bezoeker in Billy's kamer kijkt ernaar.

Elk paardje bezit een reiziger. En elke week schuiven ze een eindje verder, de een wat sneller dan de ander. Alle paardjes galoppeeren niet even lenig en: alle reizigers verkoopen niet evenveel radio-toestellen. Als de rekenmachine van de verkoopafdeeling het druk heeft, huppelen de paardjes lustiger dan in den slappen tijd. Maar de finish bereiken ze nooit; 't is waar, de rekenmachine kan gaan tot getallen met veertien cijfers, maar zooiets komt éénmaal in een eeuw voor.

Billy is een groot man. Als het lezen van contracten, het telefoneeren en confereeren hem verveelt, kijkt hij liefdevol naar de houten paardjes der reizigers. Was toch wel een prima idee! Men moet den mensch kennen en zijn zwakheden. De reizigers hangen in stoffige treinen; ze zwetsen over de vraag, wat beter is, verkoopkracht of menschenkennis. Ze konkelen van elkander en roddelen op zich zelf. Ze probeeren stiekum een paar dubbeltjes uit te zuinigen op hun declaraties. Ze pochen op huzarenstreken, die ze hebben bedreven en nog zullen bedrijven.... Elken avond vallen zij doodmoe in slaap in een hotelkamer, die overal hetzelfde is. Maar aan het eind van de week komt er glans in hun gebluschte oogen.

„Dat witte paardje van me loopt aardig in op die bruine verdommeling van Van Swieten, die het Noorden bereist. Toch wel een haaie bliksem, die Fontaine, om met die paardjes te laten zien, wie de meeste orders haalt.... zoo heb je d'r tenminste plezier in!”

Boven het bureau van Billy straalt een ultraviolette lamp zijn blauwig licht omlaag. Zes weken per jaar gaat Billy naar Assouan, de andere zes en veertig zorgt deze lamp voor de instandhouding van de gezonde tint. De reizigers gaan twee weken in het jaar naar Zandvoort. Daar maken ze ruzie met een pensionhouder.

Op het bureau van Billy staat een batterij drukknopjes. Achttien zijn het er, negen rijtjes van twee. Je legt den vinger op het eerste en de deur van de boekhouding zwaait open, de chef komt buigende binnen. Je drukt op een ander; dan verstomt op de calculatieafdeeling alle gepraat en de dikke Keeston stottert nog een uur later van zenuwachtigheid.

Ja, Billy Fontaine is een machtig man.

Maar de baas is hij n i e t! De reizigers zwoegen voor de paardjes. De paardjes draven voor Billy. Door hem is Keeston's spijsvertering zes dagen in de war.... maar de baas is hij niet....

Eenmaal in de veertien dagen pakt Billy een dikke kalfsleeren portefeuille uit zijn bureau te

voorschijn. Die legt hij, voorzichtig en in stijl, op het groene laken van de directeurenkamer. Hij schuift zijn stoel terug. Kucht en fluistert wat met den mageren professor naast hem, die driehonderd ingenieurs commandeert. En die ook gejaagd doet. Iederéén in de kamer doet gejaagd, ondanks hun bureaux, ondanks de batterijen schelknopjes. Totdat Doctor Johan binnenkomt. Die buigt en mompelt een groet. Het gele lintje in zijn knoopsgat is het eenige lichtvlekje in de stroeve kamer. Machtiger dan Billy, machtiger dan de prof. machtiger dan alle anderen tezamen is doctor Johan. Voor hem draven de paardjes op alle afdeelingen, in alle fabrieken en alle grossierskantoren. Twintigduizend zwoegende paarden, moegewerkt en in luttele jaren opgebruikt.

Maar de baas is doctor Johan zoo min als zij. Ze zijn allemaal ondergeschikten, de twintigduizend en dit ééne raspaard met het gele orde-teeken. De oppermachtige, dat is de beurs. Zij is vleesch noch bloed. Zij is een cijfer, 100 of 650, dat een bediende aan de guide banque afgeeft. De beursnoteering is een veelkoppig monster. Zwaar ligt het op de fabrieken. Het omvat de wereld. Het zuigt overal zijn sappen; met zijn logheid groeit zijn onkwetsbaarheid.

Als je veel eigendunk hebt, is het niet prettig om een cijfer je baas te weten. Wie aan zichzelf

twijfelt, brengt het niet ver. Daarom vertelt doctor Johan aan alle journalisten, dat hij de baas is! Die schreeuwen het weer over de geheele wereld. Even machtig als de aandeelhoudersvergadering is de stomme rotatiepers. Je stopt er een pond lood in en er komt een waarheid uit! Doctor Johan heeft tienduizend maal gehoord, honderd duizend maal gelezen, dat hij een machtig man is en sterker dan eenige andere sterveling. Nu gelóóft hij het. Hij bewijst het zichzelf elken dag opnieuw. Met oekases. Met wispelturige maatregelen. Met onbeschoftheden tegen de vakbeweging van zijn personeel. Mussolini, van wien hij dat gele lintje kreeg, heeft hem eens gezegd, dat je aan zulke onbeschoftheden den heerscher kunt herkennen. Nu gelooven ze het allebei....

Hoe was het ook weer, Jacobus Fredericus de Brie?

„O.K. general!”

Precies! Geel koppie of rood koppie, één moet de baas zijn.

Maurice Turfh is maar een primitief mannetje, net als jij. Die loopt nog warm voor dingen, die je niet kunt vasthouden! Voor ideaaltjes, al is het dan maar een A.V.R.O.-omroeper. Zekerheden zijn immers kurken, waarop het leven drijft. Doctor

Johan is een man van gewicht; op de kurkjes van Maurice zou hij allang gezonken zijn....

Nooit hebben de paardjes sneller gedraafd dan vandaag.... Er worden schatten geld verdiend in de radio, mijne heeren. Jacobus Fredericus de Brie heeft zijn rug gekromd.... ach wat, hoepel op met je Jacobus! Die ligt voor 't eerst van zijn leven te water en denkt dat hij zoo maar zwemmen kan. Sla maar met je armen, wanhopige bloed....

Doctor Johan, dat is een zwemmer. Zeven jaar lang al. Van een peuterig gloeilampenfabriekje heeft hij het bedrijf gemaakt tot een wereldfirma in de radio-branché. Hij heeft dravers in Spanje en Frankrijk, in Duitschland en in Engeland. Zijn naam glanst in ontvang-toestellen en in zenders. Houdt hij zijn zenders zwak, dan verkoopt hij meer lampen. Maakt hij zijn zenders sterker, dan bekorten zijn ingenieurs den levensduur van de lampen. Hoe gek de kat ook valt, het beest komt altijd op zijn pootjes terecht. Wie heeft ooit gehoord van Jacobus Fredericus de Brie. Of van Maurice Turfh, die maar een klant is, een naamlooze klant. Doctor Johan, dat is een naam, een klok, een carillon!

Boven, op de vierde verdieping van het gebouw, zit de reclame-afdeeling: één chef en veertien schel-

knopjes. Die veertien hypnotiseeren de geheele wereld. Met teekeningen en advertenties. Met puzzles en reclame-campagnes. Met autotypieën en steendrukken. Zij leggen Doctor Johan's naam, een juk, op de schouders der menschen. De Leerplichtwet was een prima uitvinding. Nu kan iedereen lezen, hoe goed de lampen van Doctor Johan zijn. Doctor Johan's naam is van familienaam soortnaam geworden. Hij kent niemand; iedereen kent hem! Maurice Turfh heeft dien naam viermaal in zijn toestel staan, driemaal op de ontvanglampen en eenmaal op het licentieplaatje. Want Maurice is schatplichtig aan doctor Johan. Maurice en Jacobus Fredericus en Herr Heldt en Josephine en de journalisten, die onbeschoftheden imiteerden en John Masters, die buitenshuis eet en sigaren met zilveren bandjes rookt. Iederéén is een lijfeigene van doctor Johan en van het monster, dat hem en de wereld onderworpen heeft.

James Watt heeft de stoommachine niet toevallig uitgevonden; dat theeketelgaatje was al z'n leven verstopt. Als het zoontje van Laurens Janszoon Koster de houtblokjes niet had laten vallen, zou de Hervorming toch gekomen zijn. Het toeval brengt de wereld niet vooruit. Het toeval kan slechts semi-analphabeten uit de koers smijten.

De vooruitgang is een locomotief. Als die uit de rails vliegt is alles verloren. En doctor Johan ligt lekker lui in den Pullman.

In zijn privé-kantoor hangt een groot portret van Heinrich Hertz, die de radiogolven ontdekte. De lijst heeft vele honderden guldens gekost. De vrouw van doctor Johan vindt die lijst niet mooi. Zij zegt, dat zij Van Gogh bewondert. Vincent moet een genie geweest zijn, net als Hertz en Marconi en de magere professor, die beeft als doctor Johan de directeurenkamer binnen komt. Doctor Johan.... die is aanvoerder van de dikke.... Hertz, Van Gogh, de professor zijn in het leger der mageren geboren. Wie bij de dunnen hoort, moet bij die verdoemden blijven, genie of cretin. Genie is trouwens alleen maar een kwestie van schildklier, groote of kleine. Een beursnotering evenwel is een feit, dat respect afdwingt.

Vandaag zijn de paardjes een flink eind voorwaarts geschoten. De beurs loopt met sprongen omhoog. Zeven jaar heeft doctor Johan schoolslag gezwommen.

„Voortaan zal het crawl zijn, mijne heeren!”

Tweemaal zoo hard als anders. De periode van de beperkte controle op de grossiers is voorbij, vijf jaar lang al. De tijd gaat snel, gebruikt lampen van doctor Johan! Vandaag ligt de geheele kleinhandel op de knieën. De schildklieren van Hertz

en den ouden Fleming, het Edison-effect, alles is omgezet in beursnoteeringen. De Kamer — is het niet om je een aap te lachen, zulke stomme kinkels, je steekt ze bij mekaar in je binnenzak, alle honderd! — de Kamer heeft de octrooien weer verlengd. De buit is binnen en een knappe jongen, die me wat doet!

De aandeelen van doctor Johan moeten nu stijgen, g a a n nu stijgen! Wie voortaan een radio-toestel koopt, zal voor elke lamp een riks aan doctor Johan meer betalen, ook al kocht hij het prulletje bij een concurrent. Patenten zijn patenten; octrooien beschermen het industriele eigendom. Na vandaag is er geen concurrentie meer. Billy Fontaine voelt zich groot. Doctor Johan heeft zijn beleid geprezen. Zeven jaar heeft Billy aan de kelen van grossiertjes en handelaartjes gehangen, een meedoogenlooze vampier! Heeft hij tot welstand verheven, die hem vleiden en vertrappt, die hem hoonden of den rug niet buigen wilden. Vandaag is het zijn dag. Hij heeft den strijd gewonnen. Doctor Johan prijst hem. De aandeelhouders zijn tevredener dan ooit. Zij zweeten bonus en tantièmes.

Luidt alle klokken!

Doctor Johan heeft de handelsbalans van zijn land blozend gemaakt en welgedaan. Wij benoemen hem tot eere-doctor!

Het monster ligt op de wereld en spreidt zijn tentakels naar alle landen. Het zuigt ingenieurs uit Delft en Cambridge, scheikundigen uit Leiden, juristen uit Utrecht. Zij waren Duitschers of Engelschen of Franschen. Zij verliezen allen hun nationaliteit. Zij worden allen burgers in den staat van doctor Johan.

De vrouw van doctor Johan heeft weer een nieuwe Van Gogh gekocht, de vier en dertigste. Zij heeft weer een nieuw park geopend, het zesde. Er is weer een kleuterschool naar haar genoemd, de derde.... Doctor Johan heeft een nieuw paardje welkom geheeten in den stal: den vijf en twintig duizendsten arbeider.

Vandaag is het een dag der dagen. Negen honderd staan de aandeele. En de paardjes draven, draven, draven....; de finish halen ze nooit!

„Er zijn weinig bedrijven”, staat er vanavond in de krant, „die in zoo korten tijd tot zulk een grooten bloei kwamen als de radio-lampenfabriek van doctor Johan. De winsten vormen een nimmer drogende bron van welvaart voor ons volk. De millioenen, die daar worden verdiend, komen ons allen ten goede. Iedereen, arm of rijk, werkende of stempelaar, iedereen kan zich noemen: aandeelhouder in het grootsche werk van doctor Johan....”

Jacobus Fredericus de Brie heeft zoo juist de deur van Master's kamer achter zich dichtgemept. Zijn onverschrokkenheid is van hem afgevallen, een warm kleed! Maar den stang van de open tram heeft hij gegrepen.

Hij suist immers Fortuna tegemoet!

Zie je Fortuna nader komen, Jacobus Fredericus de Brie?

Haar rijkdom ontspringt in de beurs van Maurice Turfh, die licentie betaalt en zoo maar rijksdaalders schenkt; haar gaven zijn veelvuldig als doctor Johan's bezit.

Zij heeft blauwe zakjes onder de oogen, net als Maurice Turfh; zij heeft een buikje en een geel lintje, een verbeterd rimpel langs den neus.... zij lijkt warempel op doctor Johan, deze Fortuna....

DERDE HOOFDSTUK.

Een schlemiehl is iemand, die op zijn rug valt en zijn neus breekt. Jacobus Fredericus is zulk een ongelukskind. Hij is voor een stuivertje geboren; een kwartje zal hij nooit worden. Hij kwam op de wereld met lood aan zijn voeten.

Nee.... dan John Masters! Als hij gaat zitten, ploft hij onverschillig neer; en toch zit er altijd een keurige, mes-scherpe vouw in zijn broek. Wat hij doet, probeeren anderen te imiteeren. Dat zijn dan: manieren.

Hij is een brutale hond van een Amsterdammer geweest; hij is een brutale hond van een Yank geworden. Hij heeft nooit voor een spiegel geoeffend en toch weet hij precies, welk gezicht hij moet zetten om de wereld de ban van zijn energie op te leggen: diepe rimpels naast de neus, de kin vooruit, een stormram! John Masters kan met iedereen omgaan. Den naam van zijn firma draagt hij luidruchtig door de wereld, een felle vlag, wapperend aan een hooge mast. Hij zegt „Universal American Radio Corporation”, maar de menschen verstaan „Sesam open U”. Dan verschuift er iets in hun oogen. Zij zien John Masters niet meer. Zien granietblokken en geheimzinnige grot-openingen. Hooren goud rinkelen en luidruchtige jazz-muziek. Zij zijn een van de veertig felle roovers geworden,

ingewijden in het geheim van alle aardsche schatten....

John Masters, dat is: een dividend van 16 pct.; dat is: Amerika! Dat zijn: de volle lippen van Jeanette MacDonald en het plezierjacht van Cornelis Vanderbilt! Amerika, dat is: eischen stellen en een werelddeel je wil opleggen!

Een knulletje als Jacobus Fredericus de Brie moet zijn wenschen onderdrukken. Een vent als John Masters kan toegeven aan elke sentimentaliteit; kan grillen hebben en luimen.

Dat is John Masters, die, na jarenlange afwezigheid, naar Amsterdam terug kwam.

Zoolang hij aan boord van de „Berengaria” is moet ook hij plichtsgetrouw mee doen aan alle deftigheid. Iedereen kent je naam en je functie. Je bent jezelf niet, je bent je betrekking. Je danst en je flirt, je doet kieskeurig aan tafel en voor de rest draag je gelaten bij in de gezellige verveeling. De „Berengaria”, dat is een deel van je carrière.... maar Amsterdam.... Amsterdam, dat is goddank weer een deel van je zelf.

Je staat op het altijd-wrakke perron van het Centraal Station en alle struggles for life zijn van je afgegleden, gloeiend heete schoenen na een lange wandeling. Je weet niks meer van de eindelooze elleboog-gevechten om een job; van de ontmoet-

diging vóór en de vreugde óm het eerste succes. Daar is het weer, dat oude, genoegelijke Amsterdammetje.... Je wuift den statigen conducteur van de Pullman achteeloos een groet toe.

„Blijf maar onderdanig Fransch parlevinken, jij in je apenpak!”

Zooeven was het nog: „Good bye, New York”. Nu is het: „Tabéh.... Mokum”. Een kind was verdwaald en vindt den weg naar huis terug. Het ziet een vertrouwd daken-silhouet, het hoort bekende geluiden.

Naar de weerlicht nu met alle deftige hotels. John Masters heeft al genoeg buigende kellners gezien van zijn leven. Hij heeft op slag zijn roemvollen naam vergeten. Hij is weer de oude Jantje Wiersma van vroeger. Op het Damrak heeft hij zichzelf teruggevonden. Jantje ging ook niet naar „Victoria” of „Carlton”.

„Weet je niet ergens” zegt-ie tegen een vetlap van een gele-band-chauffeur, die al drie weken met geld van zijn barbier op zak loopt, „weet je niet ergens een degelijk familiepension....”

„In het nétte, meneer?”

„In het nétte”, zegt John Masters en hij heeft moeite om den kerel niet over zijn stoppelige tronie te aaien. Hij krijgt warempel een warm gevoel van binnen. Dat-ie nou zoo waar in Amsterdam beland is. Dat daar zoo maar een vieze

Amsterdammer met een baard van schuurlinnen nommertje acht vóór hem zit. En dat-ie morgenochtend z'n ontbijt zal krijgen in een stijf familie-pension, waar een schommelende opoe hem bedient; waar de stoelpooten kousen dragen vanwege de stof en de properiteit.

Zoo'n glasharde sentimenteele gek is die John Masters nou. Dezelfde, die later probeeren zal Jacobus Fredericus de Brie den nek te laten breken. Dezelfde, die naderhand stiekume uitvluchten zal zoeken. Die tam zal worden, griezellig tam en op het eind jankend zal terug kruipen in zijn hok.

Zulk een hyper-sensibele heimwee-doorvreten oude vrijster is nou die groote John Masters van het Amerikaansche radio-concern, die heelemaal uit New-York kwam om de uitvinding van Mr. De Wind van Zwijndrecht in te pikken.

Marcel Panier — monsieur Marcel van het Fransche radio-syndicaat — weet beter te leven!

Sentimentaliteit is goed als de zaken aan kant zijn, maar treinen zijn om er eerste klas in te reizen en hotels om er in te wonen. Bovendien is het hotel uithangbord voor den gast. De lui, die op de eerste verdieping wonen, respecteert iedereen, de rest hangt er maar bij. Als monsieur Marcel op reis gaat, zoekt hij met zorg de hotels uit. De kellners kennen zijn witte gezicht met hier en

daar de fel-roode vlekken, al van jaren her. Als monsieur Marcel zijn diner bestelt, tikt de ober gedwee op zijn blocnote.

„En natuurlijk zònder peper.... monsieur....”

„Ik moet nog altijd op mijn nieren passen”, zegt monsieur Marcel dan en hij strijkt liefkoozend over zijn vest.

Die nieren vragen van monsieur Panier meer aandacht dan zijn pas, zijn portefeuille, zijn koffers. Telkenmale als hij zich kwaad maakt, loopt de vleezige nek rood aan; wanneer het bloed weer is teruggezakt, grijpt monsieur Marcel altijd met een pijnlijke beweging naar zijn hart:

„Sallemanders.... laat ik oppassen!”

Ja, ja, zoo'n reis is vermoeiend. Als er niet zeer dringende zaken zijn, blijft monsieur Marcel tegenwoordig liever thuis. Ja, monsieur Marcel moet voorzichtig zijn. Hij heeft eiwit en geen klein beetje. Zijn nek is dik, de oogen puilen een weinig uit de kassen. Vandaag of morgen krijgt hij een lichte appoplexie en dan kan hij niet meer heerschen. Elke week meet de dokter zijn bloeddruk; dan is monsieur Marcel een bleue schooljongen.

Wanneer het hoogste belang van het Fransche radio-syndicaat het eischt, dan tellen nieren en eiwit niet meer mee. Dan spoort monsieur Marcel, zoo goed als John Masters, naar Amsterdam.

Wij, Franschen, zijn een groote natie. Wij zijn

de geldschieters van half Europa. Stel je toch voor, dat daar in.... in.... hoe heet dat verwenschte gat ook weer, dat daar in Zwijndrecht een of andere snotbengel de macht bezit om alle Fransche fabrieken van radio-lampen en ontvangers met één slag naar den diable te helpen. Dat is een venijnige dwarsligger, die ze zoo maar plompverloren hebben gelegd op de rails van de P.L.M. Als straks de heele zaak derailleert, vallen er lijken bij bosjes.

„Messieurs.... commissarissen van ons syndicaat.... het is een nationale zaak, dat wij deze uitvinding bemachtigen. Denkt u eens de positie van onze handelsbalans in, wanneer onze radio-industrie ten doode gedoemd is.... Ik zelf zal mij naar Amsterdam begeven. Wanneer de vernietiging dreigt, brengt men zijn sterkste geschut in stelling!”

Ha, deze Napoleon!

Hij is een beetje te dik en zijn torenschedel is kaal, maar zijn oogen staan krijgsvol.

Straks komt de garde in het vuur!

Voorloopig ligt de garde nog in een luien stoel in de lounge van het Amsterdamsche Imperial-hotel. Zwijndrecht is een dikke anderhalf uur sporen ver. Bovendien is goed overleg de halve veldslag. En monsieur Marcel Bonaparte heeft tijd noodig voor overleg. De barometer is plotseling

van zeer mooi naar slecht geloopt: er zit gevaar in de lucht. Het is nom d'un chien of die verwenschte melkmuil in Zwijndrecht brieven heeft gestuurd aan alle radio-concerns van de geheele wereld. Daar denk je de compote heelemaal voor je alleen te hebben; komt daar warempel een heele uitgehongerde bruiloftstoet binnenkuieren. Slungelt me daar eerst die verwaande gek van een John Masters binnen.

„Woont die vent ook al in „Imperial“; stom van me, dat ik den portier het boek niet gevraagd heb. Of.... neen, die zal wel lukraak hierheen gekomen zijn!”

Hij heeft hem — monsieur Marcel — nog niet opgemerkt, maar dat is een bekend foefje. Zoo meteen wuift hij heel achteloos, de boekanier, de vrijbouter. Hoeveel lekkere bordjes soep heeft die onbeschaafde Yank al niet voor de Fransche industrie laten aanbranden.

Napoleon! Weeg je kansen terdege; er zijn veel diepe plooiën in het terrein!

Daar zit — den rug naar hem toegekeerd — warempel ook nog de dikke Herr Gutsberg uit Berlijn met den tanigen Mr. Lawrence uit Londen te zwetsen. Of ze thuis op een genoegelijke canapé zitten inplaats van op een publieke plaats, waar iedereen woord voor woord van hun geblaaskaak kan verstaan.

Kalmpjes aan, Marcel, de strategische positie is zeer gecompliceerd. Er is een reuk van buit in de lucht; de gieren klappen nog met hun vleugels, maar de pooten strekken zich al naar den prooi!

Wie de uitvinding van dien Zwijndrechtschen idioot in zijn vingers krijgt, draait er zijn concurrenten den nek mee om. Dit is geen werk voor kleine jongens. Als Amerika Masters stuurt en de moffen sturen Gutsberg, dan zijn er zware donderskoppen aan den horizon.

Marcel Panier ligt nog vadsig in zijn stoel. Zijn nek zwelt aan en wordt purperkleurig. Hij moet dien Zwijndrechtschen uitvinder opzoeken zoo gauw hij kan. Hem een contract vóórleggen en er zijn handteekening onder zetten: Marcel Panier, met zware halen en een scherpe weerhaak aan de laatste letter. De man mag hem niet ontglippen.

Maar eerst tijd winnen. Zijn oude tactiek toepassen; als ze allemaal denken, dat hij in de wateren ligt, de anderen verlammen en snel toegrijpen!

Laat die Gutsberg maar zwetsen, de huichelaar. Aait dien Mr. Lawrence liefjes over den kop en houdt intusschen het schietmasker klaar. En heel amicaal doen tegen John Masters. Dat is een gevaarlijk sujet. Een vent, die op reis gaat en zijn eer en geweten in zijn privé-kantoor laat. Bij dien weet je nooit, welke kaarten hij achter de hand heeft. Kalm je spel spelen en niet zenuw-

achtig worden. Doet hij vriendelijk, dan doe je lief terug. Doet hij stug, dan verdubbel je de attenties.

De lange gestalte van John Masters strekt zich uit. Hij kijkt door de zaal: de witte bundel van een zoeklicht zwaait over het veld.

„Nee maar”, galmt dan zijn schelle stem door de stille lounge, „daar heb je warempel de heele familie bij elkaar.... 'tag Herr Gutsberg. Nicht so stürmisch, morning Mr. Lawrence et.... voilà monsieur Marcel.... zouden we niet samen een aperitif drinken....?”

De veldslag is begonnen. De legers zijn op elkander gestooten!

Op zijn zolderkamertje loopt Jacobus Fredericus de Brie heen en weer. Binnen een week zal hij schatrijk zijn.

Hij zal dien Yank uitmelken tot den laatsten drop. Hij hoort het vleugelgeruisch van Fortuna.

Hij weet niet, dat hij op Waterloo beland is en dat van alle kanten Napoleon, Wellington, Blücher en nog veel meer op hem afstormen....

Dat is nu weer zoo'n echte streek van dien desperado John Masters. Lak aan alle wellevendheid, springt hij zoo maar op het onderwerp, waar

over hij spreken wil. Monsieur Marcel is een man, die de kunst van onderhandelen verstaat. Hij wil eerst over alle mogelijke dingen praten, daarna, veel later, over de uitvinding, die hen allen naar Amsterdam gelokt heeft. Eerst het terrein verkennen, dan toeslaan. Herr Gutsberg en Mr. Lawrence hebben hetzelfde veldtochtplan. Zulke dingen behoeft je niet af te spreken. Zooiets gaat vanzelf. Als je elkander voor zaken ontmoet, begin je niet over zaken te praten. Je babbelt eerst een beetje over politiek, je schept op over de geweldige orders, die de laatste weken bij je fabriek zijn binnen gekomen. Niemand gelooft er zóó veel van, dat weet je bij voorbaat, maar tenslotte is een zakenman toch ook een mensch, wiens beschaving men herkent aan zijn conversatie.

Zoo'n ongelikte beer van 'n John Masters meent, dat men aan de tradities van de Oude Wereld læk kan hebben.

Die kijkt zijn aperitif niet eens aan en zegt maar meteen stom-brutaal:

„Mijne heeren, ik stel voor, geen kiekeboe met elkander te spelen.... laten we de struisvogels op stal laten en probeeren een verstandigen indruk te maken. We weten allemaal voor welk doel we hier zijn.”

Zegt dat zoo brutaalweg en kijkt koeltjes den kring rond.

Is daar natuurlijk Herr Gutsberg, die de traditie moet probeeren te redden. Die trekt een onnoozel gezicht en zegt:

„Wat Mister Master bedoelt is tot dusverre niet tot mij doorgedrongen.... maar als ik de conferentie op het Departement in Den Haag heb gehad, waarvoor ik gisteravond van Berlijn ben vertrokken.... dan ga ik vanavond nog door naar Londen.”

John Masters heeft nu eindelijk zijn aperitif opgemerkt. Hij drinkt een teugje en zegt dan koeltjes:

„Ná.... alzoo! Dat maakt de situatie wat minder gecompliceerd. Herr Gutsberg is dus hier voor een conferentie met het departement.... enne.... hij gaat vanavond weer weg.... Laat 's kijken, de boottrein vertrekt tegen een uur of acht.... mijne heeren, dan stel ik voor, dat we samen ergens gaan dineeren.... en dat we daarna tegen half negen de zaken zullen bespreken, die ons hierheen hebben geroepen.... ons, dat wil zeggen monsieur Marcel, Mr. Lawrence en mij....”

le=wie=waai=weg!

Herr Gutsberg hapt naar lucht. Mr. Lawrence speelt met een leeg sigarettenpijpje. Monsieur Marcel blijft lui achterover liggen in zijn stoel; de oogen zijn gesloten. Laat die brutale Yank maar

de stukken heen en weer schuiven, hij heeft de diagonaal bezet. Knappe jongen, die hem daar vandaan manoeuvreert.

„Alzoo”, zegt John Masters weer, „vanavond om een uur of half negen. Afgesproken?”

„Afgesproken!” zegt Herr Gutsberg.

Monsieur Marcel ziet zijn kans. Nu de teugels grijpen, vasthouden en de paardjes laten galoppeeren naar zijn wil.

„Dat vind ik verstandig.... Herr Gutsberg, waarom zouden we kiekeboe spelen. U komt toch ook hier voor....”

„Zwijndrecht!” zegt Mr. Lawrence, „we hebben er samen trouwens over zitten praten, voordat....”

„Voordat die vervelende John Masters ons kwam storen”, zegt John Masters en hij klakt met den tong.

Herr Gutsberg heeft zijn kalmte herwonnen. Hij gaat breeduit zitten en plant zijn voeten stevig tegen elkaar.

„Het staat er aldus mee, mijne heeren”, zegt hij, „dat vanmorgen Frankrijk en Engeland volledige overeenstemming hebben bereikt. Hier.... Mr. Lawrence en ik hebben vanmorgen de zaak van alle kanten bekeken. We hebben met onze tegenwoordigers gesproken en de noodige maat-

regelen genomen. De tegenstellingen, die er tot dusver tusschen de Engelsche en Duitsche radio-industrie hebben bestaan, zijn volledig opgeheven. Onze belangen gaan thans volkomen parallel. Engeland zal voor de Duitsche fabrikaten geen toepassing der octrooien verlangen. Onze deskundigen zullen de prijsafspraken regelen, waarover wij het vanmorgen ter principale eens zijn geworden.... enne.... verder hebben wij nog eenige overeenkomsten gesloten, waarover ik.... eh.... wij.... gehouden zijn te zwijgen."

Hij wacht even en kijkt John Masters sarcastisch aan. Dan zegt hij:

„Enne.... enne.... wat die uitvinding van dien meneer in Zwijndrecht betreft.... Herr Gutsberg en ik hebben onzen invloed vereenigd om deze te bemachtigen.... hetgeen beteekent, nietwaar monsieur Marcel, dat wij den sleutel van de situatie in handen hebben."

De nek van monsieur Marcel is paars geworden. De roode vlekken in zijn gezicht worden feller. Het canaille! Frankrijk er tusschen uit werken.... dat moet nog gebeuren. Nu moet de garde in het vuur. Als hij nu maar niet op zijn nieren moest passen, dan zou hij met deze twee oplichters eens een andere taal spreken.

„Mijne heeren", zegt hij, en hij dwingt zich tot ijszige kalmte, „mijne heeren.... het is nog maar

luttele uren geleden, dat ik, als een der vertegenwoordigers van het industriele leven van mijn land, aan de open groeve stond van onzen grooten Briand....”

Hij ziet de groeve weer, monsieur Marcel; hij is werkelijk diep geroerd.

„Ik behoef u den naam van Briand slechts te noemen.... om u duidelijk te maken, dat ik mij als burger van onze groote natie er van harte op verheug, dat de tegenstellingen tusschen Engeland en Deutschland gaan verdwijnen....”

„Bravo”, zegt John Masters.

„Merdel!” denkt monsieur Marcel, maar hij zegt: „Met de zekerheid mijner oprechte gevoelens van vreugde om dezen belangrijken stap in de richting der volkerenverzoening.... zullen de heeren mijn nieuwsgierigheid.... mijn gewone menschenlijke weetgierigheid begrijpen.... eh.... vergeven, wanneer ik vraag wat zij van plan zijn met die uitvinding te doen....!”

Het aas is uitgeworpen. De visch zwemt rond de lekkere hapjes. Nu wachten.... en dan doorslaan!

Mr. Lawrence kijkt door het venster naar de gevels van de leelijke huizen aan den overkant in de Vijzelstraat. Hij droomt hardop als hij lijsig zegt:

„Herr Gutsberg heeft gezegd.... ik bedoel....

dat wij hebben besloten over onze verdere plannen.... over onze voornemens in de toekomst.... eh.... het stilzwijgen te bewaren."

In het hoofd van Marcel blaast een trompet een fanfare. De legioenen zijn opgebroken en marcheeren naar de overwinning. De vijand is in den val geloopen.

„Mijn land", zegt monsieur Panier en hij heeft den tong van een miereneter, „mijn land wenscht niets liever dan.... eh.... zal met vreugde zien, wanneer de nauwe samenwerking tusschen Engeland en Duitschland.... langen tijd.... zal blijven bestaan.... enne...."

Zijn stem verliest opeens alle aarzeling; wordt vast en zakelijk:

„.....enne.... wat nu het prozaische gedeelte betreft.... nu Mr. Lawrence en Herr Gutsberg zich vereenigd hebben om de uitvinding te bemachtigen en daarna veilig op te bergen, nietwaar heeren.... nu wil Frankrijk, nu wil *ik* mijn aandeel in de kosten van de operatie gaarne dragen.... ik sluit mij dus aan bij onze Triple Alliantie.... mijne heeren, ik constateer, dat wij zaken gedaan hebben!"

John Masters glimlacht.

Herr Gutsberg kijkt naar de punten van zijn zware schoenen. Monsieur Marcel is weer teruggezakt in zijn stoel. De oude Napoleon leeft nog.

De vijand is in de engte gedreven; hij gaat zich overgeven.

Het is eenige oogenblikken stil. Van buiten klinkt gedempt het rumoer van de straat.

„U brengt mij in een pijnlijke positie”, zegt dan aarzelend Mr. Lawrence, „monsieur Marcel kent mijn persoonlijke vriendschappelijke gevoelens jegens de Fransche industrie. Wij zijn weliswaar op de wereldmarkt concurrenten.... maar het heeft ons altijd met groote sympathie vervuld, dat Parijs zoomin als Londen de zakelijke geschillen de persoonlijke gevoelens liet overwoekeren.... maarre.... evenwel valt het mij moeilijk.... U thans te verklaren, dat mijn opdrachtgevers mij geen mandaat hebben gegeven om de overeenkomst, die ik heden met Herr Gutsberg heb getroffen.... eh.... nog verder uit te breiden. Persoonlijk zou ik het gaarne anders gewild hebben.... maar ik ben hier niet Mr. Lawrence.... ik ben hier de „British and Dominion Radio Trust”.... monsieur Marcel moge zich echter overtuigd houden, dat ik, zoodra ik in Engeland terug ben, aan mijn principalen het voorstel van monsieur Marcel zal voorleggen....

Herr Gutsberg's oogen hebben weer richting. Hij zegt:

„En Deutschland zal uw aanbod, monsieur Panier, gaarne steunen.... ik behoef U niet te zeggen,

hoe zeer wij zulk een belangengemeenschap zouden toejuichen."

De schoelje. Honing op den tong, maar gif in het hart. Eerst de buit binnenhalen en daarna onderhandelen over de verdeeling. Gutsberg en Lawrence samen tegen Frankrijk, dat wordt een strijd om het leven.

Monsieur Marcel vergeet nieren en eiwit. Zijn oogen puilen verder uit. Zijn mond wordt strak en hard.

Hij legt de gesloten vuist op het tafeltje.

„Mijne heeren", hij hoort het zichzelf zeggen met een vreemde stem, „mijne heeren, ik gevoel mij verplicht te wijzen op uw eigen belang. De eer van mijn industrie gedooft niet, dat ons loyaal aanbod om vrede en samenwerking op deze wijze wordt behandeld. Wanneer de heeren met ons willen samenwerken, waarvan ik oprecht overtuigd ben, dan kunnen zij thans hun respect voor onze vredelievende gezindheid toonen.... enne... overigens sta ik ongeveer in dezelfde positie als Mr. Lawrence. Ik moge hier sub rosa mededeelen, dat ik in Parijs gisteren een moeilijke conferentie heb gehad met mijn principalen. De protectionistische strooming in Frankrijk, die altijd sterk was, zooals de heeren weten, heeft den laatsten tijd belangrijk aan invloed gewonnen.... en ik hoop in staat te zijn het dreigend onheil voor de Duit-

sche en Engelsche radio-industrie af te weren.... de heeren weten het, ja, dat ik voorstander ben van vredelievende politiek, omdat ik daarvan voor allen in de toekomst veel heil en voorspoed verwacht...."

Zijn stem wordt hard en vast. Er hangt een donkere dreiging in de zaal, wanneer hij zegt:

„Ik wil U niet verhelen, dat ik deelneming aan deze operatie beschouw als den beslissenden zet tegen het protectionistisch streven in mijn land. Wanneer ik met dit contract in Parijs kan verschijnen, ben ik den toestand baas.... Maken.... de.. eh.. principalen van Mr. Lawrence mij dat echter onmogelijk, dan voorzie ik zware tijden voor de Engelsche en Duitsche industrie.... De heeren moeten dit niet beschouwen als een dreigement; het is een waarschuwing, die ik mij verplicht acht in hun eigen belang te verstrekken."

Herr Gutsberg wil gaan spreken, maar de droge stem van Mr. Lawrence fleemt al:

„De situatie is tragisch.... monsieur Marcel en ik willen hetzelfde.... maar.... eh.... wij zijn door nationale invloeden gescheiden.... Ik kan tot mijn leedwezen niet verder gaan dan mijn opdracht.... ook al zou Herr Gutsberg onze afspraak van vanmorgen willen annuleeren, waartoe ik hem thans gaarne vrijheid gaf, dan moet ik bij mijn meening blijven.... Engeland zal dan verder

moeten beraden.... wat het kan doen. Wellicht heeft Amerika meer begrip van onze situatie.... Amerika is ten slotte ook een Angelsaksische natie.... wat is Uw meening, mister Masters?"

„Ik ben hier met blanco mandaat!" zegt de sphinx.

Weer valt er stilte tusschen de mannen.

Herr Gutsberg veegt zich het voorhoofd af.

„Monsieur Marcel.... ik verzoek U te denken aan de zee van leed, die dan opnieuw over het Duitsche volk zal worden uitgestort...."

„Merde", zegt monsieur Panier nu hardop, „ik zal het op prijs stellen, wanneer de heeren zakelijk blijven."

„Ik wensch", zegt Herr Gutsberg nu; zijn woorden zijn zware regendroppels, die op een gespannen trommelvel vallen, „ik wensch de overeenkomst met Mr. Lawrence niet te annuleeren. Voor een Duitscher is een woord een woord.... ook in zaken dient men moraliteit als hoogste goed te betrachten.... Overigens wensch ik U nogmaals uitdrukkelijk te verzekeren, dat wij onzen invloed in Londen gaarne ten gunste van Frankrijk zullen aanwenden."

Monsieur Marcel rijst overeind. De vijand voelt zich nog sterk; als hij zich niet wil overgeven, dan moet er maar gevochten worden.

„Dat beteekent oorlog”, zegt hij. Het is een vonnis: hij is rechter en beul, beide.

„Dan maar oorlog”, zegt Mr. Lawrence. „Wanneer Frankrijk ons daartoe dwingt, zullen wij, in uitersten nood, onze industrie moeten baseeren op de nieuwe uitvinding....”

„Duitschland laat zijn bondgenooten niet in den steek” zegt Herr Gutsberg. Gaat hij nu Nietzsche citeeren of Goethe?

„Dan zal van morgen af.... den invoer van Duitsche radio-artikelen naar Frankrijk.... en ook die van Engelsche natuurlijk, worden verboden. Zakelijke meeningsverschillen kan Frankrijk verdragen.... maar wij gedoogen niet, mijne heeren, dat men onze eer aantast. Wij zijn een volwassen natie!”

„Het zij zoo”, kraakt de stem van Mr. Lawrence.

„Een van ons beiden zal de verliezer zijn”, hoont monsieur Marcel, „maar ik niet.... ober,.... ober, hallo.... ober! Vraag eens dringend Parijs aan voor me.... hier is het nummer....”

„Daar zou ik maar even mee wachten”, zegt John Masters nu.

Hij is opeens tien jaar jonger geworden. In zijn oogen is het Hartjesdag met veel zonnetjes en uit elkander ploffende rotjes.

„Daar zou ik maar even mee wachten.... mijne heeren.... ik moge U met de vrijmoedigheid van

een vertegenwoordiger van het land, waarbij U allen dik in de beer zit, oprecht verklaren, dat ik nog nooit in mijn leven zulk een uitgezocht stelletje uilskuikens bij elkander heb gezien."

„Te veel eer", steunt Herr Gutsberg.

„Wij zijn het met elkander eens, Herr Gutsberg", zegt John Masters droogjes. „Wanneer jullie beroemde principalen in Londen en in Parijs en in Berlijn jullie hier hadden kunnen hooren, zou je op staanden voet en zonder opzeggingstermijn zijn ontslagen. En op jullie getuigschrift zou de lomerd geen halve cent hebben gegeven. Noem jullie dat onderhandelen, wat jullie hier gedaan hebt? Het leek warempel wel de dialoog uit een roman.... Jullie bent volmaakt ongeschikt, mijne heeren, volmaakt ongeschikt...."

„Meneer Masters is lichtelijk après boire", hoont monsieur Marcel, „hij ziet deze belangrijke conferentie voor een bridgeavond aan...."

„Wat ik zie doet er niet toe.... maar ik wéét wel, dat monsieur Marcel de grootste domheid begaat, die hij begaan kan om nu ook nog Amerika tegen zich in het harnas te jagen. U heeft bondgenooten noodig, meneer Panier, vijanden heeft U vandaag genoeg gekregen.... trouwens monsieur Marcel heeft vandaag niet zijn gelukkigen dag. Hij had zich nog wel zoo vast voorgenomen om eerst het terrein te verkennen, nietwaar.... en hoe dom

heeft hij zich niet laten verlokken tot allerlei opmerkingen, die mr. Lawrence van hem vandaan hebben gejaagd, moesten jagen...."

„Volkomen waar.... volkomen waar!" hijgt Herr Gutsberg.

„Deutschland heeft de moreele rechtvaardiging van een immoraliteit weer gevonden", spot monsieur Marcel.

John Masters gaat recht overeind zitten. Zijn oogen zijn vast en strak. De kin steekt vooruit. Amerika weet wat het wil.

„Mijne heeren", zegt hij en monsieur Marcel ziet opeens het mes van de guillotine vallen, „mijne heeren.... er is geen sprake van, dat wij de uitvinding van dien idioot in Zwijndrecht bemachtigen.... er zijn kapers op de kust.... en als wij niet oppassen, gaan de hyena's met onzen buit strijken!"

Monsieur Marcel is opgesprongen.

Mr. Lawrence trommelt zenuwachtig met zijn vingers op de leuning van zijn stoel.

Herr Gutsberg kijkt sluw; hij ziet een gat in het net, een kans op ontsnapping.

„Hebt U wel eens", klinkt Masters' stem, „hebt U wel eens den naam gehoord van zekeren Jacobus Fredericus de Brie.... nee.... mijne heeren, Jacobus Fredericus de Brie is de grootste idioot, die ooit in de wijngaard des Heeren heeft rond-

gewandeld. Hij is een analphabeet, een volslagen cretin, maar hij is gevaarlijker voor monsieur Marcel, dan wij drieën bij elkaar.... Mijne heeren, trekt Uw schouders in.... ik zet de kraan van de douche.... open.... Jacobus Fredericus de Brie wéét van de uitvinding.... hij wéét waarvoor we hier zijn.... hij snápt, de driedubbel bekroonde waterchinees, wat wij willen en waarvoor wij bang zijn.... mijne heeren, als wij niet zorgen, dat wij binnen een half uur het met elkander eens worden, dan blaft deze De Brie het heele liedje in de openbaarheid. Dan staat het geheele sprookje in de kranten.... en dan, mijne heeren, dan kunnen wij onze karretjes wel naar huis rijden. Dan is het afgeloopen met de negotie!”

„Wie is die.... de Brie?” vraagt Herr Gutsberg.

„Een knul.... een doodgewone knul, mijne heeren, maar de vent wéét te veel, hij wéét zooveel, dat ik.... ik.... die een Amerikaan geworden ben, angst koester voor mijn eigen industrie.... angst ook voor die van de heeren. Wij moeten het eens worden.... en als de weerlicht, mijne heeren, anders komt de zondvloed over U.... en ik zal wel probeeren voor Noach te spelen.... Ik stel me zoo voor, dat monsieur Marcel en Mr. Lawrence en Herr Gutsberg liever geen prachtcopy leveren aan de kereltjes, die in de roode kranten schrijven.... er wordt in het parlement al veel te

veel over de heeren gesproken.... Wat Amerika betreft, daar zijn, zooals U weet, de toestanden gezonder....!"

„Laten wij de conferentie op mijn kamer voortzetten", zegt Mr. Lawrence.

Tusschen het laatste woord van John Masters en het eerste van den Engelschman zijn drie minuten verstreken....

— — — — —

John Masters heeft weer eens overdreven: het heeft geen half uur geduurd. Vóór er twintig minuten om waren, was er volledige overeenstemming bereikt.

Het ging alles zoo doodeenvoudig. Herr Gutsberg was blij, dat hij het hoofd nog juist bijtijds uit den strop kon trekken. Monsieur Marcel triomfeerde, maar wist zijn overwinning met uiterlijke kalmte te aanvaarden. Mr. Lawrence had in het gezicht van de naderende overstroming zijn werk aan het eigen tuintje opgegeven om, samen met de anderen, den dijk te versterken.

John Masters heeft weer eens, voor de zooveelste maal, de hand op het stuurwiel, de voet op de rem.

„Wij werken samen", zegt hij, „wanneer wij ons gemeenschappelijk fonds van tien millioen dollar op tafel gooien is uitvinding én uitvinder ons.... en dan wil ik den krantenman zien, die niet denkt,

dat Jacobus Fredericus de Brie een hysterische fantast is....?"

Zij staan in de hall van het Imperial Hotel. Nauwelijks twee uur geleden hebben zij elkander ontmoet, nu nemen ze afscheid.

„Tot morgenochtend tien uur!"

Intusschen hebben zij de wereld verdeeld!

Johan Masters loopt peinzend in de richting van de Munt....

Mr. Lawrence babbelt wat met den portier....

Herr Gutsberg peinst op een middel om ongezien te ontsnappen naar de Warmoesstraat, waar je bij Fleissig zóó'n schotel zuurkool eet voor bijna niemendal....

Monsieur Marcel aarzelt. Zal hij een oude vriendin opzoeken? Als die beroerde nieren er maar niet waren....

— — — — —

Het carillon van de Munt slaat twaalf uur!

De Néon-letters op den gevel van het Imperial Hotel zetten het pietepeuterig torentje in vermiljoenen gloed. Twee taxi-chauffeurs hebben ruzie. Dat is het nachtleven van Amsterdam.

In kamer 24 snurkt Herr Gutsberg; op nummer 36 poetst Mr. Lawrence zijn tanden; monsieur Marcel heeft weer eens maling gehad aan zijn nierkwaal....

Op zijn wrak ledikant, vier hoog bij de stinkende goot, houdt Jacobus Fredericus de Brie een daverende redevoering tegen zich zelf — de zooveelste al vandaag.

„Zuinig zijn op je kapitaal, m'n jongen en liever een roode brief méér betalen voor een goed beleggingsadvies, dan je centen maar lukraak in alle mogelijke speculatieve fondsen te beleggen....!”

De vermiljoenen gloed is van het Munttorentje afgevallen. De stad is ontwaakt.

In de ontbijtzaal van „Imperial” zitten ze bij elkander. Herr Gutsberg, monsieur Marcel, Mr. Lawrence.

Herr Gutsberg spelt het ochtendblad van „De Telegraaf.”

„Wel verdomme nog toe”, zegt hij opeens, „wel verdomme nog toe.”

De anderen kijken.

Daar staat met vette letters een bericht in de krant:

„Vannacht is in Zwijndrecht zekeren De Wind, een jong en veelbelovend radio-amateur vermoord”.

„Wel verdomme nog toe”, zegt dan Herr Gutsberg voor den derden keer. Op de tweede pagina

van de krant staat, wéér met groote letters, een ander bericht:

„In Amsterdam heeft men in een kamer op de eerste verdieping van het perceel Helmersstraat 354 een groote bloedplas aangetroffen. Het lijk van den kennelijk vermoorden bewoner is spoorloos verdwenen. De kamer was sinds eenige dagen bewoond door den genaturaliseerden Amerikaan John Masters.”

„Wel verdommel!”, zegt Herr Gutsberg voor de vierde maal....

Onder de pannen van perceel Helmersstraat 354 slaapt Jacobus Fredericus de Brie.

Midden in zijn zestiende toespraak is hij ingedommeld....

VIERDE HOOFDSTUK.

Geprobéérd hebben ze 't nooit, maar àls ze op het Hoofdbureau van Politie nog eens een prijsvraag gaan uitschrijven:

„Gisteren zei een lid van het personeel tegen een ander lid: laat hem doodvallen.... wien kan hij daarmee bedoeld hebben....

als ze deze vraag nog eens aan de luidjes van het Hoofdbureau gaan voorleggen, dan is er maar één antwoord mogelijk: Frans Hokkert!

En: wannéér ze nog eens aan de stadsredactoren van de kranten, aan de hooge chefs, aan alles wat gezag heeft en invloed in de stad, gaan vragen:

„Wis is de charmantste van alle politie-mannen....?”

dan zal het antwoord opnieuw luiden: Frans Hokkert!

De wereld is een panopticum. Frans Hokkert staat er twéémaal in: eenmaal bij de grootheden en eenmaal in de gruwelkamer. Zijn ondergeschikten komen alleen maar in de kamer van de bullebakken. Zijn superieuren kennen den glanzenden, gezelligen Hokkert, die bij een borrel zoo aardig praten kan, wien altijd een nieuwe mop invalt.

Frans heeft nu eenmaal een baan. Hij wil zich laten gelden. Hij moet zich handhaven. Bij zijn

geboorte heeft hij toch zeker geen twee ellebogen gekregen alleen maar om er de mouwen van zijn colbert mee te verslijten?

Elk vertoog begint hij altijd bij zichzelf en daar eindigt het ook. Dat is zijn recht. Hij vindt, dat geen van zijn collega's bij hem in de schaduw kan staan.

Dat vertelt hij hun natuurlijk niet in het gezicht. Dat vertelt hij wel aan anderen. Aan anderen, die hij machtig weet. Zoo bewijst hij dien dan zijn superieuren kijk op menschen.

Iemand met zulke bekwaamheden heeft toch zeker tegenover de gemeenschap, beschermelingen van het corps, de plicht om te zorgen, dat alle werk, waarmee eer te behalen valt, uit handen der collega's in eigen hand belandt.

De kwaadsprekers zeggen: „Hokkert heeft de neiging om met één kont op twaalf stoelen te zitten.”

Ja, ja, Frans Hokkert is een mannetjesputter.

Hij voelt zich. Daarom loopt Frans Hokkert door de gangen van het hoofdbureau met onaesthetisch vertoon van zijn toch al te zware onderkaak. De lijn van zijn lichaam zegt:

„Ik ga weer eens eventjes ergens de boel in orde maken!”

Phh, heeft hij vanmorgen dien mageren Gevertsen eventjes die twee moorden uit zijn vingers

gegraaid. Zal hem nog gebeuren, dat die magere een zaak pikt, waarop hij zijn zinnen gezet heeft. Een groote bloedplas in een pensionkamer ergens in de Helmersstraat en een vodje papier eraanast met onbeholpen letters: „Uit wraak, vuile smiecht!“.... zal me een sensatie geven van de andere wereld als die bijzonderheden in de kranten komen.

„Het onderzoek in deze raadselachtige zaak is opgedragen aan den bekwamen speurder Frans Hokkert”; hij ziet het al in de avondbladen staan.

Als straks die windhonden van de redactie komen, zal hij ze de bloederige appelpap bij lepels ingieten, den sadisten-knechten! En dan meteen, zoo tusschen neus en lippen je laten ontglippen, dat hij dat spelletje daar in Zwijndrecht bij wijze van tijdverdrijf erbij gepikt heeft.

„Niks bijzonders, heeren van de pers, een roofmoord, die we wel binnen een week uitgeknobeld hebben.... maarre.... ik voel een geheimzinnig verband tusschen die twee moorden....”

Zal je die bloc-note-idioten eens zien nieuwsgierig worden. Als die binnen een half uur uitgefantaseerd zijn, laat Frans Hokkert zich subiet veertig kiezen trekken.

Hij ziet natuurlijk geen spiertje verband tusschen dat geval daar in de Helmersstraat en dat moordje in Zwijndrecht!

Op die prachtsmoes kwam hij vanmorgen in de kamer van den baas, toen die magere Gevertsen weer teveel liet merken, dat hij fél was op Zwijndrecht.

En natuurlijk tippelde de baas erin. Met kousen en schoenen.

Verband tusschen Zwijndrecht en de Helmersstraat.... je moest wel een natte spons in je kop hebben, inplaats van hersens, om zulke opgelegde flauwe kul nog te gelooven ook.

Dat gevalletje in Zwijndrecht moest hij maar een dagje laten wachten. Die raadselachtige verdwijning van dat lijk daar in de Helmersstraat, dát is een ding, waar ze over praten in de tram en bij de borrel vanmiddag. Die moet eerst uit de voeten. Frans Hokkert zal 'm dat wel weer eventjes leveren!

Hij loopt driftig in zijn kamer heen en weer. Twaalf stappen naar het raam, twaalf terug naar de deur. Dan belt hij.

„Juffrouw Melchers”, zegt hij tegen de secretaresse, „noteert U eens een paar zinnen voor de persconferentie, die over een half uurtje hier op mijn kamer is. Een paar aantekeningen geven je altijd houvast.”

Juffrouw Melchers gaat zitten. Het geheimzinnige geval in de Helmersstraat interesseert haar;

gisteravond heeft zij in de bioscoop zitten griezelen bij „De Tijger van Berlijn”.

„Schrijft U op.... De politie ziet in dezen moord en in deze verdwijning het werk van een internationaal complot. De vermoorde John Masters was immers Amerikaan.... eh.... schrijft U verder, juffrouw Melchers, wanneer de Amerikaanse moordenaars hun klauwen uitstrekken naar ons land, dan zullen zij tot hun schade moeten ondervinden, dat onze politie niet van plan is het slappe voorbeeld der Amerikanen te volgen! Nederland is geen land voor een Maffia....”

Juffrouw Melchers zucht. De randjes van haar oogen worden rooder; zij is onder den indruk.

„Dat zal tam-tam maken”, zegt Frans Hekkert. Hij wordt zoowaar vriendelijk gestemd door zijn eigen frases; voor een paar minuten is hij uit de gruwelkamer verhuisd.

„Zou-e-en ze.... ik bedoel, zou U denken, dat U den moordenaar te pakken krijgt”, vraagt juffrouw Melchers.

„Wel wis-en-bliksem!” snoeft Frans.

„Ik mag 't lijen, zulke krenge om zoo'n vent van kant te maken en dan zijn lijk te verdonkeren.... de doodstraf is nog niet goed genoeg....” Juffrouw Melchers windt zich op.

„Snért....” zegt Frans Hekkert, hij hoeft tegen dat mensch van een Melchers geen comédie te

spelen. „Snert.... al die gerechtigheid is apekool. Goffergéme.... de kerels, die ze te grazen krijgen, verdienen immers niet beter, moeten ze maar niet zoo stom zijn om zich te laten pakken. De goocheme bliksems draaien d'r wel tusschen uit, geloof dat maar.... Die baan van me.... nou ja, je doet 't met plezier.... langzamerhand krijg je een soort koddebeiers-instinct, maar als ik morgen-den-dag aan een millioen blijf hangen, neem ik 't óók mee den weg uit....”

„Dat meent U niet”, zegt juffrouw Melchers hoopvol.

„Mensch, weet je veel”, blaft Frans Hokkert, „jouw levenswijsheid leer je uit de bioscoop-programma's, snert met Eisbein, beste meid, allemaal larie, en anders niet. Hier.... zie je dien vent daar in de krant staan, het grootste zakengenie van dezen tijd. Zijn naam ruikt naar geld. Je verdient te weinig, anders had je van de spaarcentjes ook aandeeltjes gekocht voor de autofabriek, die hij in ons land gaat oprichten. Dacht ik 't niet.... bij jou in de familie is d'r natuurlijk ook zoo'n halve dolle, die per sé van die aandeelen moet hebben.... En let nou eens op wat er gebeurt.... Over een paar maanden gaat de fabriek werken.... met jouw centen enne de onderdeelen van de automobieltjes moeten uit Amerika komen. Dat noemen ze moeder-maat-

schappij en dochter-maatschappij. Jawel, een lekkere moeder, net zoo'n lekkere als de dochter, die beroovingen pleegt. Wij, wij mogen zorgen voor de centen en Amerika stuurt de onderdeelen met de facturen. Wordt er in Nederland in de fabriek wat verdiend, dan gaan de bedragen op de facturen de hoogte in.... m'n beste juffrouw Melchers.... die oome of die tante van jou krijgt nooit-van-z'n leven een spie dividend.... wees maar blij, dat je geen centen genoeg had.... kan je later naar het werkhuis gaan, inplaats van naar een pension voor ouwe vrijsters."

Rotvent toch, die Frans Hokkert!

Heeft er een satanisch genoeg in om zijn ondergeschikten den duvel in te jagen. Cynische hond! Denk je, dat hij een goeie bui heeft, maar als je hem over de rug strijkt, bijt het loeder. En wanneer hij merkt, dat je woest op hem wordt, weet hij heelemaal niet van uitscheiden.

„Denkt U nou, dat ik zoo'n gauwdief in het groot daarom minacht? Komt me niet in het hoofd op. Dat is een prachtvent, juffie, een sieraad voor de maatschappij. Die vent verdient zijn Leeuw. Wie zich laat bedonderen is wáárd dat hij bedonderd wordt.... en die gerechtigheid van ons, rijst met appeltjes, juffrouw Melchers, rijst met appeltjes.... Gaat U vanavond weer naar de bioscoop.... O, U bent gisterenavond pas ge-

weetst? Mooi zoo'n film, hè.... Je weet niet beter of 't is allemaal waar. Blijf 't maar gelooven, hoor! Zoodra jij en je oomes en tantes en neeffies en nichies niet meer aan die flauwe kul gelooven, is het spelletje van dien meneer in de krant, dat groote zakengenie, en van het heele weeshuis, afgeloopen.... Krijgt hij een kooi, inplaats van een Leeuw.... maar enfin, zoo goochem wordt U toch nooit, juffrouw Melchers, uitgesloten, absoluut uitgesloten.... waar zou ik trouwens zoo gauw een andere betrekking vandaan moeten halen?"

Frans Hokkert is een slager. Hij staat voor het blok en schilt een koe uit het been. Hij heeft plezier in snijden en kerven. Den rommel gooi je opzij, daar maken ze gehakt van, twaalf centen een heel ons.

„Schrijft U op, juffrouw Melchers.... De burgerij kan gerust zijn.... heeft U dat: kan gerust zijn.... in onze stad zullen boosdoeners niet spoedig aan het waakzame oog van de.... weet je wat, zeg maar weer eens.... Heilige Hermandad.... hij is wel een beetje afgereden, die Heilige, o, is 't een zij, nou ja dat hindert niet.... ze houden wel van die tierelantijntjes.... wat hadden we ook weer, o ja: in onze stad zullen boosdoeners niet spoedig aan het waakzame oog der Heilige Hermandad ontsnappen.... zie zoo, dat is de inleiding! En nou moeten we de feiten

nog eventjes netjes onder elkaar zetten.... tenminste voor zoover we d'r wat van weten, want dat verhaal is ook niet veel bijzonders.... enfin, zodra die krantenkerels wèg zijn, moet ik er maar eventjes heen."

Frans Hokkert loopt weer heen en weer.

Twaalf stappen van het raam naar de deur.
Twaalf stappen terug.

Juffrouw Melchers stenografeert. Zoo meteen dat stenogram maar vliegensvlug uitwerken. Een stenciltje laten afdraaien en dan maar weer verder zien. De tijd gaat gauw genoeg om. 't Is zóó twaalf uur. Met Jan heeft ze afgesproken, dat ze vanmiddag saampjes ergens in de stad hun brood zullen opeten. Jammer, dat die naarling van een Hokkert zoo'n bullebak is. Had ze anders vanmiddag fijn aan Jan een heeleboel nieuwtjes, heet van de naald, kunnen vertellen.

Het was nog niet de stomste streek geweest van den nieuwen Hoofdcommissaris om persconferenties te organiseeren.

Vroeger gunden de kranten elkander net zoomin het wit in de oogen als tegenwoordig. Ze knokken nog met elkaar en probeeren nog steeds elkander beentje te lichten. Maar de nieuwe Hoofdcommissaris heeft kans gezien om een afgod een kopje kleiner te maken.

Over de krantenwijk heerscht de primeur, een monster, aan wien alles en allen onderworpen zijn. Van het bestaan van dien afgod hebben de lezers nauwelijks weet. Staat Vrijdagavond in het eene blad, dat de gemeentesecretaris met pensioen gaat.... wat zou het, dat de buurman van één hoog dat wéét voor hij slapen gaat en de buurman van twee pas als hij wakker wordt?

„Staat toch zeker morgenochtend in alle kranten! Oók een zorg!”

Alleen de lui, die zich de luxe van een abonnement op meer dan één krant kunnen permitteeren, zullen misschien iets van de achterlijkheid van de anderen bemerken.

„Moet ik daarom bedanken als abonnee? Ik heb andere zorgen aan m'n kop!”

Maar voor de journalisten is er geen ondragelijker nachtmerrie dan een gemiste primeur. Dat is een aanrijding in je eergevoel. Je probeert je zelf voor zoo'n malheur te vrijwaren, nee, je werkt als een paard om anderen zulk een panne te bezorgen. Dan grijnst de afgod je vriendelijk toe:

„Hà! Die superjournalist”.

De nieuwe Hoofdcommissaris heeft den afgod het lachen verleerd.

Vroeger liepen de windhonden van de krant het hoofdbureau plat. Ze paptten aan met iedereen, die misschien een nieuwtje kon vertellen. Leuter

den urenlang met den portier over ditjes en datjes, over zijn hond; over het gebukkelde achterwiel van zijn fiets; over zijn vrouw, die weer eens op d'r laatste beenen liep en over nog veel meer — alles in de hoop, dat de stomme vlerk een nieuwtje wist of in de toekomst misschien eens voor een nieuwtje zou kunnen zorgen. Was er inderdaad iets aan de hand, dan renden ze in razenden ren om het eerst aan den eindstreep te zijn. En liepen de politie tusschen de beenen.

„Dat is uit voortaan!” zei de nieuwe Hoofdc-commissaris.

Als er tegenwoordig een moord gebeurt of een inbraak wordt gepleegd, dan gaan er, net zooals vandaag, telefoontjes naar de kranten.

„Half elf persconferentie!”

„Mijne Heeren”, zegt daar Frans Hokkert, „mijne heeren, allereerst een droge opsomming van de feiten. Noteert U maar niet, we hebben de heele zaak voor U uitgetikt.”

„Vannacht om kwart over een is het Hoofdbureau van politie opgebeld door een man, die zich niet bekend wenschte te maken. Hij sprak, aldus luidt de verklaring van den portier-telefonist en ook van den inspecteur, die den man te woord stond, hij sprak met een zeer sterk merkbaar Amsterdamsch accent. Ik heb voor U laten noteeren wat de man zei. Hier staat het: „De politie

moet onmiddellijk naar het perceel Helmersstraat 453 gaan. Op de eerste verdieping is een vreeselijke moord gebeurd." De inspecteur van dienst heeft den man zijn boodschap laten herhalen. De tweede maal luidde de boodschap woordelijk gelijk aan den eersten keer. De inspecteur waarschuwde den commissaris onder wiens bureau Helmersstraat ressorteert en te zamen gingen zij op onderzoek uit. De boodschap bleek juist geweest te zijn. De kamer van het bewuste perceel, een gewoon pension, vertoonde sporen van een hevige worsteling. Op het bed lag een groote plas bloed. De bewoner van deze verdieping, een Amerikaan, beter gezegd een verAmerikaniseerde Hollander, zekere John Masters, die vroeger Jan Wiersma moet hebben geheeten, volgens de opgaven aan de pensionhoudster, die bewoner was verdwenen. Een lijk of het lichaam van een gewonde heeft men nergens kunnen ontdekken. Toch moet er een moord zijn gepleegd, want op het bed lag een velletje papier, waarop met onhandige letters en blijkbaar haastig was geschreven: „Uit wraak, vuile smiecht!" Dat zijn de feiten! Wij hebben het huis onder bewaking gesteld en zullen zoo dadelijk, als de persconferentie ten einde is, ons nader onderzoek aanvangen."

Frans Hokkert wacht even. Hij kent het effect. Na het zakelijke, komt zoo meteen het sentiment

teele. De advocaten hebben nu hun portie gehad; die spelen vanavond in „American” rechter van instructie. Nu krijgt de vrouw aan de waschtobbe haar dosis bloed en tranen.

„De politie heeft het stellige voornemen om den dader of de daders te pakken. Het vermoeden is bij ons gerezen, dat men naar Amerikaansch voorbeeld hier een soort bende-systeem invoeren wil.... Dat zal niet gaan.”

De potlooden rijden zwierig schaats over de witte velletjes.

„Wenschen de heeren nog wat te vragen?” informeert tenslotte Frans liefjes.

Jantje Wils, het mannetje van een christelijk blad, maar een vloekbeest zonder weerga, peutert met een tandenstoker op de plaats, waar bij andere menschen tanden en kiezen plegen te zitten; lui zegt hij:

„Zeg 's Hokkert, je mot niet probeeren ons een oor aan te naaien. Wij zijn hier gekomen om wat te leeren, niet om door jou vernikkeld te worden. Goffergéme, je vertelt ons maar de helft. We weten verdomme nog meer dan jij!”

„Zoouoooo?” vraagt Frans Hokkert. Weer ziet hij zichzelf, maar nu geneert hij zich.

„Wel wis en waarachtig”, gromt Wils, „je hebt den heelen moord van Zwijndrecht verdonkere-maand.”

„Hoe weet jij”, zegt Frans Hokkert nu, „dat ik ook....?”

„Hoef je geen Sherlock Hommeles voor te wezen. Die ezel van een portier beneden zei tegen ons allemaal: U komt zeker voor dien moord in de Helmersstraat en voor dat akkevietje daar in Zwijndrecht, dat ze ons weer op ons dak geschoven hebben, omdat die karhengsten daar te stom voor zooiets zijn. Wij vielen zoo om te zeggen met onze neuzen in de boter. Vooruit dus met de geit, Hokkert!”

„Tja”, aarzelt Hokkert: hij zou liever de verrassing nog even opwarmen, maar enfin, nu moet 't maar, „eh.... die portier fantaseert er maar op los. Die moord in Zwijndrecht is ons heelemaal niet bij wijze van douceurtje toegeschoven. We hebben vannacht....”

Hokkert gaat sneller praten; dat doet hij altijd, wanneer hij fantaseert.

„....we hebben vannacht druk getelefoneerd met Zwijndrecht. Wij vermoeden n.l. verband tusschen beide moorden. Er zijn teekenen, dat hier meer achter zit dan men zoo oppervlakkig oordeelend denkt.”

De perskerels gelooven dat verhaaltje van het onderlinge verband grif. De potlooden springen van den eenen regel op den andere. Ziezoo, die schuit vaart weer. Een oogenblik heeft Hokkert

angst gehad, dat de portier beneden het schip uit de koers zou gooien, maar dat gevaar is bezworen.

„Wenschen de heeren nog wat?” vraagt Hokkert weer.

„Tja”, piept de stem van Hoornstra, ploeteraartje aan een krant met een wereldnaam. Met zijn blauwe oogen kijkt hij hulpeloos rond. Dan zegt hij: „Kan je ons nog niet wat meer bijzonderheden geven van die bloedplas. Het is zoo'n godvergeten schijntje wat je ons verteld hebt. Die baas van mij wil bloed zien, dat weet je nu eenmaal. Als ik van dit geval niet een paar kolom fok, ben ik de pisang. Ambtshalve zijn we nou eenmaal allemaal sadist. Vandaag of morgen drukt hij de krant nog met roode inkt en zet-ie in den kop: gedrukt met het bloed van het slachtoffer. Dus Hokkert, vertel op: was het bloed nog warm, of was 't alleen maar gestold?”

„Weet ik niet.... Kan er in het voorloopig rapport niks van vinden.”

„Kan me ook niks verrotten”, zegt Hoornstra, „bloed of geen bloed.... twee moorden, dat wordt sowieso een prachtverhaaltje.... krijg ik morgen weer van dien rotbaas een veer op m'n hoed. Ook jammer, dat ze dat lijk gemoerd hebben.... zat verdomme-nog-toe minstens een kolom in....”

Ze blijven nog wat napraten, de mensen van de kranten. Er zijn veel dingen, die ze willen weten en nog meer, die ze willen opschrijven. Dan zeggen ze: „Tabbéh.... tot het volgende lijkke” en gaan naar de Bodega om een kopje koffie te drinken. Het is nog vroeg en ze hebben een zee van tijd. Wie het volk van geestelijke spijs voorziet, moet bovendien tijd hebben voor concentratie.

Vanmiddag tegen een uur of vier komen hun „stukkes” van de pers. Vliegen de bladen over het land. Het bloed van John Masters op het beddelaken zal dan wel lang gedroogd zijn; maar intusschen heeft het zich vermeerderd. Het is een kokende bloedzee geworden. Elke rotatiepers is een sluis, die bloederige golven spuit over land en menschen. In elk huis in Nederland komt vanavond wat van het bloed van John Masters. Wordt John Masters nog vele duizenden malen vermoord.

De een bevredigt zijn sadistische lust met een mes. De ander schrijft, de derde betaalt salaris voor het geschrevene, de honderdduizendste leest. Allen ervaren, dat de grenzen tusschen pijn en lust vaag zijn en verwarrend. Slechts de eerste krijgt twaalf jaar Leeuwarden. Moet-ie maar beter oppassen!

Alleen een glasharde zuursnoet slaat het boeien

de verhaal van het verdwenen lijk en de opgedroogde bloedplas over. Er zijn weinig van zulke gekken; gelukkig maar.

En nog gelukkiger: het aantal principieelen, dat een krant weigert te lezen, omdat het bloed er met de groote kwast in uitgesmeerd wordt, dat aantal is nóg weer kleiner dan dat dier glasharde gekken!

Je hebt nu eenmaal in Nederland van die principieele haarklievers, die de fatsoenlijke, de degelijke en de nette meneer spelen. Die elk regeltje napluizen tot op de punten en de komma's. Die kerels, willen de wereld beter maken en denken in hun naïveteit bij de kranten te kunnen beginnen. Laten zich een critischen bril aanmeten en turen op hun krantje, alsof het een huurcontract is.

Ze gelooven niets, de steilen! Ze zijn waarempel nog in staat om Frans Hokkert voor een leugenaar uit te maken. Niet vanwege dat smoesje en het verband tusschen die twee moorden. Maar: omdat volgens hen een moord in Zwijndrecht nooit bij de Amsterdamsche politie ter onderzoek zal worden gegeven. Omdat het, volgens hen, in een persconferentie anders toegaat. Zulke criticasters zal je altijd wel blijven houden.

Het kan best wezen trouwens, dat ze ook nog gelijk hebben, maar wat komt dat er op aan.

Met een beetje fantasie heb je aan alles maling; zéker als je schrijft!

VIJFDE HOOFDSTUK

Litteratuur is hopeloos uit den tijd. Trouwens het tooneel ook. Van de trekschuit wil iedereen het erkennen; verder is er niets veranderd. Aan elken voet van den tijd willen ze honderd kilo lood hangen, anders leven we te snel.

Sinds Tuschinski den droom der menschen gestalte wist te geven, roteert de wereld toch maar lekker in een andere snelheid door de ruimte. De menschen denken niet meer in brieven, ze denken niet eens meer in woorden, ze denken in beelden: de schrijver heeft het verloren van den fotograaf.

We zien Jacobus Fredericus de Brie in zijn zolderkamertje liggen ronken, de stakker is toch immers doodmoe van emotie en spanning. En dwars over dit beeld zien we geprojecteerd de persconferentie bij Frans Hokkert.

Het leven is geen film, neen, de film is het leven!

Op den achtergrond van het geblaaskaak der journalisten in Hokkert's kamer zaagt het gesnurk van Jacobus Fredericus de Brie. Het beeld vervloeit, maar het gesnurk is gebleven. Is gebleven, wanneer de eerste zinnen van de artikelen over den moord in de Helmersstraat op het copiepapier verschijnen.

Gesnurk!

Gezwets!

Een derde motief duikt op: Herr Gutsberg wandelt in zijn kamer heen en weer. De zware schoenen dreunen op den grond.

Ja, Herr Gutsberg is zenuwachtig. Hij praat met zichzelf. Jacobus Fredericus hield ook een alleen-spraak, maar zijn woorden waren stevige stut-balken tegen den gevel van een huis, dat op instorten heeft gestaan. De woorden van Herr Gutberg's monoloog zijn echter sloopers; zij ram-meien een stevig roofofslot, slaan het in diggelen. De moord op John Masters heeft alle berekenin-gen van den Duitscher in de war gestuurd.

Gistermorgen, lang voordat John Masters of monsieur Marcel verschenen, heeft Herr Guts-berg in een stiekum onderonsje den buit met den Engelschman verdeeld. Wie het eerst komt, wie het eerst de dividenden opstrijkt. En waar gehakt wordt, vallen faillissementen. Er is nu eenmaal een aparte God voor de Duitschers. Die is in 1918 niet onttroond. De stommelingen, die het bestaan van dien ouden Duitschen opa hoog boven de wolken ontkennen, mogen stempelen gaan of krijgen een kogel uit een gesmokkelden Hitler-revolver in hun pens. „Rot Front”.... „Freiheit”....!

Jawel, verrek maar, de arbeiders hebben de Roer-industrie stevig en vet gestaakt en de jon-kers krijgen toch hun millioenen aan subsidie!

Herr Gutsberg is zeer gemeenzaam met den ouden Duitschen God. Deze en niemand anders heeft hem geholpen om met Mr. Lawrence het gouden accoord te treffen: samen de uitvinding van meneer de Wind in Zwijndrecht te grazen krijgen; samen de uitvinding exploiteeren; en binnen vijf jaren de Amerikaansche, de Fransche en verder de geheel radio-industrie den nek om-draaien.

„De historische fout van 1914, mr. Lawrence, is niet, dat Engeland ging deelnemen aan den oorlog. De historische fout is, dat Engeland zich bij de vijanden van Duitschland aansloot. Samen hadden zij Frankrijk klein en Europa aan ons ondergeschikt kunnen maken!”

„Het is nog niet te laat. . . . Herr Gutsberg ”

Zeg dat niet te snel, Mr. Lawrence! Het was immers toch bijna te laat geweest!

Kwam daar niet eerst die verdoemde Marcel met zijn trucjes en foefjes. Joegen hém, Gutsberg, het koude angstzweet op het voorhoofd. De oude truc van het Fransche concern om Engeland en Duitschland uit elkander te houden en zelf van de ruzie te profiteeren. Maar dezen keer ging het zoo gemakkelijk niet. En toen *deze* storm was afgeslagen, kwam de groote frontaanval. Vuisten op tafel, handen aan den trekker.

Frankrijk laat zich niet op zij zetten. Frankrijk

vecht voor zijn leven. Frankrijk heeft een prestige op te houden. Frankrijk hier en Frankrijk daar!

Jawel, groote woorden, mooie gebaren en schoone muziek. Maar de huizen zijn er vies, het eten is waterig en van organisatie hebben zij geen begrip. Dat is Frankrijk!

Was tóch een snugger idee geweest, om dien mr. Lawrence zoo stevig te binden. De held wou op den loop gaan voor Monsieur Maurice's chantage, maar hij kon niet: hij, Gutsberg, had zijn bretels in de zak.

En toch.... toch.... was alles bijna te laat geweest!

Die uitgerekende bliksem van een John Masters had den boeman tot het laatst bewaard. Bluf, bluf, maar wat een kaarten! Herr Gutsberg debatteert met zichzelf! Hij is er nog niet achter: zou dat heele verhaal over dien driedubbelen overgehaalden kameel verzonnen zijn geweest? Van dien... hoe heette de vlerk ook weer.... van dien Jacobus Fredericus de Brie.... of zou het waar zijn? Het klonk wel echt.

„'t Zou een ramp geworden zijn, Gutsberg!”

Zeg dat wel: een ramp!

De Deutsche industrie kan in dezen tijd wel wat anders gebruiken. Een internationaal schandaal over misbruik van patenten en octrooien, dat ontbrak er nog maar aan. Als de kranten de lucht

krijgen van de uitvinding, vliegt het heele kippenhok tegen het gaas. Je kunt de menschen treiteren en judassen, je kunt hun belastingcenten verdonkeremanen, hun kinderen drillen en ringelooren in kazernes, hun sociale wetgeving verkrachten en saboteeren, ze zullen mokken; en: gedwee blijven. Maar als je aan hun radio komt, dan loopen ze aan! Binnen een minuut zijn ze dan witgloeiend.

Gladde bliksem, die John Masters om Frankrijk en Engeland en zichzelf met hem, Gutsberg, in één portiek te laten schuilen. Samen de uitvinding koopen en samen verdonkeremanen. Het spelletje leek in het begin aardiger, maar je kunt in den winter nu eenmaal niet in je badpak kuieren. Dan moet de omgedraaide nek van Amerika en Frankrijk nog maar even wachten. Gratie wordt niet verleend, de executie is alleen maar uitgesteld. Duitschland vreest den strijd niet, maar als het kan, vecht het liever nog wat later.

Herr Gutsberg wandelt nog steeds heen en weer in kamer 24 van het Imperial Hotel.

Alles zou zoo goed gegaan zijn, wanneer vannacht John Masters niet zou zijn vermoord.

Herr Gutsberg is bang!

Een moord, dat is: politie.

Dat is publiciteit.

Is geschrijf in kranten.

Gepraat in café's en treinen.

Een moord, dat is: een wilde ren van verslaggevers. Een moord, dat is: een raadsel! En ieder een zoekt de oplossing: wat steekt daar achter?

Herr Gutsberg wéét wat er achter zit. En monsieur Marcel en Mr. Lawrence. Dat is genoeg! Nee! Dat is eigenlijk veel te veel. De politie zal den moordenaar grijpen, al vluchtte hij naar een andere planeet. Herr Gutsberg krijgt het benauwd. Hij moet zorgen, dat zijn syndicaat de goede rol gaat spelen in het proces, dat komen gaat. Dat komen zal! Dat komen moet!

„Wij, meneer de President, wij Duitschers hebben ons van begin af aan tegen deze stiekeme wijze van doen verzet. Onze vertegenwoordiger, Herr Gutsberg, is naar Amsterdam gekomen om het verdonkeremanen van deze voor de menscheid zoo zegenrijke uitvinding te verijdelen.”

Dat is de uitweg. Laat de anderen maar in den knel raken, zij zijn sterk. Zij kunnen een stootje verdragen. Herr Gutsberg's syndicaat heeft met andere verhoudingen rekening te houden. Je kunt er trouwens van op aan, dat monsieur en mr. Lawrence nu ook zoeken naar een gat voor de vlucht.

Het leven is geen roman, waarin alles goed gaat volgens een schema, dat de schrijver van te voren

in elkander peuterde. Het heeft zijn eigen wetten en eigen beweegkracht.

De journalisten hebben hun twee kolom copie gefokt. Met groote koppen zullen de kranten vanavond de bijzonderheden van den moord uitschreeuwen.

Het gesnurk van Jacobus Fredericus de Brie heeft opgehouden; de man dommelt wat na. Over een half uurtje gaat hij wakker worden.

In kamer numero 24 is Herr Gutsberg in een fauteuil gaan zitten. Er is orde gekomen in zijn gedachten. Knappe jongens, die hém tusschen de tang zullen krijgen. „Deutschland, Deutschland über alles....”. Laat Mr. Lawrence maar zingen: „Brittains never shall be slaves”, dat wil zeggen, andere volken kunnen het rustig worden.

Herr Gutsberg is niet gek. De politie zoekt den man, die John Masters vermoordde en zijn lijk verdonkeremaande, hij, Herr Gutsberg zal de honden op het goede, warme spoor zetten. Zal het verband aanwijzen tusschen den moord in Zwijnrecht en de mysterieuse verdwijning in Amsterdam.

Hoe heette die stomme vlerk ook weer, waarover John Masters het gisteren had?

Jacobus Fredericus de Brie, precies!

Herr Gutsberg voelt zich dienaar der gerechtigheid. De ouwe Duitsche opa, boven de wolken,

heeft hem uitgekozen. God strijdt aan den Duitschen kant.

Hij zegt luide tot zich zelf: „Jacobus Fredericus de Brie is een schurk. Hij heeft een patent gestolen en den uitvinder van kant gemaakt. Hij moet hangen, de fielt. De menschheid moet tegen zulke onverlaten worden beschermd”.

Frans Hokkert heeft vandaag binnenpretjes. Hij is toch wel een miraculeuze boffer. Zoo pas heeft hij den journalisten de ooren volgeschetterd met hoogdravende zinnen. De moordenaar van John Masters zou gepakt worden. De moord in Zwijn-drecht zou hij ontraadselen. Gaat dat zien en zegt het voort.

En nét, dat hij eigenlijk eens met zich zelf zou kunnen gaan overleggen, komt daar zoowaar die dikke snuivende Duitscher binnenkuieren.

„Mag ik mezelf even voorstellen? Gutsberg, directeur van het Vereinigte Deutsche Funk-syndicat.... eh,.... ik kom U inlichtingen verschaffen omtrent den moord op John Masters.”

Houd je bedaard, Frans, je zult dit zaakje wel weer eens even in orde maken.

Juffrouw Melchers zit in een hoek van de kamer aan een tafeltje, het potlood klaar. Haar handen trillen van spanning: Jan krijgt vanmiddag toch zijn verhaaltje in de lunchroom.

Herr Gutsberg heeft ten slotte met zijn adem zijn zelfverzekerdheid teruggekregen.

„Mag ik”, zegt hij, „U de voorgeschiedenis van dezen moord vertellen.... Ik moet dan maanden teruggaan. Alzoo.... In het begin van dit jaar kreeg mijn syndicaat een brief van zekeren De Wind uit Zwijndrecht....”

Frans Hokkert schrikt.

„Wel allemachtig.... Nee, gaat U maar door.... die uitroep van mij heeft niets te beteekenen.”

Hij ontdekt nú pas, welk een geweldige boffer hij is.

„Alzoo.... ons syndicaat kreeg een brief van zekeren De Wind uit Zwijndrecht. De brief bevatte de mededeeling, dat genoemde De Wind er in geslaagd was om een uitvinding te doen op radio-gebied, die het gebruik van ontvanglampen in de toekomst volmaakt overbodig zou maken.... ja, ja, die uitvinding is gedaan, meneer.... Hokkert.... Ik behoef U niet te zeggen, dat ons syndicaat dagelijks honderden van zulke brieven ontvangt. De practijk heeft ons echter geleerd, dat zulke mededeelingen niet altijd onzinnig zijn. En gekken dat er rondloopen.... daarvan heeft U geen benul.... de een vindt een nieuwen maatschappijvorm uit.... de andere een nieuwe machine.... maar de bedoeling is altijd, dat wij, ondernemers, er in vliegen. Alle uitvindingen die

men ons meldt, laten wij onderzoeken.... dat is trouwens usance in de radio-industrie, die, tuschen ons gezegd en gezwegen, aan de amateurs zeer veel te danken heeft.

Maar ziet.... de uitvinding van dezen De Wind bleek, voor zoover wij dat konden nagaan, van groot belang. Was puik in orde. Een revolutie, meneer.... een van onze ingenieurs heeft in de woning van dezen De Wind volmaakte radio-ontvangst gehoord.... heeft kunnen controleeren, dat daarbij geen enkele ontvanglamp gebruikt werd. De jonge uitvinder weigerde echter om den aard van zijn vinding mede te deelen, waar hij schoon gelijk aan had.... enfin.... laat ik verder gaan.

Ons Syndicaat besloot, dat ik, de President, zelf naar Holland zou reizen om deze uitvinding te koopen. Duitschland, nietwaar, heeft zich in dienst gesteld van de techniek, dat wil zeggen: in dienst der menschheid. Welk een zegen zou het niet zijn voor de wereld, wanneer de dure ontvanglampen konden worden afgeschaft. Millioenen en nog eens millioenen zouden kunnen worden bespaard en aangewend op andere nuttige wijze. De radio-techniek zou een nieuwe aera binnentreden.... de menschheid zou gelukkiger zijn...."

Herr Gutsberg is aangedaan. Hij steekt een versche sigaar op.

Het potlood van juffrouw Melchers trilt. In de kamer hangt zwaar het geheim van twee moorden; de oogen van Charlotte Susa zijn donker en dreigend, de tijger van Berlijn loert op prooi.

„Gisteren ben ik met den ochtendtrein in Amsterdam aangekomen. Ik logeer in het Imperial Hotel, kamer 24.

Meneer Hokkert, ik ben niet alleen hier. Het bleek mij gisteren, dat De Wind ook geschreven heeft aan het Fransche syndicaat, aan het Engelsche en aan het Amerikaansche. Dat was zijn goed recht, niet waar.... eh.... trouwens, de uitvinding zou toch aan de geheele menschheid ten goede gekomen zijn. De namen vraagt U.... Dat was Mr. Lawrence uit Engeland, monsieur Panier uit Parijs en.... wijlen Mr. John Masters uit New York.

Wij hebben gisteren samen den dag doorgebracht.... samen hebben we geconfereerd in de lounge. Ja Mr. Lawrence en Monsieur Panier logeeren ook in Imperial.... John Masters logeert ergens in de stad. Hij kwam later binnenwandelen.... We hadden veel zaken te regelen. Een revolutioneerende uitvinding als deze stelt de industrie voor nieuwe problemen. Ik kan U wel zeggen, dat wij veel liever de uitvinding over tien jaar hadden aanvaard.... maar eh.... de vooruitgang laat zich nu eenmaal niet tegenhouden.

Ik stel er prijs op te verklaren, dat ik naar Amsterdam ben gekomen met de nadrukkelijke opdracht om de uitvinding in exploitatie te brengen."

Herr Gutsberg haalt adem....

Frans Hokkert legt zijn sigaar in het aschbakje
Dan zegt hij:

„Maar als een van de anderen de uitvinding kon bemachtigen.... dan kon hij daarmee de sleutelpositie op de wereldmarkt verkrijgen.... Wie van de twee verdenkt U van den moord, Herr Gutsberg.... den Engelschman of den Franschman?"

Herr Gutsberg haalt adem. De verleiding is groot. Eigenlijk verdiende monsieur Marcel, dat hij hem dien loer draaide. Maar wat schiet hij op met wraak? Bovendien, de Franschman is ook geen kind.

„Geen van beiden", zegt hij vastberaden, „de oplossing is vrij wat gecompliceerder.... eh.... wijlen John Masters heeft ons in den loop van de conferentie.... zoo bij wijze van anecdote.... een mededeeling gedaan, die mij, vanmorgen toen ik het bericht van zijn verdwijning las.... eigenlijk pas weer te binnen is geschoten...."

„En dat was?" vraagt Frans Hokkert; zijn hart klopt snel.

„Wijlen mijn vriend.... mijn trouwe vriend en goede kameraad John Masters heeft ons....

dat wil zeggen aan monsieur Panier, Mr. Lawrence en mij medegedeeld.... medegedeeld, dat hij lastig was gevallen door een zekeren Jacobus Fredericus de Brie, juist, Jacobus Fredericus de Brie.... De man woont in het pension waar hij verblijf hield.. enne.... enne het schijnt, dat deze De Brie door een toeval ontdekt heeft, met welk doel wij allen naar Amsterdam zijn gekomen. Nu is dat natuurlijk geen geheim.... Maar John Masters is door dezen De Brie herhaaldelijk bedreigd.... Het is een gek, zoo zei hij ons, een driedubbel overgehaalde gek. Het mannetje schijnt zich in het hoofd te hebben gehaald, dat deze uitvinding hem schatrijk kon maken.... idioot.... of er ooit een ondernemer rijk geworden is.

Hij heeft eerst mijn vriend wijlen John Masters urenlang gezeurd om een betrekking in Amerika en toen Masters, die raar uit den hoek kon komen, hem verzocht naar den duivel te loopen, is het mannetje grof geworden. Ik krijg jou wel, leelijke schoft, heeft hij tegen wijlen Masters geschreeuwd, mijn uur komt ook nog..”

„Wist deze.... deze De Brie, waar De Wind woonde?” informeerde Frans Hokkert. Er zit muziek in deze zaak.

„Absoluut.... absoluut”, verzekert Herr Gutsberg, „hij heeft in de brieven van wijlen Masters gesnuffeld.... en duidelijk laten merken, dat hij

van alles op de hoogte was. Mijn reconstructie van het geval is nu deze: gisteravond heeft John Masters, die een duivel kon zijn, wanneer hij spotte.... gisterenavond heeft John Masters dien De Brie verteld, dat de radio-industrie de uitvinding zou gaan exploiteeren.... De Brie heeft daarop John Masters vermoord.... heeft zijn lijk verdonkeremaand, en is naar Zwijndrecht getrokken.... om daar een tweeden moord te bedrijven...."

„Om dus te concludeeren", zegt Frans Hokkert, „De Brie heeft de uitvinding!"

Herr Gutsberg schrikt. De uitvinding.... dat is waar ook, waar is die eigenlijk?

„Er is ook nog een ander reconstructie mogelijk", zegt Frans Hokkert diepzinnig. „De Brie gaat eerst naar Zwijndrecht.... vermoordt daar den uitvinder.... kaapt het patent.... en vermoordt daarna Uw vriend. Hij wist immers niet, dat wijlen John Masters U van de gedragingen van dit mannetje op de hoogte had gebracht. In zijn gedachtengang was de kring gesloten: de Wind dood, John Masters dood en niemand, die op het vermoeden kon komen, dat een zekere De Brie iets met deze zaak uitstaande kan hebben.... Slim bedacht.... Slim bedacht.... dat moet ik zeggen".

Jacobus Fredericus de Brie heeft, nu zijn gesnurk ophield en voor hij wakker wordt, een zonderlingen droom:

Hij zit in „Flora en op het tooneel knipt een Chineesche goochelaar een waterstraal in twee stukken; elk stuk blijft afzonderlijk doorstroomen. Stampvol is het in de zaal. „Malle brasem ben ik”, denkt Jacobus de Brie, „Flora” bestaat toch niet meer.... Het is afgebrand en Leon Boedels is ook al dood, zou hij zijn hoed mee in de kist hebben genomen?” Hij zit daar maar in de zaal en op het tooneel mompelt de Chinees allerlei onverstaanbare woorden. Een slechte plaats heeft Jacobus Fredericus. Hij zit te laag. Hij ziet wat van de beenen van het mannetje op het verlichte tooneel en bij elke toer, die het ventje verricht, denkt hij: „Als ik nou wat hooger zat; dàn kon ik alles heel goed zien....”

Tja, als hij maar wat hooger zat!

Komt daar opeens naast hem zitten: Marietje. Jaren geleden zat ze bij hem in de klas. Komieke vlechten had dat kind toen al. Veranderd dat ze is, dat een mensch zoo veranderen kan. Ja kind, dat doen de zorgen! Maar ze kent hem nog en ze zegt: „Dag Japie”, zoo noemde de meester hem vroeger. En hij zegt: „Dag Marietje”.... als hij nou maar haar achternaam wist.

Op het tooneel goochelt de Chinees een eend uit een hoogen hoed....

„Dus toch niet in de kist....!”

Een eend, gebraden en wel. Om de pooten van het beest zitten van die malle, gekartelde papieren tjes. Die hebben de houten kippen in de etalage van Heck ook altijd en de kop van het beest steekt in een papieren zak, dat doen ze bij kalkoenen en zoo. Het dooie beest vliegt door de zaal en Jacobus denkt: „Als ik nou maar een betere plaats had, dan kon ik het loeder te grazen nemen, een bil d'r van af draaien en opbikken....”

Malle brasem is hij toch: zit in een schouwburg, die niet meer bestaat, die finaal uitgebrand is. Kijkt naar een dooie eendvogel, die rondvliegt — wat niet kán, wat godsonmogelijk kan bestáán, net zoo min als Marietje, wier achternaam hij niet meer weet!

Als hij nou maar op een hooger rang zat, dan kon je alles veel beter zien en begrijpen, ja begrijpen! Zou die dooie eendvogel kwaken, als je'm beetgrijpt....?

„Wil ik je een handje helpen” vraagt Marietje. Hoe wist zij nou, dat Japie niks zien kan?

„Jij mij helpen?” denkt Jacobus Fredericus de Brie, „stom wicht, je hebt gisteren geeneens je jaartallen gekend”, maar hij zegt: „Als je wilt.... graag!”

En meteen tilt ze hem op en opeens is er een loketje. Daar moet je doorheen, als je naar boven wilt. Het lijkt goddome wel het loketje van den Steun, maar die vent met de rooie snor is er niet.

„Zeker ook de zak gekregen”, denkt Jacobus Fredericus, en meteen geeft Marietje hem een zet en dan zit hij op den bovensten rang. Hij kan den Chinees opeens stukken beter zien. Haaie bliksem is het, zooals hij daar fiereflansen verschooft in zijn rooie soepjurk.

Als die verrekte eendvogel nou maar niet weggevologen was. Hij kan de geur van de lekker gebraden boutjes nog ruiken, maar het dier zelf cirkelt boven de loopgraaf....

„Loopgraaf.... loopgraaf.... wie weet nou van loopgraaf? Flora is toch nog niet afgebrand....”

....cirkelt boven de loopgraaf, waar de muzikanten zitten. Die grijpen. Zouden wel gek zijn, als ze de kans lieten voorbijgaan. De pianist pakt een lekkerbruine bil van het beest en.... verrek, hoe bestaat het: meteen zit er weer een nieuwe bout op dezelfde plaats. En de bassist doet hetzelfde, na hem komt de vent met die groote koperen trompet en pikt ook een vlerk. En telkens groeit er weer een nieuwe bil aan de eend. Op het laatst zit het heele orkest te knabbel en te kauwen en plotseling hebben alle bezoekers een gebraden eendenbil in de hand.

Stampvol is het in Flora en je ziet er niets dan kauwende menschen en lékker dat het ruikt....!

Alleen hij, Jacobus Fredericus de Brie zit met leege handen.

„Als dat wicht, die Marietje.... Verkruiysen, Verkruiysen....” zoo heette ze, nou wist ie den naam meteen weer.... „Als die Marietje Verkruiysen er nou was kon ze me misschien nog helpen, maar die engerd heeft natuurlijk weer een twee min voor d'r aardrijkskunde en moet schoolblijven....”

Toen werd Jacobus Fredericus de Brie eindelijk wakker.

Het dienstmeisje van den overkant had net de kleedjes geklopt.

ZESDE HOOFDSTUK.

Frans Hokkert klautert trap na trap op, naar vier hoog. Zijn adem gaat moeilijk.

„Sodeju”, vloekt hij, „het lijkt warempel wel, of die idioot boven op den Westertoren zit.... Kon zeker niet nóg' hooger gaan wonen, de donderhond....”

En tóch heeft Frans niet den duvel in. In tegendeel!

Hij heeft lol!

Alles loopt hem immers mee, vandaag. Eerst dat kaantje met dien mof, dien Herrn Gutsberg. De vent bracht compleet den moordenaar met naam en toenaam bij hem op het bureau. Er moesten meer van zulke kerels in de wereld rondloopen; konden ze de honden wel op wachtgeld stellen.

En nou pas weer dat boffie hier in de Helmersstraat.

De pensionhoudster, eindelijk ontwaakt uit een eindelooze serie zenuwtoevallen, was een schoothondje, zoo tam en beverig stond ze voor hem.

Of het lijk al teruggekomen was.

„Niks van gemerkt, meneer de hoofdcommissaris” zei de sufferd, die zelfs niet aan humor dorst denken.

Of er soms nog meer dooien gevallen waren.

En: of er nog iemand geweest was voor meneer Masters, nou ja, *wijlen* meneer Masters dan!

„Niks niemendal, meneer!” zei het menschje.

„Goed”, zei Frans Hokkert; toen wierp hij zijn eerste aas uit:

„Is meneer Jacobus Fredericus de Brie al van zijn reis terug?” vroeg hij plomp en met nadruk.

„Terug.... terúúúg?” zei moeke, „de arme ziel is ommers van gisterenmorgen de deur niet uit geweest.... Laat 's kijken, wat is 't vandaag.... Woensdag.... nou, dan slaapt ie nog.... Op Woensdag stempelt-ie pas om half twaalf.”

Ha, ha, dus de verdachte stempelt? Maakt een moord uit roofzucht nog aannemelijker!

„Meneer slaapt zeker.... in Uw kamer?” zegt Frans Hokkert, „nee beste opoe, ik begrijp 't anders dan je 't bedoelt.... ik meen dat meneer een stukkie van de familie is....”

„Geen denken an”, zegt het menschje, „hij slaapt vier hoog.... Op het zolderkamertje zal ik maar zeggen.... Daar woont-ie al van dat-ie bij zijn laatsten baas werkte.... Ik heb 'm toen maar uit mêelij in huis gehouwen.... maar je hebt geen kòp noodig om te weten, dat ik er eigenlijk geld bij leg.... tjonge, tjonge, wat is die arme jongen al een tijd werkloos.... jaren en jaren, meneer de hoofdcommissaris.... en als ik 'em niet af en toe wat toestopte.... nou ja, dan

kon'ie wel stelen gaan.... want die steun, die steun.... wie dat een arme flikker misgunt of te hoog vindt, zal zelf nooit meer te verteren krijgen zeg ik altijd maar."

„En schrok'ie niet erg, toen'ie hoorde, dat meneer Masters dood was.... Hij kende 'm immers nogal goed, nietwaar?"

„Kennen.... nou ja, kennen en kennen is twee.... Hij is gisteren bij 'm geweest en toen hebben ze met mekaar gesmoesd, weet ik veel waarover.... hij zal 'm om een betrekking gevraagd hebben, denk ik.... Maar geschrokken.... beste man, hij weet nog geeneens, dat de arme ziel overleden is....

„Zoo", bromt Hokkert; dat is dus boffertje nummero zooveel: nou den verdachte met de mededeeling overvallen. 's Kijken hoe het ventje in zijn eerste schrik reageert.

„Dan zal ik maar eens eventjes naar boven wippen", zegt hij.

Naar boven wippen, jawel, morgen brengen.

Het is een hijsch van de andere wereld, voordat je bij dat dakkamertje bent.

Hij klopt.

Binnen mompelt een slaperige stem wat en meteen zwaait de deur open.

„Morgen!" zegt Frans Hokkert vriendelijk; hij kán lief zijn.

„Ook goeie morgen.... watte.... wenscht U?”

Frans Hokkert wacht even, zegt dan:

„U weet zeker wel, waarvoor ik kom.. Nee.. hmmm.... ligt anders nogal voor de hand, vadertje.... ik wou 's een gezellig half uurtje met je babbelen.”

„Ik ben je vader niet”, ketst Jacobus Fredericus staalhard terug, „als ik 't was, zou ik m'n zoon eerst een cursus in beleefdheid geven, om 'm te leeren, dat ie vreemde mensen niet hoeft te jijen en jouen.”

Wat verbeeldt die idioot zich wel? Jacobus Fredericus de Brie is niet voor de ratten gevonden. Gisteren konden ze nog een brutale bek tegen me opzetten, maar vandaag.... al kwam die ijzeren Hein, die me nou zoo strak aankijkt, verdorie van het Burgerlijk Armbestuur, dan zal ie merken, dat vandaag de bordjes verhangen zijn.

„Ik kom”, zegt Frans Hokkert met een aansprekersstem, „ik kom van de politie!”

„Van de politie?”

„Ja! van de politie.” Zijn oogen slaan Jacobus Fredericus in de boeien. Dat magere scharminkel zit in de dubbele Nelson. Is merkbaar geschrokken van het onverwachte. Moet ook wel. Dacht sekuur, dat niemand erg had op hem.

„Ja, van de politie.... en nou weet je”, hij

zegt nadrukkelijk *je*, Frans Hokkert, „en nou weet je zeker ook wel, waarvoor of ik kom?”

„Geen haar op m'n hoofd....”

„Man, leuter niet.... Het helpt geen bliksem of je probeert onder m'n handen weg te duiken.. Jij hángt! Jij bent er gloeiend bij.... Vertel eens op.... wat is er voorgevallen tusschen jou en John Masters....”

John Masters! Sakkerju, heeft die brutale hond van één hoog me gisteren beduveld. Heeft gedaan alsof hij op mijn voorstellen inging en heeft daarna stiekum de politie gewaarschuwd.

Nou je hersens bij elkander houden, Jacobus Fredericus. Je niet laten bluffen. Een aanslag is geen doodslag en wie niet waagt, wie nooit een sweepstake tegenkomt.

Chantage.... chantage.... staat twee jaar op! Maar een knappe jongen, die me dat bewijzen kan. Was toch zeker geen sterveling anders in de kamer dan wij tweeën. Zijn „nee” is net zoo goed als mijn „ja”. Brutale vlerk, die Masters. Je hebt trouwens ook nog kans, dat die idioot daar tegenover me niet eens van de politie is.

„Wat zou dat?” vraagt hij onnoozeltjes.

„Hoeveel dacht je aan dat gevalletje te kunnen verdienen?”

Dacht ik het niet; die Amerikaan is naar de

politie geloopt. Toch eens kijken gewaar te worden wat hij daar eigenlijk precies heeft verteld.

„Gut man, d'r zijn zooveel gevalletjes.... weet ik precies wat je bedoelt? Maar als het soms over die uitvinding gaat, doe me dan een lol en zeg tegen dien meneer Masters, dat hij verstandig zal doen om er niet nog meer menschen bij te halen.... want verdomd als het niet waar is: ik ben niet van plan ten eeuwige dage m'n snuit te houden.... ik weet m'n weetje.... die boodschap kan je hem overbrengen!”

„Die boodschap kan ik hem *niet* overbrengen”, zegt Frans Hokkert, „want.... John Masters is vannacht overleden.”

Ráng! Die zit!

„God allejezes” zegt Jacobus Fredericus.

Eventjes op het bed gaan zitten. Nou ligt de heele boel aan flenters. Adieu mein kleiner Garde-offizier, adieu.... en vergeet me niet, en vergeet me niet! Foetsie is de heele geschiedenis. Je kunt weer gaan stempelen, jonge man. Je kunt weer stempelen gaan! Maandag om tien uur, Dinsdag om half elf, Woensdag wat later, dan mag je uitslapen. Opvreter van den staat. Leelijke vuile stempelaar.

„Daar schrik ik me een beroerte van”, fluistert Jacobus Fredericus.

„Dat is me inderdaad niet ontgaan.... maar

waarom schrik je zoo? Het lijkt goddome wel of 't een broer van je was."

„Een broer niet.... een broer niet", stamelt Jacobus Fredericus.

Malle brasem ben ik toch, om nou plotseling alles te willen vertellen van dien brief en van die uitvinding. Tot aan m'n strot zit alles. Malle brasem.... verrek, wie zei dat ook weer, malle brasem? Precies, daar heb je 't: vannacht in „Flora”.... ik heb dat tegen mezelf gezegd: malle brasem; de heele zaal eet gebraden eendvogel en ik mag toekijken. Ik zal toch waarachtig geen tranen in mijn oogen krijgen, een groote kerel op mijn leeftijd?"

„Trek 't je niet aan, broer", zegt Frans Hokkert.

Hij weet niet, wat hij aan dien vent heeft. Als dat een moordenaar is, laat hij zich op staanden voet ophangen. Die vent een misdadiger.... dat is óf de grootste hannes, die hij ooit tegenkwam, óf Louis Bouwmeester kan bij hém nog in de leer gaan.

„Me niet aantrekken", kermt Jacobus Fredericus.

Als de vent dan nog niet begrijpt hoe ongelukkig ik ben, dan zal ik 't vertellen.

En achter elkander ratelt nu het relaas van den dag van gisteren. Hoe hij dien brief openmaakte... een pure vergissing, anders niet.... Hoe hij toen met een brutaal gezicht naar dien

John Masters gestapt is.... nou is hij dood, 't is om te grienen.... en hoe hij gevochten heeft.... nou ja, gevochten met woorden dan altijd.... om een paar centen te kunnen krijgen, dat eeuwige gestempel is om je den dood aan te doen.... en hoe die John Masters hem toen geld heeft beloofd.... veel geld.... nou ja, daar steekt toch niks aan.... 't is toch zeker geen misdaad, wanneer je een uitvinding wilt koopen.... en als je dan je mond houdt, kan de rechter je daar toch ook niks voor maken, dus dan ben je onschuldig.... en hoe hij vandaag het geld zou krijgen... vandaag, precies op den dag, dat die vent er tusschen uit geknepen is....

„D'r tusschen uit geknepen”, moppert Frans Hokkert, „zeg dat wel, d'r tusschen uit geknepen. Enfin, je moet het toch eenmaal weten.... ze hebben vannacht John Masters hier beneden in zijn kamer van kant gemaakt.”

„God allejezus”, zegt Jacobus Fredericus ten tweede male en nu moet hij zich aan het ledikant vasthouden; koud is die ijzeren stang.

„Ja, man.... van kant gemaakt”, herhaalt Frans Hokkert, „en het helpt geen zier, of ik er lang omheen draai.... D'r is tot dusverre maar één vent, die in aanmerking komt om voor dezen moord levenslang te krijgen....”

„En dat is?”

„En dat is, vraagt-ie nog... dat ben jij, Jacobus Fredericus de Brie. Ik ben verplicht je mede te deelen, dat je onder ernstige verdenking staat.... onder ernstige verdenking van moord op John Masters ten eerste....”

„Ten eerste.... en ten tweede, toe maar, d'r kan best nog wat bij.”

Hoe kan ik nou spotten? Waar haal ik de lol vandaan? Ik zit aan alle kanten muurvast en maak nog lolletjes op den koop toe!

„En ten tweede”, vervolgt Frans Hokkert langzaam, de knots valt neer, „en ten tweede van moord op een zekeren De Wind....”

„De Wind.... de uitvinder in Zwijndrecht.”

„Precies.... en doe me nou een lol en vertel zonder haperen nog eens precies, wat er gisteren tusschen jou en Masters is voorgevallen. Ik heb het daarnet maar hálf gehoord.”

Opnieuw vertelt Jacobus Fredericus.

„Klópt!” zegt Frans Hokkert, „waar was je gisteravond?”

„Hier.... Ik heb heen en weer gelooopen.... overlegd, wat ik met m'n geld zou doen als ik het had!”

„Schlemiel!” hoont Frans Hokkert, „en vannacht.... heb je geslapen, natuurlijk.... Welja, waarom zou je niet geslapen hebben.... En je hebt vannacht natuurlijk niks gehoord?.... Nee

natuurlijk.... Dacht ik wel.... Dacht ik wel; zoo'n stomme hond als jij hoort natuurlijk geen bliksem.... Die denkt alleen maar aan zijn centen en heeft geen idee, dat ze beneden bezig zijn de kip met gouden eieren te keelen.... te keelen, meneer.... de vent heeft gebloed als een rund.... En als je nou maar wist, waar ze het lijk heen gesleept hebben, maar dat weet je natuurlijk ook niet.... welnee, stel je voor, dat meneer dat wist."

„Het lijk ook weg?"

„Zooals de geachte heer Jacobus Fredericus de Brie opmerkt. Hoor eens eventjes, knaapje.... ik kan op het oogenblik nog geen krimpnaadje in je alibi ontdekken, maar dat zegt niks hoor.... Jij blijft onder zware verdenking.... En de duvel hale je, als er straks een steekje aan je los blijkt.... Ben je wel eens met de politie in aanraking geweest?.... Nee? Enfin, is geen bezwaar. Eén keer moet de eerste maal wezen.... Voorloopig blijf jij hier! Je verlaat het huis niet, zonder mijn voorkennis of toestemming."

„Ik moet om half twaalf stempelen", bibbert de stem van Jacobus Fredericus.

„Dan stempel je vandaag maar niet!"

„Maar ik moet geld hebben!"

„En ik moet den *moordenaar* hebben.... en houdt nou eindelijk eens een beetje je brutale

waffel.... Wil je misschien in voorarrest.... dan krijg je bikken gratis voor niemendal...."

Laat je niet lompen, Jacobus Fredericus. We leven toch zeker niet in Rusland. De vent is wel brutaal, maar hij zal me toch altijd nog mijn schuld moeten bewijzen! Recht is recht en van den wind kan ik ook niet leven.

„Ik eisch”, zegt de verdachte, fier, heet dat, „ik eisch het recht om door stempelen in mijn levensonderhoud te voorzien, of anders eisch ik, dat u voor mij de stempelvacantie in orde maakt!”

„Stempelvacantie.... ook goed. Komt in orde.... Ik smeer 'm nou. Denk nog eens rustig over alles na en als je nog wat te binnenschiet, dat je van belang lijkt.... waarschuw dan maar even den agent, die voorloopig beneden voor de deur geposteerd blijft. Aju!”

„Dág meneer”, zegt Jacobus Fredericus de Brie.

Een detective-verhaal is de uitkomst van een rekensommetje: malligheid vermenigvuldigd met dwaasheid. Een detective uit de boeken is een vent met een manie. Wat iedereen met de klompen áán onmiddellijk voelt, ontdekt hij pas na maanden van hóórbaar denken.

Sherlock Holmes had boven zijn bed een bordje hangen: „Waarom zou ik iets eenvoudig oplossen, wanneer ik het ook gecompliceerd kan?”

Een speurder is ook maar een gewoon mensch. van vleesch en van beenen. Zonder geluk vaart ook hij niet wel. En teleurstellingen vreten ook aan *zijn* persoonlijkheid.

Frans Hokkert loopt langzaam de trappen af; weer naar de eerste verdieping. Dat is een opdonder geweest, die aankwam. Er is een kanjer van een barst in zijn zelfvertrouwen gekomen.

Alles leek eerst op rolletjes te gaan; nu is de machine plotseling blijven steken. Het verhaal van dien mof leek de oplossing. Nu blijkt het nog niet eens een spoor te zijn. Jacobus Fredericus de Brie is onschuldig. . . . tenminste als hij geen comediant is. Zal toch goed zijn om voorloopig dat knaapje in de gaten te houden. Je kan nu eenmaal nooit weten!

Frans roept den agent, die, omgeven door drommen nieuwsgierigen, voor de deur geposteerd staat.

„Bel eens naar het hoofdbureau en zeg dat Kalenberg en Geurten onmiddellijk hier moeten komen.”

„In orde, chef!”

Dat is eigenlijk de ergste pech!

Denk je het zaakje heelemaal alleen uit te vischen en blijkt achteraf, dat je het zonder hulp niet kunt stellen.

Enfin, toch maar zorgen, dat hij de leiding houdt.

Het is verdorie een geheimzinnige zaak. Als je nou maar te weten kon komen, waar ze dat lijk verstopt hebben. Vindt dat maar es uit. De kamer ligt overhoop. Het moet hier een kloppartij geweest zijn van de andere wereld. De stoelen liggen kris kras over den vloer. Het tafelkleed is weggerukt. Een pièce de milieu — gouden tiercelantijntjes en bazuinengeltjes — ligt in een hoek. Dat moet toch een klap gegeven hebben! Zoo iets moet iemand toch hooren.

„Heeft u vannacht geen lawaai gehoord?”

„Geen spat, meneer!”

„Bent u misschien een beetje doovig?”

„Ikke.... doovig.... welnee, meneer, ik ben zoo gezond als een visschie, alleen in m'n eene knie heb ik af en toe wat leewater!”

„Maar goffergeme, mensch.... hier is de heele santekraam onderste boven gehaald.... en je hoort niks.... dat bestáát toch niet!”

„Kan ik het helpen....?”

„Dat moest er nog bijkomen, kwezel”, denkt Frans Hokkert.

Het bed is een groote roode vlek. De vent is geslacht. Het bloedspoor loopt tot het midden van de kamer, houdt daar plotseling op.

Kalenberg, die intusschen met Geurten gekomen is, zegt:

„Ze moeten het lijk hier in een of andere zak hebben gestopt en toen weggesleept!”

„Maar hoe.... door het raam, door de deur?”

Nergens is een spoor te vinden. De pensionhoudster staat bleekjes bij de deur. De bloedvlek trekt haar blik onweerstaanbaar.

„Hoe laat is meneer Masters thuis gekomen, gisteren?”

„Om een uur of zes. Ik heb zelf de deur voor hem open gemaakt!”

„Is ie daarna heelemaal niet meer uitgegaan?”

„Nee!”

„Kan ie dat ook niet stiekum doen?”

„Nee, dan zou ik het moeten hooren!”

„En U heeft niet gehoord, dat de moordenaar of de moordenaars binnenkwamen.... Hoe kan dat?”

„Kan ik het helpen....?”

„En dat stuk papier”, zegt Frans Hokkert, „kent U niemand, die zoo schrijft.... Hier, lees, wat staat daar?”

„Uit wraak, vuile smiecht”, leest de juffrouw. Ze begint dan zenuwachtig te giechelen, „het lijkt wel, alsof ik U voor vuile smiecht uitscheld!”

„Dank je”, zegt Frans Hokkert, „maar U begrijpt zeker wel, dat we U voorloopig in het oog moeten houden!”

„Mijn?” vraagt de juffrouw, „moet je mijn hebben?”

„Natuurlijk! Wie anders. Uw gehoor is in orde, nietwaar? U zegt zelf, dat de vermoorde de deur niet uitgegaan is.... anders zou U het hebben gehoord.... Dat zijn Uw eigen woorden, verdomme. De moordenaar heb je niet hooren binnenkomen.... Dan is er maar één oplossing.... Dat is: U bent de moordenaar zelf.... Wie weet, waar je het lijk verstopt hebt....”

De juffrouw kijkt glazerig. Zal ze nu aan de tweede reeks zenuwtoevallen beginnen?

„Breng ons naar de keuken”, beveelt Hokkert barsch.

Ze onderzoeken het geheele huis.

Niets!

Niets!

Niets!

„Het is verdorie de raadselachtigste geschiedenis, die ik ooit onder handen gehad heb”, zegt Kalenberg.

„Nou hebben ze je nog niet veel in handen gegeven!”, smaalt Hokkert.

De juffrouw is de kamer uitgestuurd.

De drie politiemannen overleggen!

„Ik heb”, zegt Hokkert, „’t gevoel, dat die

schlemiehl daar boven op het zolderkamertje meer weet dan hij kwijt wil zijn. De idioot doet wel kordaat, maar hij lijkt me meer een reuzezakkieplak. Het gewone misverstand bij dat soort lui: dat heeft zichzelf ontdekt en denkt, dat het de grootste ontdekking van deze eeuw is.... Zeg Kalenberg, pik jij het zoo in, dat je ongemerkt in het kamertje van dien De Brie een microfoontje ophangt. In het huis naast-aan is wel een kamertje waar je kunt luisteren. Gaat nogal gemakkelijk over het dak, denk ik."

„Komt in orde, chef."

„En jij, Geurten, zorg, dat het huis onder bewaking blijft. 's Kijken, of er in Zwijndrecht meer te beleven valt."

Van Gutsberg, Mr. Lawrence en Monsieur Panier spreekt Frans Hokkert niet. Nog niet!

Liever eerst eens in Zwijndrecht neuzen; pas als hij ook daar niet wijzer wordt, de heeren vreemdelingen eens aan den tand voelen.

Kan best nog even wachten. Zijn tenslotte kerels met namen en invloed; wie snijdt zich nu graag aan een bot mes?

ZEVENDE HOOFDSTUK

De nek van Monsieur Marcel is roodachtig paars; de Franschman is razend driftig.

„Ik moet op mijn nieren passen.... Ik moet oppassen”, zegt hij onophoudelijk tegen zichzelf; wat geeft zulk een raad, wanneer die olie-domme Gutsberg tegenover je zit? Wanneer je wellevendheid moet simuleeren, terwijl je hem eigenlijk wilt wurgen?

Mr. Lawrence, ja, *die* kan zich beter beheerschen. Die zegt om de twee minuten „Fog him”, maar bij deze onbehoorlijkheid blijft het.

Het is anders wel om te bārsten van nijd. Heeft er ooit stommer vlegel rondgelopen dan deze Gutsberg, die nota bene in zijn land geëerd wordt als *hét* zakengenie? Het zakengenie, 't mocht wat!

Dat maakt eerst plechtige afspraken:

„Bij alles wat met die uitvinding van Mr. de Wind te maken heeft, zullen de Fransche, Duitse en Engelsche en de Amerikaansche belangen gelijkelijk behartigd worden; wij blijven verbonden!”

Jawel; verbonden. Nog wel: *blijven* verbonden!

Amerika is afgefallen, daarover waren Mr. Lawrence en hij het vanmorgen aan het ontbijt onmiddellijk met elkaar eens. John Masters is nu immers dood. Er is niemand, die iets weet van

het verbond, waartoe gisteren Amerika toetrad. Niemand heeft het gezien, niemand kan het bewijzen.

„Voor Gutsberg behoeven wij geen angst te hebben, Mr. Lawrence. Die zal ook redeneeren: als je met z'n drieën deelt, krijg je meer, dan wanneer vier varkens aan de trog staan.”

„Inderdaad: Herr Gutsberg is ook een man van zaken.”

Een man van zaken, noemen ze dat!

„We zullen vanmiddag met z'n drieën de zaken nog eens grondig moeten doorpraten, heeren”. heeft hij, monsieur Marcel, met een knipoogje naar Mr. Lawrence gezegd. „Als wij niet oppassen raken wij beknelde en het komt er tenslotte toch ook op aan, dat wij weten waar de uitvinding gebleven is.”

Zegt die Gutsberg opeens:

„Daar heb ik vanmorgen op het Hoofdbureau van Politie ook al aan gedacht.”

En toen ze hem op de pijnbank legden, bekend de mof zoowaar de eene stommitieit na de andere.

Hoe krijgt iemand het in zijn bol? Dat is maar als de eerste de beste burgerman naar de politie geloopt.

„De eerbied voor den grooten snor en den sabel is bij jullie toch wel diep ingebrand”, heeft Monsieur Marcel gesmaald.

En de cynische Mr. Lawrence vlijmde:

„Als het morgen in alle kranten staat, weten we tenminsten wie van ons drieën zijn mondje voorbij gepraat heeft.”

Herr Gutsberg verdedigt zich. Met sentimentaliteiten. De moraal moet er weer aan te pas komen, Natuurlijk; stel je voor, dat een Duitscher een onbehoorlijkheid uithaalde zonder moreele motiveering.

„Onze collega John Masters is vermoord.... zijn lijk is verdwenen.... dan kunnen wij toch niet stommetje gaan spelen.”

Wat een huichelaar!

Het wordt een vischwijvenruzie tusschen Monsieur Marcel en Herr Gutsberg. Mr. Lawrence is nerveus, maar hij beheerscht zich. Monsieur Panier heeft nieren en hart vergeten. In Godsnaam een appoplexie, maar hij zal dat imitatievarken eens de waarheid zeggen. Zit daar gisteren met een schijnheilig gezicht te comploteeren met den Engelschman, probeert hem, Monsieur Panier, er tusschen uit te boren. Gaat dan later opstaan voor een sentimenteele speech op de verbroedering der volkeren, alsof het een openbare vergadering is en geen zakelijke conferentie. En is warempel de eerste, die zijn woord breekt. De eerste, die uit de school klappt. De eerste, die de politie, de politie nota bene, vertelt met welk doel zij hier gekomen

zijn. Het schuim staat Monsieur Marcel op de lippen; elk woord van dien Gutsberg maakt hem razender. Zijn bravigheid maakt hem dol. Als de mof zegt, dat het beeld van het verdwenen lijk hem geen rust laat, lacht monsieur Marcel hoonen: „Kan je net gelooven, dat hem het lijk van John Masters interesseert; de leeuw is dood, fluit hem uit!”

Vermoeid zakt Monsieur Marcel eindelijk terug in zijn stoel. Nu hij geen adem meer heeft om te schreeuwen, voelt hij zijn hart weer. Het klopt snel achter elkander, een vliegensvlugge motor; zijn rug doet hem ook pijn. Een paar maanden geleden had hij hetzelfde gevoel. Dat was, toen hij die hevige, niet te stelpen, neusbloeding kreeg.

„Het wil mij voorkomen”, zegt Mr. Lawrence, „dat wij nu eens even kalm als gisteren met elkander moesten overleggen.”

„Blijf daar maar kalm bij!” steunt Monsieur Marcel.

En de dikke Gutsberg sart:

„Ik ben nog nooit zoo kalm geweest als vandaag”, maar die bedaardheid is maar schijn. Sinds vanmorgen knaagt er achter in zijn hoofd een tergende vraag: waar is de uitvinding... waar is de uitvinding?

Mr. Lawrence heeft de leiding genomen. Koel

en weloverwogen geeft hij een overzicht van den toestand:

„Van de dooden niets dan goeds, heeren.... Ik wensch van onzen betreurden collega John Masters geen kwaad te spreken, maar.... wij weten, dat hij als zakenman voor geen hinderpaal terug deinsde. Hij is naar Europa gekomen om de uitvinding te bemachtigen, wij zullen in onze redeneering goed doen uit te gaan van de veronderstelling, dat hij die inderdaad bemachtigd heeft.”

„Ondanks onze afspraak”, zegt Herr Gutsberg monotoon.

„Ondanks onze plechtige afspraak”, herhaalt Mr. Lawrence onbewogen. „Ik kan mij natuurlijk vergissen.... maar veel verschil maakt het voor onzen tegenwoordigen toestand niet. Of John Masters heeft de uitvinding *niet* bemachtigd en dan heeft de moordenaar van mr. De Wind dit voor ons zoo belangrijke patent. Of: John Masters heeft gisteren, onmiddellijk nadat hij ons verliet, de uitvinding in handen weten te krijgen en heeft het waardevolle patent gisteravond of vannacht, wie zal dat zeggen — moeten afstaan aan zijn moordenaar. In elk geval, de uitvinding is verdwenen.”

Monsieur Panier's hart is tot rust gekomen.

Als hij zoo kan blijven zitten, zakt de pijn in den rug ook wel. Goedkeurend knikt hij:

„Precies mijn redeneering. Beide moorden moeten verband met elkaar houden.”

Herr Gutsberg zwijgt.

„Hebben de heeren verdenking op een bepaalde persoon?” vraagt Mr. Lawrence; hij noemt, zonder te spreken, een naam.

„Die vlerk, waarvan John Masters ons gisteren heeft verteld. Die werklooze uit dat zolderkamertje van zijn pension.”

Nu opent Herr Gutsberg den mond. Zijn inzicht gaat zegevieren.

„Jacobus Fredericus de Brie.... Precies mijn idee. Heb ik ook de politie gezegd.”

„Goddamn”, barst Mr. Lawrence opeens uit. Zijn vuist valt zwaar op tafel. Is dat de kalme Engelschman? Die man is dichterbij de beroerte nabij dan de volbloedige Monsieur Carcel. „Goddamn”, vloekt hij, „you damned sot.... jij hebt zeker dat kleine beetje hersens, dat je bezit, ook nog in Duitschland vergeten. Ik wist, dat er uilskuikens in de wereld rondliepen, maar dat er zulke achterlijken bij waren, heb ik niet kunnen gelooven. Je wilt toch zeker niet beweren, dat jij, de politie op het spoor van dien.... hoe is de naam.... van dien De Brie gezet hebt.”

„Waarom niet?” stottert Herr Gutsberg. „Waar-

om niet.... het lag toch voor de hand, dat hij in aanmerking komt....

Mr. Lawrence wandelt heen en weer.

Monsieur Panier hangt in zijn stoel. Hij snapt de woede van Mr. Lawrence niet al te best; bovendien heeft hij aan één hartklopping genoeg.

„Kever”, scheldt Mr. Lawrence, „Kever.... als die De Brie inderdaad de moordenaar is.... wat ik geloof.... wat haast niet anders kan.... als die vent de moordenaar is van John Masters.... dan weten we toch immers ook wie de uitvinding heeft.... Niemand anders dan die De Brie.”

„Die vent is zijn gewicht in goud waard voor ons”, constateert monsieur Panier. Hij gaat een lichtje zien.

„En in plaats”, zegt Mr. Lawrence, en elk woord weegt een ton, „in plaats van dien kerel in de gevangenis te brengen.... moeten wij hem er *uit* houden.... Hij moet ons het patent bezorgen!”

„De man heeft een moord, misschien wel een dubbelen moord op zijn geweten”, jammert Herr Gutsberg.

„Hij heeft het patent.... dat is belangrijker!” doceert Mr. Lawrence.

„Wij moeten alles doen om dien vent uit handen der politie te houden!” concludeert Monsieur Panier.

„Maar de gerechtigheid dan, heeren?”

„De gerechtigheid.... de gerechtigheid, zeg-
ie.... Onze aandeeleu staan vandaag op zeven-
honderd vier en twintig.... jouw gerechtigheid
is in twee duizend jaar nog nooit boven pari
geweest.”

„Maling aan je gerechtigheid”, hoont Monsieur
Marcel nu ook, „die sentimentaliteit breekt jullie
Duitschers altijd den nek.... Zie nu maar eerst
dat je het patent te pakken krijgt en als je dan
nog in elk geval je geweten gerust wilt stellen,
kun je wat mij betreft dien De Brie nog altijd
bij de politie aangeven! De belooning geef je maar
weg voor een of ander liefdadig doel.”

Het geweten van Herr Gutsberg, hoe kan
Monsieur Marcel dat hier ter sprake brengen?
Het geweten van Herr Gutsberg heeft met zijn
zaken immers niets te maken. Dat is een ding
voor privé-gebruik; je geeft je kinderen een goede
opvoeding. Eenmaal per jaar schenk je zooveel
duizend Mark voor de „Kriegswitwenunterstüt-
zungsverein”; verder heeft je vrouw een royaal
huishoudgeld; kan ze ook nog wat aan liefdadig-
heid doen. Dat alles is: geweten. Maar: zaken
blijven zaken. De strijd om het bestaan wordt ge-
voerd op het mes. Nood breekt wetten. Het belang
van een geheel volk gaat boven het succes van
de politie in een groot boerendorp als Amsterdam.
Bovendien was die John Masters ook niet zoo'n

doetje; menigen keer heeft hij de Duitsche industrie een loer gedraaid. Van Herr Gutsberg's bevredigd rechtsgevoel kunnen de koersen niet oploopen. Geld stinkt nu eenmaal niet en de aandeelhouders verwachten het patent uit zijn handen.

„Ik verbreek het verbond niet”, zegt Herr Gutsberg eenvoudig, „een woord blijft een woord, wat er ook geschiede”, voegt hij er pathetisch aan toe.

„Lomperd”, denkt Monsieur Marcel.

Nu neemt Mr. Lawrence weer het woord.

„Alzoo mijne heeren.... wij zijn het er over eens, dat deze.... deze.... hoe heette die vent ook weer.... Jacobus Fredericus de Brie in elk geval uit handen der politie moet blijven.... Nu ik het goed bezie, heeft de betreurenswaardige interventie van Herr Gutsberg toch den goeden kant, dat deze De Brie op het oogenblik onder ernstige verdenking staat, ergo hevig in angst zal zitten. Wanneer hij reeds bekend heeft, wordt de zaak moeilijker.... Dan moeten wij voor duur geld den besten advocaat zien te krijgen.... want De Brie moet vrij.... De prijs voor zijn vrijlating zal het patent zijn. Desnoods met wat geld er bij. Zit hij nog niet in de gevangenis, dan wordt de zaak eenvoudiger, maar duurder.... dan moeten wij het patent koopen.... In elk geval moeten wij

dien De Brie zoo spoedig mogelijk opzoeken."

Mr. Lawrence wacht even en zegt dan:

„Gaan de heeren er mee accoord, dat ik mij met deze misdaad belast."

Herr Gutsberg denkt: „De gluiper is in staat om het patent voor zichzelf te houden", maar hij zegt:

„Waarom zouden we niet?"

Monsieur Marcel denkt: „De kans blijft nog altijd, dat Lawrence het patent met Gutsberg gelijk opdeelt en mij er uit boort.... Ik had straks niet zoo tegen dien Duitscher moeten uitvaren", maar hij zegt:

„Volkomen en absoluut, Mr. Lawrence."

Monsieur Marcel zucht.

Het leven is beangstigend gecompliceerd geworden. De wereld is een duistere doolhof: gevaren bespringen je van alle kanten. Hoe veel eenvoudiger zou alles zijn, wanneer je aan de snelheid van eigen voeten genoeg had; de vaart der anderen je niet den adem dreigt af te snijden. Wanneer niemand zich misdeeld zou weten zonder radio-lampen.

Vroeger, ja vroeger: monsieur Marcel, of zijn vader, groot- of overgrootvader, leefde toen op een stukje grond. Dat gaf hem te eten of liet hem verhongeren, al naar het uitkwam.... wat maakte

het uit? Je leefde je jaren uit en stierf met een voldaan gevoel, zonder dat je iets moest weten van superheterodynes, van ingewikkelde octrooi-processen en goklustige aandeelhouders, die je op het agio kunt, dus moet bestellen.

Nu: heet de strijd om het bestaan, de strijd om de uitvindingen.

De menschheid lijdt aan een ongeneeslijke kwaal: de uitvinders. Zij ontdekken stofzuigers en naaimachines, warmwaterreservoirs, radiotoestellen en automobielen. En: systemen om ze uit je inkomen te betalen. De menschen koopen met geld, dat ze niet bezitten, dingen, die ze niet noodig hebben.

Monsieur Marcel zucht. Nog eens!

Zitten ze daar, hij, Mr. Lawrence en Herr Gutsberg en comploteeren om Jacobus Fredericus de Brie uit de gevangenis te houden. De Brie, die een moordenaar moet zijn. Een dubbele moordenaar wellicht.

Ieder van hen kon zijn tijd anders, béter gebruiken.

Kon? Nee.... *will*!

Mr. Lawrence is een gelukkig, zorgeloos kind, wanneer hij, thuis in Engeland, voor zijn bijenkorven staat. Hoor je dat gegons? Is er één luidspreker, die zuiverder de lage frequenties weergeeft?

Herr Gutsberg herbergt binnen in zijn hoofd een dwazen wensch: eenmaal in zijn leven wil hij in een haven een dobberend bootje roeien naar het midden van het groote water en daar, terwijl de avond daalt, hengelen! Geduldig wachten tot er een visch komt, die bijten wil. En dan gedempt praten met je kameraad over de vangst en over de bleeke kleuren van de wazige wereld rondom.

En hij zelf, monsieur Marcel.... hij zelf, is een dwaze fantast: zoo af en toe, tusschen wakker worden en nog slapen, liefkoost hij den wensch: je heele huid afpellen, slangen doen dat elk jaar, en met een nieuw vel in een schoongewasschen wereld rondloopen.

Nu zijn ze machtig en beloeren elkaar. Zitten rond een tafeltje met verhitte hoofden. Probeeren elkander te bespringen. De keel dicht te knijpen. Het laatste beetje leven uit de volken te persen. Zij omklemmen de wereld en willen het zelf niet. Maar zij moeten. Moeten ketting zijn.

Doctor Johan is maar een schakeltje in dien grooten ketting. Monsieur Marcel, Mr. Lawrence, Herr Gutsberg en John Masters, wiens lijk verdween, zijn machtiger dan hij.

Maurice Turfh scharrelt op de eerste laag van de pyramide; hij verbeelt zich, dat het groote bouwwerk voor hem is ontstaan en in stand blijft. Voor *zijn* genoeg, voor *zijn* verstrooiing. Willem

Vogt en Kovacs Lajos en alles wat met den radio omroep te maken heeft, zit weer een laagje hoger. Heel ver boven hen uit rijst de punt van het gevaarte. Beneden kan je nauwelijks ontwaren, wat daarboven gebeurt. En tusschen hoog en laag ligt een bonte wereld geklemd; grossiers en winkeliers, reizigers en octrooibureaux, advocaten en doctoren, ingenieurs en directeuren. Heeft het leven je dichter bij de basis gebracht, dan ben je fascist of socialist, al naar het uitkomt. Lijkt je verblijfplaats dichter bij den top, dan druk je op alles wat onder je is.

Zwaar is de last, die Maurice Turfh te dragen heeft.

Maurice Turfh is een ingebeelde dwaas. Hij is een stoffig burgermannetje; zijn zieltje is gekreukeld. Hij maakt zichzelf wijs, dat de radio voor hem is uitgevonden. Om hem een genoegen te doen. Om Josephine in *zijn* slaapkamer te brengen. Als hij in *Carré* Kovacs Lajos bejubelt en Willem Vogt, klopt hij zichzelf goedkeurend op den schouder.

„Gefeliciteerd, Maurice, dat zooveel flinke kerels zich uitsloven, nu ja, voor een dik salaris, maar toch eigenlijk voor jou.”

En doctor Johan klopt goedkeurend op het groene laken van de directiekamer. Zoolang mannetjes als Maurice Turfh gedwee betalen, zullen

de paardjes van de verkoopafdeelingen draven.

Dát was een uitvinding, die paardjes.

Ze draven even vlug als de poilus draafden in 1914. Dat was bij Verdun. De dood had een ijzeren stomp over hen geplaatst. Daarin draafden ze nu, den eenen dag vooruit, den anderen weer terug. Groeven zich in loopgraven vast. Vochten wanhopig om hun eigen leven: vochten om het leven van de grijze kerels aan den overkant. Die zaten onder dezelfde meedoogenlooze stomp gevangen.

Links, rechts in de loopgraaf had je de luisterposten met hun wonderlijke kastjes: een bundeltje draad, een vierkant doosje. Meer was het niet. Maar in de koptelefoon hoorde je bekende, vertrouwde signaaltjes. Punten, strepen, punten.... dat waren de bevelen van het hoofdkwartier. Radio noemden ze die dingen. Een Italiaan, Marconi, had ze uitgevonden. Ja, de wereld heeft veel te danken aan de uitvinders.

Knap, weergaloos knap is de mensch, al heeft hij nu al drie jaar vergeefs geprobeerd om de ijzeren stomp te breken, knap is hij: een doosje, een meter draad en hij telegrafeert met het hoofdkwartier. Alleen, je moet zoo voorzichtig met die dingen omspringen. Bij den minsten schok is de coherer ontregeld, kaduuk. Dan vloekt de marconist, dan vloekt het hoofdkwartier, wat erger is.

Vloeken is strijdig met de goede zeden. Geloofst gij in het bestaan van een Almachtigen God, gebruik zijn naam dan niet ijdelijk. Als ze aan het Fransche front vloeken, vindt men dat in Engeland en Amerika ijselijk. Er moet iets op gevonden worden, om dien lastigen coherer, die bron van alle kwaad aan 't front, manieren te leeren. In de laboratoria zoeken de hooge priesters der beschaving, die afkeerig is van gevloek, naar de remedie. In 1907 heeft Sir Ambrose een radiolamp geconstrueerd. Een oud en koud kunstje. Zeventien jaar keek niemand naar het ding om. Maar nu gaat de lamp naar het front. Hij gaat Patty en Jimmy en al de andere jongens helpen.

De mensch is zeer vernuftig. Nog vóór de ijzeren stolp doorbroken is, doet deze vernuftige mensch — heil den uitvinders — een verrassende ontdekking. De draadlooze hoeft voortaan geen frêle poppetje meer te zijn. De coherer vliegt met een grooten boog op Niemandslân. Hij is overbodig geworden. De radiolamp is opnieuw uitgevonden. Zij is nog primitief, maar dat verandert wel. De techniek staat immers voor niets. Het staalbad van den oorlog prikkelt tot groote inspanning. God schiep de wereld in zeven dagen. De mensch zal die wereld beter maken; dat duurt natuurlijk eventjes langer, vier jaar minstens. Met de nieuwe radiolamp zullen ze God's pruts-

werk volmaken. Nu de marconist een radiolamp in zijn toestel heeft, is het verband tusschen de troepen opeens leniger. Draven de poilus veel sneller. Klinkt „Madelon” ook lustiger. De kruisers worden uitgerust met de nieuwe radio-toestellen; en de dreadnoughts. Tusschen de grimmige gevechtstorens hangt, ijl tegen de zon, de antenne. In Londen verrijzen de antenne-masten: de Britsche admiraliteit beheerscht de wereld en de vloten. Machtiger dan kanonnen is de broze lamp van Sir Ambrose, die een vredelievend man is en een oprecht eere-lid van de *Ligue for Eternal Peace*. Ja, eere-lid, want men moet groote uitvinders weten te eeren.

Dat alles is: 1917.

Lloyd George is ook een groote inventor. Hij ontdekt elken dag nieuwe phrases, injecties in het lichaam van het volk, dat aan weezwakke lijdt en de democratie moet baren!

Hij staat op het podium van Albert Hall en van de galerij spoelt de geestdrift, een sterke golf, over hem heen, tilt hem op, draagt hem weg. Extatisch schreeuwt zijn heesche keel: „De radio-lamp zal ons helpen om den oorlog te winnen . . . !”

„De radio zal ons helpen den vrede te winnen”, zeggen ze jaren later voor den microfoon van de V.A.R.A. De oorlog heeft geen democratie, wel fantasten gebaard.

Doctor Johan grijnst: den vrede winnen! Zonderlinge liefhebberij! Zijn aandeelen stonden vandaag weer vier punten hooger. Dàt is winst.

„De vrede winnen”, zwetst Maurice Turfh, „ik heb toch zeker een radio voor mijn genoegen. Wat maal ik om die politiek. De radio is uitgevonden om de menschheid ontspanning te geven.... de V.A.R.A. die moet zakkies plakken hi-ha-ho!”

De vrede winnen! Jacobus Fredericus de Brie wilde, dat hij het kon. Eén oogenblik leek de rust dichtbij. Geen stempellokaal; niet meer het gevoel van geduld te worden in de wereld. Geld bezitten om de menschen in de oogen te kijken en te denken: „Jullie kunt allemaal doodvallen, ik kan maling aan je hebben!” Maar Eden ging op slot, voor de poort geopend was. John Masters is immers vermoord en hij mag blij wezen als ze hem niet grijpen, hem, bij gebrek aan den echten boef. Als de Officier van Justitie geen gelijk kan krijgen, néémt hij immers gelijk: dan hééft die gelijk!

De vrede winnen! Mr. Lawrence wil naar zijn bijen, Herr Gutsberg wil hengelen, Monsieur Marcel zijn nieuwe huid. Dat is de vrede. Enfin, als ze nu dien Jacobus Fredericus de Brie uit de gevangenis houden; als ze maar eenmaal de nieuwe uitvinding in handen hebben, dan is een schijn van dien vrede een streepje dichterbij gebracht....

ACHTSTE HOOFDSTUK

Dien morgen was het „Nieuwsblad voor Zwijndrecht, Dordrecht en omliggende gemeenten” in een extra-editie verschenen. Zonder advertenties, maar met een verhaal van den moord. Een moord, en nog wel eentje in het midden van den nacht, was een kaantje, dat de redactie zich dezen keer nu eens niet door de gehaaide kerels van de groote kranten uit Rotterdam en Amsterdam zou laten afsnoepen. De hoofdredacteur en zijn eenige ondergeschikte hadden gewerkt als nimmer te voren: toen tegen den middag Frans Hokkert met de pont naar Zwijndrecht overkwam, kon hij het voddig-gedrukte blaadje al koopen, het omstandig verhaal van de misdaad lezen:

Beestmensch teistert Zwijndrecht.

Geniale uitvinder vermoord gevonden.

„Met groot raffinement is deze moord gepleegd”.

„Een afgrijselijke moord heeft in deze afgeloopen nacht in ons zoo vreedzaam dorpje plaats gevonden.

Nòg staat de politie voor een raadsel!

Nòg weet niemand, wie deze snoode misdaad op zijn geweten heeft; wie de man is, die straks

voor den Hoogsten Rechter rekenschap zal moeten afleggen voor het kostbare menschenbloed, dat hij vergoot.

Onze jonge dorpsgenoot Dirk de Wind is het slachtoffer geworden van een laaghartigen moord.

Dirk de Wind? zullen velen onzer lezers verwonderd vragen. En terecht, want het beklagenswaardige slachtoffer was niet uit onze contreien afkomstig. Hij kwam ongeveer twee jaren geleden in het kleine huisje op den Dijk wonen, vlak bij de Zeepziederij, in hetzelfde huisje, waar hij thans zoo wreedaardig den dood vond.

Dirk de Wind was een eenzelvige jonge man, Hij mocht bepaald menschenschuw genoemd worden. Geheel alleen woonde hij daar in dat kleine huisje. Daar voerde hij zelf de huishouding, hield alleen de kamers schoon en kookte zijn eigen potje. De burens hadden wel eens geïnformeerd naar zijn beroep, maar de vermoorde deed dan altijd zeer geheimzinnig. Zooveel wist men wel, dat hij een jongen was uit een dood-arm Rotterdamsch gezin, die van een vermogend weldoener een bedrag had gekregen om te kunnen studeeren.

Wie was Dirk de Wind?

Want — en wij zijn in staat om onzen dorps- en streekgenooten als eerste blad dit feit te ont-

hullen — want Dirk was een geniaal uitvinder. De burgemeester, die van zijn particuliere omstandigheden op de hoogte was, naar ons hedenmorgen in een speciaal aan ons blad toegestaan interview bleek, de burgemeester verklaarde ons:

„De vermoorde werkte aan een belangrijke uitvinding op radio-gebied en had daarvoor absolute stilte en rust noodig.”

Thans is een misdadige hand er in geslaagd deze geniale hersens tot stilstand te brengen.

Tallooze vragen dringen zich aan ons op.

Was Dirk de Wind's uitvinding gereed?

Heeft hij de uitvinding mee in het graf genomen?

Is de moord gepleegd om de uitvinding te bemachtigen en wat is er verder geschied?

Allemaal vragen, die op antwoord wachten!

Zooveel is zeker: de veldwachter werd van nacht om één uur gewekt door een luid gebons op de voordeur. Hij schoot haastig in de kleeren en hoorde onderwijl dat buiten een auto in razende vaart wegreed.

Toen Pijpers, onze kloeke veldwachter, eindelijk, slechts spaarzaam gekleed, aan de voordeur verscheen, was daar niemand meer te bekennen. Maar op de vloermat voor die deur lag een stuk papier, waarop met potlood geschreven

was: Dirk de Wind op den Dijk is in gevaar!

De veldwachter spoedde zich ijlings — nadat hij zich geheel gekleed had, gelijk onze lezers wel begrijpen — naar het opgegeven adres en moest daar constateeren, dat de voordeur openstond.

Hij trad binnen....

Bloed!

Met één oogopslag had hij den vreeselijken toestand gezien....

In een hoek van de kamer lag het lijk van Dirk de Wind, vermoord door een revolver-schot. In de kamer zelf heerschte de grootste wanorde. Kasten en laden waren overhoop gehaald en in het vertrek aan den achterkant van het huis hadden vandalen huisgehouden. Alles was met weloverwogen moedwil kort en klein geslagen. Daar bevond zich n.l. de werkplaats van den jongen genialen uitvinder. Radiolampen, glazen buiten, draden en kunstig gewikkelde spoelen.... alles was opzettelijk vernield.

Pijpers, onze veldwachter, klopte de bureu, Gerrit Koopmans en zijn oude moeder wakker. Hij droeg hun op om onmiddellijk den burgemeester te waarschuwen. Deze kwam snel ter plaatse. Een haastig onderzoek leerde reeds, dat deze moord met groot raffinement is gepleegd.

Het zal, vreezen wij, moeite kosten om den dader aan de gerechtigheid over te leveren.

De meening van Pijpers.

Pijpers zei tot onzen specialen verslaggever: „Het is godsonmogelijk om sporen te vinden. Toen ik marechaussee was heb ik eens maanden lang achter een duivel van een kippendief aangezeten, maar deze moordenaar is nog slimmer dan die vent!”

De burgemeester begreep onmiddellijk, dat achter dezen moord meer moest steken en waarschuwde telefonisch de Centrale Recherche in Amsterdam. De heeren worden in den loop van den ochtend, evenals het parket, in onze zwaar getroffen woonplaats verwacht.

Een jong hart heeft opgehouden te kloppen.. De uitvinder Dirk de Wind, die een sieraad voor onze gemeente had kunnen worden, is niet meer. Groot is de verslagenheid in ons dorp.

Men vraagt zich, wie dezen gruwelijken moord op zijn geweten heeft.

Van de boomen op den Dijk vallen ritselend de bladeren omlaag groene en reeds gele en bruine.... als zij konden spreken, de herfst-geintje bladeren, zou de politie meer weten dan thans.... maar zij zwijgen.... zwijgen.... zwijgen....

Geen macht, die hen tot spreken kan dwingen.... over den moord.... den moord, waarbij een jong menschenkind den dood vond.... gelijk het gras in ons kortstondig leven...."

Frans Hokkert las en herlas. Luisterde naar de gesprekken van de passagiers op de pont, die allen het verhaal van den moord kauwden en herkauwden.

Pijpers, de veldwachter, is een stommeling. Dat heeft Frans onmiddellijk gezien. De burgemeester heeft gestudeerd en pronkt met twee namen; die is er dus ook nog verwaand bij.

„Ik kom wel terug als 't parket er is. Waarschuw me dan maar”, zegt de blaaskaak.

Het parket is er warempel nòg niet; die lui maken ook nooit haast. Denken zeker: als je een lijk lang genoeg laat liggen, komt vanzelf de naam van den dader op het voorhoofd in druklettertjes te staan; dan heb je 't maar voor het aflezen.

Frans Hokkert doorsnuffelt het huis. Een vrijgezellenhok, naar en koud. Een paar stoelen; tafeltjes, een potkacheltje en verder boeken. Fransche, Duitsche, Engelsche en nog andere. Allemaal over de radio.

Het lijkt ligt nog zooals Pijpers het vannacht heeft aangetroffen.

„Nog wat verplaatst hier, veldwachter?”

„Geen kruimelke brood, chef!”

„Dank je!”

Vingerafdrukken zijn nergens te bespeuren. De moordenaar heeft natuurlijk met handschoenen aan gewerkt. Alles zegt: dat was een jongen, die wist wat hij wou; een vakman! Voetstappen ontbreken.

„Je hebt een auto gehoord, nietwaar veldwachter?”

„Hij reed als een duivel, chef.”

Op de hobbelige keien van den Dijk zijn ook geen wielsporen te ontdekken.

Frans zoekt verder.

Als straks het parket komt, wil hij wat in zijn knuisten hebben. Maar wat? Grijp maar eens iets, als er niemendal is.

„Geef me eens dat papier.... dat op je mat lag, bedoel ik.”

„Alsjeblieft.”

Had hij wel gedacht. Een andere hand dan die van het stuk papier, dat hij in de kamer van John Masters in Amsterdam gevonden heeft. Maakt de kluwen sajiet nog meer in de war.

„Wéér niks!” zegt Frans.

De veldwachter vindt zijn tong terug: Als die hooge meneer uit Amsterdam dan geen raad

weet, mag hij toch zeker ook wel een duit in het zakje doen.

„Ik denk....” zegt Pijpers.

„Gut! Hoe is 't mogelijk?” snauwt Frans.

„Ik denk”, gaat de veldwachter onverstoorbaar voort; hij snapt den grauw niet eens, „ik denk, dat er wel weer wat aan de hand zal zijn met die herrie over de radio. Ze misgunnen malkander tegenwoordig in ons land het wit in de oogen en als de lui van de radio elkaar een loer kunnen draaien, dan laten ze het niet. Ik voor mij heb zoo de gedachte, dat er achter dit zaakje wel wat van dien radio-oorlog kan zitten. Als *ik* met het onderzoek was belast” — het is hem aan te zien, dat hij zich verongelijkt weet, maar grootmoedig wil zijn tegenover zijn gelukkiger collega — „als *ik* met het onderzoek was belast, dan ging ik maar eens snuffelen in de buurt van de V.A.R.A. of de A.V.R.O..... Bij den K.R.O. of bij de Christelijken hoef je niet te zoeken; die zijn opgevoed in de zuivere leer.... trouwens, ik ben zelf ook van de club van pastoor Perquin.”

Frans Hokkert zint op een grofheid. Hij weet er genoeg, maar Pijpers zal ze toch niet snappen. De woordenstroom maalt door; zónder onderbreking. Pijpers debatteert nu met een onzichtbaren tegenstander, die den radio-omroep anders wil organiseren dan hij....

Eindelijk, eindelijk, komt het parket opdagen. De veldwachter zwijgt nu: voor zooveel grootheid heeft hij ontzag. De burgemeester komt terug. Op de fiets. Hij heeft nu ook minder praats dan straks.

In het voorkamertje houdt men kriegsraad. Frans Hokkert is kwaad op zichzelf. Hij staat met leege handen. Een prachtige kans om zijn bekwaamheden te etaleeren gaat ongebruikt voorbij.

Gezamenlijk onderzoekt men de woning.

Methodisch!

Van den kelder tot het dak.

Niets!

Geen begin van een spoor! Geen aanwijzing!

„Dit is een misdaad zonder fouten”, constateert Frans Hokkert gewichtig.

Aan het gezicht van Pijpers is te zien, dat hij iedereen in de kamer een stommeling vindt; behalve zichzelf natuurlijk.

Dirk de Wind is dood, zijn uitvinding is zoek. In het bed van John Masters ligt een groote bloedplas, zijn lichaam is verdwenen.

Maar de vader van Jacobus Fredericus de Brie is tot het leven teruggekeerd. En zijn grootvader, en diens vader, het geheele geslacht. Alle zwovende, slovende, slaafsche mannetjes met hun hondenzieltjes en onderdanigheid spoken door

het zolderkamertje van Jacobus Fredericus. Hij heeft een klap gehad, pardoes in zijn nek, met een zwaar stuk hout.

„Jij staat onder zware verdenking”, heeft de rechercheur gezegd, „onthoud je dag!”

De lucht rondom hem is ijl geworden, zoo ijl, dat het ademen moeilijk is, onmogelijk bijna!

Een oud mannetje, stijf van rheumatiek en wankeelend, zoo strompelt hij de trappen af; gisteren liep hij zoo moedig en vastberaden. „Dan moet het maar”, heeft hij toen tot zichzelf gezegd. De tram was eindelijk in zicht gekomen.

De open tram heeft hem aangereden. Nu is zijn zelfvertrouwen kaduuk.

In het keukentje praat hij wat met de schommelende pension-moeke. Trillend op haar beenen om het schandaal, het niet weg te praten schandaal van een moord in háár huis, om de schande van een verdwenen lijk in háár zaak, om het affront van een politieagent voor háár deur of het een verdacht huis is, een roovershol, een gokbajes.... trillend van verontwaardiging en smaad ratelt ze hem zinnen in de ooren. Kilometers lange zinnen, eindelooze straten met dof-grijs asphalt, zonder één boom, èen sprankje groen.

Hij antwoordt niet.

Ik voel den motregen, den miezerigen zuigenden motregen wel, maar ik heb geen regenjas.

Wat kan het mij ook verdommen? Nat is nat. Ik ben een straathond, ik heb schurfft. De menschen mijden me. Ze jouwen me uit, de krenge!

Zij hebben een warme stal, een kachel, die een rood buikje heeft en een fluitketel, waar stoom uit komt, van die lekker-gezellige witte stoom. Zij hebben hun Sinterklaas en hun Kerstmis, hun vrouw, waarmee zij ruzie maken en zich dan weer verzoenen, hun eigen tafel en hun eigen vorken en lepels. Zij vechten tegen den regen, schuilen in een portiek of trekken een regenjas aan. Ik niet. . . . ik kan niet, ik wil niet: ik verrek vandaag of morgen toch. Wat dondert het eigenlijk, de wereld loopt immers op zijn eindje. John Masters is vermoord, zij hebben het lijk gemoerd en ik heb het gedaan, zeggen ze. Ik heb het niet gedaan, ik heb het niet gedaan, ik heb het niet gedaan! Ik weet van niks. Dat heb ik toch ook al tegen dien rechercheur gezegd, tegen dien bloedhond met zijn uitgezakte onderkaak. Kan me niks schelen, jij blijft thuis, ik zal zorgen, dat je stempelvacantie krijgt. Ik mag het huis niet uit, voor de deur staat een agent. M'n kostjuffrouw jammert. Alles wat zij zegt is grijs en eentonig. De Haarlemmerweg is de eentonigste straat van de heele wereld; je loopt er altijd moederziel alleen. Wandelaars zijn er nooit, alleen maar automobielen. Die lachen je uit en verdwijnen in de verte. Ik

verdwijnt ook in de verte, wat komt het er eigenlijk op aan? Hoeveel cellen zijn er in de strafgevangenis in Haarlem; een paar honderd minstens. Het dak is rond, het is verdomme een parapluie, een reusachtige parapluie. Als je daar onder mag schuilen, heb je geen regenjas meer nodig en geen portiek. Die rechercheur is een bloedhond, een gemeene taaie bloedhond.

Hij heeft zich vastgebeten in mijn strot en wil mij niet loslaten. Hij zuigt me alle sappen uit. Als de officier van justitie geen gelijk krijgt, neemt hij gelijk; dan heeft hij gelijk. Ik ga de kast in, wat komt het er eigenlijk op aan. Luchten of stempelen, een cipier of een huisbezoeker, modder is modder en van veertien gulden steun kan je geen dure zeep kopen....

De juffrouw van het pension spuit nog steeds haar zinnen in het vertrek, lange slierten macaroni. De kamer is er vol van, propvol; zij kronkelen om de hals van Jacobus Fredericus de Brie, verstikken hem. Hij is voorover gevallen op het tafelblad, het hoofd in de handen.

„Mot je daar nou om gaan huilen, mal jóg!“ zegt moeke. Ze veegt met haar schort in haar oogen.

Boven heeft rechercheur Kalenburg in de kamers van Jacobus Fredericus een microfoontje stiekum achter een kleed aan den wand verbor-

gen. Het dingetje staat ingeschakeld. In het huis naast-aan wacht Kalenburg geduldig. Die baas van hem is toch wel een slimme vos; als politie-man moet je op de hoogte zijn van de vorderingen der techniek. Als Hokkert hier was, zou hij rond-uit zeggen: „Je bent een prachtvent!”

Hokkert kan die bewondering op het oogenblik best gebruiken. Moedeloos hangt hij in een hoek van de treincoupé. De moordenaar is sterker dan hij. Hij heeft zijn duister werk gedaan en is op-gelost in den dampkring. Niemand kent hém, zal hem ooit kennen. Die sukkel van een Jacobus Fredericus de Brie kan het geweest zijn, maar waarschijnlijk is hij het niet. Herr Gutsberg kan den moord gepleegd en de uitvinding gestolen hebben, of monsieur Marcel of de Engelschman.

Die drie zijn nog zijn eenige kans. Op hen moet nu de volle aandacht geconcentreerd worden. Zij zullen onder voortdurende bewaking blijven, wie weet, wellicht komt er dan eindelijk eens een streepje licht in dit kelderdonker.

Frans Hokkert is moedeloos.

Terug op het hoofdbureau vloekt hij tegen den portier, tegen iedereen die hem tegenkomt.

„Dag meneer Hokkert”, zegt juffrouw Melchers en zij dwingt haar stem tot vroolijkheid.

„Verrek”, antwoord Hokkert, nijdig lomp, woedend.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Mr. Lawrence heeft alles op den favoriet gezet. Zijn kansen staan drie tegen één. Hij voelt, dat hij winnen zal. Die Jacobus Fredericus de Brie houdt de uitvinding vast. De sleutel tot de situatie heeft hij in zijn knuisten. Men moet den sukkel eenvoudig tot overgave dwingen. Wil hij het patent uitleveren tegen goed geld, all the better! Wil hij niet of stelt hij te hooge eischen, dan gaat het ventje in de duimschroef: een man met twee moorden op het geweten moet al een duivelskerel zijn, wanneer hij brutaal blijft tegen forsche dreiging met de gerechtigheid. En als mr. Lawrence eenmaal het patent in handen heeft, gaan zijn kansen nog mooier staan. Nee, Herr Gutsberg en monsieur Marcel zijn er nog niet.

Mr. Lawrence is nu tot het zolderkamertje van Jacobus Fredericus de Brie doorgedrongen. Het heeft moeite gekost noch geld.

Het microfoontje staat in de kamer van Jacobus Fredericus, maar hij, Kalenberg zit met den kop-telefoon achter 't gordijn van het huis naastaan. Hij heeft mr. Lawrence zien naar binnen gaan, heeft, zonder iets te weten van Herr Gutsberg's bezoek aan Frans Hokkert dien morgen en van wat daar besproken is, een warm spoor geroken.

„Die Frans Hokkert is toch maar een gare

bliksem; nou gaat die microfoon zijn geld verdienen."

Mr. Lawrence is bij Jacobus Fredericus boven gekomen.

"Here you are, sir," zei hij vriendelijk, toen hij de kamer van Jacobus Fredericus de Brie binnenstapte.

"Ik schrik me mottig", repliceerde De Brie.

De oogen van Jacobus Fredericus de Brie zijn rood, de randjes voelen branderig aan.

Mr. Lawrence denkt:

"Die man heeft gehuild. Van angst en narigheid natuurlijk. Wanneer ik hem met de gevangenis dreig, zal hij wel spoedig door zijn knieën zakken. Maar je kunt niet weten.... laat ik het eerst met stroop probeeren."

Jacobus Fredericus de Brie's hersens werken traag, o zoo traag. Aan zijn armen hangen gewichten van honderd pond. Zijn schoenen hebben looden zolen.

Wat moet die vreemde snoeshaan in zijn kamer? Hij spreekt Engelsch en de vent ziet er tip-top uit. Van de politie is hij niet. Zou hij misschien de moordenaar zijn?

Jacobus Fredericus de Brie staat op. Wijkt een paar passen achteruit. Als hij nu maar eenmaal bij de deur is.

"Ik moet om hulp roepen.... Ik moet om hulp

roepen," denkt hij. In zijn hoofd loeit een sirene met een snerpende gil.

Mr. Lawrence staat vriendelijk lachend in de kamer. Zijn stem is honingzoet, wanneer hij zegt:

„Mijn waarde vriend de Brie.... schrik niet. Ik ben niet Uw vijand.... ik ben Uw vriend. Uw vriend in den nood. Gij hebt behoefte aan vrienden, laat mij U helpen!”

Jacobus Fredericus de Brie stottert:

„Wat wenscht U van mij?” maar hij denkt: „Ik zal dien vent aan de praat houden en op het juiste oogenblik om hulp roepen.... Beneden staat immers een agent voor de deur.”

„Ik wensch”, fleemt Mr. Lawrence, „ik wensch U een uitweg te wijzen uit de moeilijkheden.” Zijn stem is een dreigende onweerslucht met zware, zwarte koppen, wanneer hij vervolgt: „U gaat onherroepelijk de gevangenis in, wanneer U niet oppast.... twee moorden.... in Engeland zou je daarvoor gehangen worden.... levenslang zou het minste zijn. Krimp maar niet in elkaar.... de beul heeft je nog niet.... Wanneer je verstandig bent, draai je er tusschen uit.... maar blijf toch niet staan, man. Ga zitten.... een sigaar?”

„Ik rook niet.”

„Ga dan in elk geval zitten!”

Jacobus Fredericus houdt krijgsraad met zichzelf. Die vent doet zoo poeslief. Gek is hij vast en

zeker niet; de vent weet wat hij wil, dat zegt elk lijntje van zijn figuur. Waarom zou hij niet met hem praten? Baat het niet, schaden kan het toch ook niet. Onder verdenking staat hij toch, wie weet, misschien vertelt die indringer hem dingen, die zijn onschuld kunnen bewijzen.

„Ik weet precies”, zegt Mr. Lawrence, „ik weet precies hoe Mr. de Wind in Zwijndrecht vermoord is.... en.... ik weet ook precies, hoe Mr. John Masters hier beneden vannacht aan zijn eind is gekomen.... Het eenige wat ik niet weet.... wat me trouwens ook geen steek schelen kan, wat ik zelfs niet weten wil.... dat is, waar zijn lijk verborgen is en waarom dat lijk zoo noodig moest worden weggemoffeld....”

„Tja”, zegt Jacobus Fredericus de Brie aarzelend. Iets moet hij toch zeggen, de kerel daar tegenover hem zit te wachten op antwoord, „tja... er zijn zoo van die raadsels....”

„Maar wat ik wel weet”, snijdt de stem van Mr. Lawrence vlijmscherp, „wat ik wél weet,.... mijn beste vriend Jacobus Fredericus de Brie.... wat ik wél weet, waarde vriend, dat is, waar het patent van de uitvinding is.”

„Zoo, dat is een wetenschap die goud waard is!” stottert Jacobus Fredericus. Hij had het wel gedacht; die vent weet meer van den moord dan goed is voor zijn gezondheid.

„Het juiste woord.... goud waard.... Hoeveel heeft John Masters U geboden voor Uw zwijgen? U ziet, ik weet alles!”

„Dat merk ik”, zegt de Brie. Waar wil die vent heen?

„Wie bent U eigenlijk?”

„Ik.... Och, waarom zouden we verstoppertje spelen. Mijn naam is Lawrence, directeur van de Britsche radiotrust. En om U maar meteen uit den droom te helpen, ik kom hier als gevolmachtigde van de Fransche en Duitsche radio-concerns. Wij zijn Uw bondgenooten. Wij zullen zorgen, dat Uw onschuld aan de moorden zoo onwrikbaar vast komt te staan, dat de officier van justitie eerder kans heeft om voor die misdaad de gevangenis in te draaien dan U....”

„Dat is zoo moeilijk niet”, zegt Jacobus. Moet die vreemde kerel, moet die broodmagere Engelschman hem nu ook nog gaan beschuldigen?

„U bent nogal zeker van Uw zaak”, hoont mr. Lawrence, „enfin.... ik mag dat wel. Onverschrokkenheid is de ure des gevaars, is een sieraad voor den krijgsman.... Apropos, hoeveel heeft John Masters U geboden?

„M'n kop staat niet naar flauwe kul”, zegt Jacobus bits.

„Laat ik dan zeggen”, Mr. Lawrence is opgestaan en gaat met zware stappen door het kleine ver-

trekje, „laat ik dan zeggen, dat wij U garandeeren, garandeeren zeg ik, het vierdubbele en de vrijheid!”

„Het vierdubbele!” steunt Jacobus.

God allemachtig, die vent tegenover hem is stapelgek. Het vierdubbele, dat is.... hoeveel zou hij ook weer van John Masters krijgen, wat komt dat er eigenlijk op aan, het was een bom duiten.... en het vierdubbele daarvan is een kapitaal, is een vermogen! Er moet een schroefje loszitten in de wereld, er moeten dozijnen schroefjes losgeraakt zijn. Alles wat muurvast scheen, is aan het draaien gegaan. Een groote Turksche schommel suist door de lucht, tilt hem naar omhoog.

„Ik herhaal”, constateert mr. Lawrence, „ik herhaal, het vierdubbele van wat John Masters U bood.... en de absolute vrijheid.” Hij had het wel gedacht, die de Brie is geen ezel. Een bom geld in zijn handen en de vrijheid in het verschiet, welke visch zou niet in zulk een aas bijten.

„En wat moet ik daarvoor doen?” hijgt Jacobus Fredericus.

„Niets.... niets.... totaal niets.”

„Dat is niet veel.”

„Wij verlangen slechts, wij, dat wil zeggen. Duitschland, Frankrijk en Engeland.... dat wij de beschikking krijgen over de uitvinding van Mr. de Wind.”

„Moet ik daarvoor zorgen? Als je dan maar meteen vertelt hoe?”

Mr. Lawrence lacht.

„U bent een geslepen schavuit, meneer de Brie. Ik kan Uw tactiek waardeeren. Niets zeggen en veel te verstaan geven, U begrijpt Uw belang!... Uw kostje is gekocht, mag ik wel zeggen.”

De Turksche schommel heeft Jacobus Fredericus de Brie nu met een ruk omhoog getild. Hij zweeft boven de huizen. Zijn lichaam weegt geen ons meer. Alle narigheid van een uur geleden is beneden gebleven. Hij begint de situatie te begrijpen. Die Engelschman lijdt aan dezelfde manie als die rechercheur. Denkt ook al, dat hij de moordenaar is, maar deze hier is leeper. Die knaap heeft geredeneerd: als De Brie de moordenaar is, dan heeft De Brie ook de uitvinding. En: ik moet die uitvinding van De Brie koopen!

Houd je nu stevig vast, Jacobus! Op de open tram heb je geen kans meer. Die is voorbij gegleden; op de rails ligt de dooie John Masters. Je hebt den stang niet kunnen grijpen. Dit hier is geen tram, die in stevige rails rijdt. Dit is een avontuur. Die Engelschman heeft geld. Jij hebt alleen maar een stempelkaart en: je angst voor den dag van morgen en overmorgen. Hij loopt met kapitalen in zijn portefeuille. Tusschen jou en

het geluk is niets dan een lap costuum stof, een laagje leder en je eigen besluiteloosheid.

„Wat u mij aanbiedt”, hij hoort het zichzelf zeggen, wat klinkt zijn stem haperend en onzeker. „Wat U mij aanbiedt is geen kleinigheid....”

„De uitvinding bedreigt het bestaan van de industrie in alle landen....”

„Mr. John Masters, wijlen John Masters, wil ik zeggen, dacht er net zoo over....”

„Ik heb U toch al gezegd, dat wij U het vierdubbele bieden.”

„Cash?”

„Cash! Dat wil zeggen, zoodra wij de uitvinding in handen hebben.... Geen seconde eerder, gelijk oversteken.”

Net als in een sigarenwinkel.

Plof!

Jacobus Fredericus tuimelt uit den hemel omhoog.

„Ik heb die uitvinding niet.... hier!” klaagt hij.

„Niet *hier*.... Hindert niet. Meneer De Brie, ik wensch open kaart te spelen met U. Wij moeten weten, wat wij aan elkander hebben. Ik heb U nooit gezien, en U mij niet. Ik noem U goede vriend, maar ik ben beter vrienden met de uitvinding, die U ons uitlevert. Ja zeker, meneer de Brie, die U ons uitlevert. U staat onder zware verdenking. Als wij, de vertegenwoordigers van

Duitschland, Frankrijk en Engeland gaan praten.. dan bent U finished! U voelt niets voor de gevangenis.... kan ik me voorstellen. Je doet ten slotte geen twee moorden om levenslang te krijgen, nietwaar.... en U *krijgt* levenslang, onherroepelijk levenslang, wanneer U niet Uw hersens laat werken. De uitvinding ontglipt ons toch niet. Ik garandeer U de vrijheid.... in ruil voor de uitvinding.... och en dat bedrag.... hoeveel was het eigenlijk, enfin, wat komt het er op aan, dat bedrag geven wij U als troostprijs. Alzoo.... U houdt Uw knieën recht.... en zoodra de politie wat minder aandacht aan U besteedt.... met een dag of wat, spreken wij elkaar nog eens.... Ik woon in „Imperial”.... U belt me maar eens, als de kust veilig is.

En weg is mr. Lawrence.

Daar zit Jacobus Fredericus de Brie nu op den rand van het ledikant. De deur staat nog open. Mr. Lawrence is verdwenen. De kamer is weer leeg en donker. Of Mr. Lawrence nooit gesproken heeft. Of hij er nimmer was!

Mr. Lawrence bestaat niet; is een spook, Jacobus Fredericus! Hij is geen levend mensch met een wil, die gestalte krijgt. Hij niet en jij niet en niemand! De aarde is bevolkt met marionetten. De aarde leeft, noch de menschen. Zij worden geleefd. Je heele leven is een wrange scherts!

Ach, brave Jacobus Fredericus de Brie, aan al die dingen denk je niet, nu je daar zit op je dakkamertje. Heb je nooit aan gedacht. Je kijkt, ja zeker: een beetje wezenloos, naar de cocosmat op den vloer. Moet noodig eens een nieuwe komen; jawel, een nieuwe! Matten kosten geld en je mag blij zijn, als moeke-van-beneden je nog langer genadebrood laat eten.

„Die knul op dat dakkamertje is 'n schlemiehl.”

Frans Hokkert heeft dat gezegd. Jacobus Fredericus de Brie heeft het niet gehoord. Maar die zin leeft! Er zijn mensen, wier woorden banvloeken zijn.

De oude De Brie was optimist; dat is een misdaad.

Voor die misdaad moet jij boeten, Jacobus Fredericus! Je vader heeft je laten leeren, de verwaande blijmoedige dwaas. Engelsch natuurlijk, anders zou je dien brief voor John Masters niet hebben kunnen lezen; zou je straks niet met Mr. Lawrence hebben kunnen spreken.

„De vader is een kleermaker.... de jongen wordt kantoorheer!” heeft je vader gezegd.

Nu ben je kantoorbediende. Dat is een vak. Er zijn duizenden, die vandaag-den-dag niet eens aan het leeren van een vak toekomen. Wier carrière begint bij den kruidenier, die een jongen noodig heeft, goed kunnende fietsen en van goede ge-

tuigen voorzien; het einde van de carrière.... ach, wat komt het er op aan? Als de crisis voorbij is en de industrie is gerationaliseerd, vindt een zekere hand altijd wel een machinehandle, die op en neer bewogen moet worden, veertig keer per uur, drie vierhonderd keer per dag.

Dat was de misdaad van je vader, Jacobus Fredericus: niet dat hij je Engelsch liet leeren en een beetje boekhouden en zoo. Wél, dat hij zichzelf wijsmaakte en jou met dien waan infecteerde: kennis is een toovermiddel, dat van mageren dikken maakt.

„De vader was een kleermaker, de zoon zal een héér worden!”

Wie mager is, moet mager blijven! Zijn plaats is niet aan den tafel der vetten. Die erkennen geen indringers, zij dulden hen slechts. De magere, die zich in de gelederen van den vijand drong, wordt gehoond en vertreden bij zijn geringsten misstap. De dikke staat onder hooge bescherming. Er is een machtige machine, die voor zijn heil zorgt.

„Klassenjustitie”, zeggen de mageren.

„Rechters, die voor het leven benoemd zijn” zeggen de dikken.

Er zijn mageren en dikken; zij moeten gescheiden blijven.

Dat is geen schandaal!

Dat is: recht!

Dat is: een grondslag, waarop alles steunt; de openbare orde, de goede zeden en de veiligheid van den staat.

Jacobus Fredericus is van zijn bed opgestaan. Hij rent heen en weer in zijn zolderkamertje, een rat in een val. Hij houdt warempel weer redevoeringen tegen zichzelf. Nu niet over de zekerste manier om zijn geld te beleggen. Geld heeft hij immers nog niet. Nog l ng niet. Hij mag al blij zijn, als Frans Hokkert de belofte van stempelvacantie niet vergeet. Neen Jacobus Fredericus houdt krijgsraad met zichzelf over het bezoek van Mr. Lawrence.

De moord heeft hij niet op zijn geweten en waar de uitvinding verborgen is, weet hij niet. Maar er is geld te verdienen aan dezen Mr. Lawrence. Die man bulkt van den rijkdom. Smijt met tienduizenden dollars en het deert hem niet. Die heeft zich nu eenmaal in het hoofd gezet, dat *hij* de uitvinding moet hebben. Die verbeeldt zich, dat Jacobus Fredericus de Brie weet, waar de uitvinding is; dat hij het peperdure ding ergens verstopt heeft. Een idee fixe! Maar hij wil betalen, dik en dik betalen! Met kapitalen! Neen, geld heeft Jacobus Fredericus de Brie nog niet in de hand. Maar het ligt toch angstig dicht in het

bereik van zijn vingers. Hij behoeft, om zoo te zeggen, maar te grijpen!

„Ik moet duizend gulden voorschot hebben, Mr. Lawrence, dan kan ik de uitvinding uit haar schuilhoek halen.... en daarna zullen we zaken doen. Gelijk oversteken!”

Hoe gemakkelijk is deze zin niet uit te spreken.
„Doe 't jongen!”

Wie niet waagt, wie niet vrijloot.

Het verhaaltje klinkt écht: achttien karaats! Duizend gulden; voor Mr. Lawrence moet het een bedragje zijn van niks! Naar de politie zal de Engelschman voor dien afgezetten rooien rug niet gaan, kán hij niet gaan. Zou hemzelf maar in de nesten helpen. Hij kan hoogstens Jacobus Fredericus opnieuw van moord beschuldigen, maar dan zal hij toch moeten bewijzen; dat heeft zelfs Frans Hokkert immers niet gekund.

Duizend gulden, dat is voor Jacobus Fredericus de Brie een sweepstake. Het is een gemakkelijk te hanteeren sommetje. Je behoeft je ook niet het hoofd te breken in welke papieren je het beleggen zult. Voor duizend pop koop je een sigarenwinkel....

„Ping.... ping!”

„Morgen meneer.... Wat zal het wezen, meneer? Vijf van tien.... asjeblieft meneer... ..dag meneer.”

„Ping.... ping!”

Een sigarenwinkel is lekker warm. Het ruikt er krachtig en mannelijk. De bruine kleur van al die tabak geeft je een zoeten smaak op den tong: of je mocca eet.

Als Jacobus Fredericus de Brie met zich zelf spreekt, is hij een redenaar met veel overtuigingskracht. Hij is balk en rivier beide; hij sleept mee en laat zich meeslepen. Hij heeft een onvoorwaardelijk geloof in zijn droomen. Een leuke schoen en een stempelkaart, dat is werkelijkheid. Droomen zijn zachte donzen bedden, waarin je lui en lekker ligt, zonder zwaarte óp, zonder hardheid ónder je.

Goed droomen is lang niet gemakkelijk: je moet nooit tot jezelf zeggen: „Ik droom!”

In het huis naastaan zit Klarenberg; hij grinnikt onophoudelijk. Het microfoontje in het zolderkamertje heeft hem woord voor woord het gesprek tusschen Mr. Lawrence en Jacobus Fredericus overgebracht. Hij heeft den Engelschman hooren weggaan. Nu luistert hij naar de eindeloze alleenspraak van Jacobus Fredericus. Rechercheur Klarenberg heeft pret. Hij is een nuchtere politiemann. De poëzie van een sigarenwinkel heeft hij nog niet ontdekt; trouwens voor duizend gul-

den koop je vandaag-den=dag geen sigarenwinkel meer, die een beetje oogt.

De microfoon is een feit. Zijn ooren zijn uitstekend.

Het potlood glijdt razend snel over het papier.

Wat een vondst, om dat microfoontje daar neer te hangen!

Ja, ja, die Frans Hokkert is wel een gare duivel!

„Ik ben de grootste ezel, die er op twee beenen rondloopt”, zegt Frans Hokkert een uur later, wanneer hij het uitgewerkte stenogram van Klarenberg leest, „ik ben de grootste ezel die er op twee beenen rondloopt.”

De luiken zijn plotseling van de vensters gevallen. Frans Hokkert kan opeens kijken waar hij wil. Hij weet nu, welken weg hij moet inslaan. Die Mr. Lawrence staat buiten alle verdenking. Als de vent maar zóóveel wist van de beide moorden, zou hij dien Jacobus Fredericus de Brie met zoo'n smoesje nooit hebben opgezocht.

En Jacobus Fredericus de Brie....

„Schlemiehl!” bromt Frans Hokkert.

Frans begint kijk te krijgen op de zaak: de modder zakt naar den bodem, het water wordt helder. Twee blijven er nog over: Monsieur Marcel en Herr Gutsberg. Eén van beiden, óf allebei mis-

schien, maar in elk geval één van beiden, houdt de heele wereld voor den gek.

Frans Hokkert klapt zijn kaken energiek op elkander. Dat zaakje zal hij wel weer eventjes in orde maken.

Hij belt.

„Klarenberg”, zegt hij, „hef de bewaking van het huis in de Helmersstraat maar op. Ik heb een warm spoor. Ik weet al zoo half en half wie de daders zijn.... als ik die kerels, dien Gutsberg en dien Panier eens flink aan het schrikken maak, hun flink de stuipen op het lijf jaag.... dan hangen ze.... dan hángen ze met kousen en schoenen. Let eens op mijn woorden!”

TIENDE HOOFDSTUK

Waar het gerucht vandaan gekomen is, weet niemand.

Opeens was het er.

Het sprong door de wereld!

Nu fluistert het aan alle ooren. Zingt het door alle telefoonkabels, langs telegraaflijnen. Het deint in groote kringen door de ruimte, bereikt alle landen, alle beurzen: er is een uitvinding gedaan, die de geheele radio-industrie zal revolutionneeren! Voortaan zal de luisteraar geen ontvanglampen meer noodig hebben. Sir Ambrose Fleming is in één nacht van profeet de apostel van het verleden geworden. Er is een nieuwe macht ontdekt. Alle patenten zijn opeens waardeloos en alle laboratoria overbodig.

Men zegt: een kind kan voortaan de wasch doen.

Men zegt: spoelen en varitetrodes, transformatoren en condensatoren, zij zijn alle volmaakt verleden tijd geworden.

De techniek is een hoek omgeslagen; een nieuw en wijd perspectief ligt voor haar verbaasde oogen.

Een koortsachtige nieuwsgierigheid springt van redactie-bureau tot redactie-bureau. Alle journalisten speuren, maar geen enkele komt thuis met buit. De menschen besmetten elkaar met het

nieuws. Zij kletsen bij den borrel over de nieuwe uitvinding, je-weet-wel-die-van-de-radio. Zij zwetsen erover in familiekring en in schaftlokalen.

Maar niemand die positieve bijzonderheden kent. Het gerucht hangt in de lucht, een vervaarlijke lading electriciteit hangt boven de beurs, die, een gevoelig en zenuwtrillend paard, reageert op elke dreiging, op elke verwachting.

Een nieuwe, alles omverwerpende uitvinding op radiogebied.... dat beteekent de bijlsag voor doctor Johan, de ondergraving van hechte pijlers en soliede bouwsels. De aandeelen van Herr Gutsberg springen omlaag! Die van Monsieur Marcel rennen er achter aan.

Het is een lawine.

Niet te stuiten!

Catastrophaal!

Mr. Lawrence heeft alle phlegma verloren; in zijn droomen pleegt hij zelfmoord. De nieuwe uitvinding, niemand kent haar, niemand weet waar zij is, wie haar bezit, wie haar zal exploiteeren, wie haar heeft ontdekt en bemachtigd, de nieuwe uitvinding zwaait in machtige slagen over de wereld, een vernielende storm. De paardjes van Billy Fontaine zijn verlamd. Nog tillen zij hun voorpooten hoog in de lucht, maar hun kleurtjes verbleeken. Billy Fontaine vermagert, zijn omzet is tot nul gedaald. De kleinhandel, grossiertjes en

detaillisten, hebben hun moed en ruggegraat terug gevonden. Zij hebben maling, glad maling aan de plechtige contracten, aan dure eeden om licentie te betalen voor patent numero zooveel en schakeling letter XYZ. Zij lachen Billy en doctor Johan en zijn geheele geleerde juridische santekraam met een bulderenden lach vlak in het gezicht.

„Uw rijk is uit meneer Fontaine. Nou ben jij aan de beurt. Gods molens malen langzaam, maar zij malen verschrikkelijk fijn!”

Geen lommerd geeft immers geld voor die oude patenten. Het publiek koopt geen radiotoestellen meer; het wacht op bijzonderheden omtrent de nieuwe uitvinding. Waar blijven ze?

Monsieur Marcel woont nog steeds in „Imperial”. Een week is het nu geleden dat Dirk de Wind vermoord werd en John Masters lichaam verdween. Hij is oud geworden in die zeven dagen, Monsieur Marcel, oud en chagrijnig. Zijn nieren kwellen hem tegenwoordig ook in den slaap. Zijn woede puilt naar alle kanten en weet geen uitweg. Hij wil een kraterende vulkaan worden, maar hij weet niet wien hij onder lava bedelven moet. Hij haat zichzelf en zijn omgeving. Tegen Gutsberg had hij nooit zoo onbehouwen grof moeten uitvallen. De mof mijdt zijn gezelschap, dat voelt hij elken keer weer opnieuw. En Mr. Lawrence, nu ja, Mr. Lawrence, die doet ook wel alsof hij de situatie

beheerscht, maar elk van zijn gebaren schreeuwt zijn innerlijken twijfel luide uit. Monsieur Marcel heeft nooit hartstochtelijker dan in die dagen verlangd naar een nieuwe huid, een nieuw lichaam, gezonde nieren en jonge kracht. Hij loopt tegen de zestig. Dertig jaar geleden zou hij mogelijkheden van aanval hebben gezien. Nu botsen zijn gedachten tegen de wanden van een enge kooi. Hij zit in de klem en weet niet, hoe hij rukken moet om los te komen.

Herr Gutsberg ver-telefoneert elken dag kapitalen met Berlijn. De niet-eindigende koersdaling van zijn aandeelen ruïneert zijn bedrijf, zijn bedrijf.... dat is zijn land, dat is Duitschland! Hij buldert langademige zinnen in de telefoonschelp. Brengt hefboomen in beweging en watervallen. De regeering moet zijn aandeelen overnemen: de instandhouding van zijn industrie is een nationaal belang. De banken moeten hem crediet geven, onbeperkt crediet om de koers van zijn aandeelen te steunen, alles op te koopen en vast te houden, totdat de bui over is. De schatkist moet garant staan; dat is immers de taak van de schatkist. Honderd twintig duizend arbeiders werken in zijn bedrijven; honderd twintig duizend gezinnen, mannen, vrouwen, kinderen, grijsaards, een eindelooze optelsom van liefde, geluk, verdriet, huiselijkheid en levensvreugde; honderd twintig duizend arbeiders.

ders, die afhankelijk zijn van zijn inzicht, koopmansgenie, succes. Honderd twintig duizend arbeiders; ze zijn georganiseerd in hechte vakbonden, zijn trotsch op hun machtige weerstandskassen; zij belijden solidariteit, een religie, en staan op, wanneer „De Internationale” weerklinkt. Zij zullen allemaal werkloos worden, zullen gaan stempelen, langzaam verrekken van den honger, omdat Herr Gutsberg de uitvinding van Dirk de Wind niet kon bemachtigen en verdonkeremanen.

Misschien kan de regeering nog helpen.

Dus: *moet* zij helpen!

De regeering.... Herr Gutsberg's spieren zwel len, wanneer hij aan dat zoodje in Berlijn denkt. Dat redevoert uren en uren achtereen, konkelt over combinaties en contra-combinaties, knoeit met moties, die aangenomen worden of verworpen; maar veranderen gaat er niets. Herr Gutsberg vloekt.

„Het parlementarisme is uitgeleefd. Wat wij noodig hebben is een dictator!”

Juist, een dictator, een vent, die doet wat Herr Gutsberg hem commandeert. Die maling heeft aan andere overwegingen dan die van hem, Herr Gutsberg!

„De industrie moet worden gesteund met millioenen!”

Dan wordt de industrie gesteund!

„De loonen moeten met dertig procent omlaag om de concurrentie met de dreigende nieuwe uitvinding te kunnen weerstaan!”

Dan gaan de loonen met dertig procent omlaag.
Leve de dictatuur!

Mr. Lawrence sluipt rond den Duitscher en den Franschman, een felle tijger rond zijn prooi. Hij vertrouwt niemand, het minst van allen Jacobus Fredericus de Brie. Drie keer heeft hij dien vent nu al uitgenoodigd om naar het „Imperial Hotel” te komen, drie keer, den eenen keer vormelijk, den tweeden keer dringend, den laatsten keer dreigend. Maar de vent antwoordt niet. Speelt stommetje. Doet alsof er niets gebeurd is, geen afspraak is gemaakt van gelijk oversteken, de een het geld, de ander de uitvinding.

De politie schijnt ingedut. Geen van de drie gasten in het „Imperial Hotel” heeft de laatste dagen iets bemerkt van een politie-onderzoek. De kranten schrijven niet meer over de moorden. Zij schijnen vergeten. Het gerucht van de nieuwe uitvinding heeft al het andere van de voorpagina verdrongen. Als Mr. Lawrence nu maar te weten kon komen, wie dat gerucht in de wereld heeft geslingerd. Hij zoekt en snuffelt, zet zijn menschen aan het werk. Ze vinden niets. Hij weet het niet.

Frans Hokkert weet het evenmin. Hij maakt zichzelf en zijn chef wijs, dat Herr Gutsberg of

Monsieur Marcel meer van de beide misdaden moet weten. Hij herhaalt het tien, twintig, dertig maal per dag, maar achter in zijn hoofd hamert ononderbroken:

„Nee..., nee..., nee..., dat spoor is valsch, dat spoor is valsch!”

Tegen Klarenberg houdt hij vol:

„Wacht maar ventje.. als ik dien Fransoos of dien Duitscher maar eens flink de stuipen op het lijf kon jagen. Een van de twee of allebei, heeft Mr. Lawrence wijs gemaakt, dat De Brie de uitvinding heeft. Zoodra de werkelijke dader bemerkt, dat de politie dien De Brie niet meer verdenkt, moet hij door de mand vallen....”

Het klinkt aannemelijk. Hij wilde maar, dat hij het zelf gelooven kon!

Jacobus Fredericus de Brie is dan eindelijk toch gekomen. Hij heeft 's morgens met een stotterstem naar het „Imperial-Hotel” getelefoneerd. Of Mr. Lawrence hem dien middag, tegen een uur of drie kon ontvangen. Dat kòn; en monsieur Marcel en Herr Gutsberg zouden er ook bij zijn. Konden zij zich meteen overtuigen van Mr. Lawrence's goeden trouw.

Jacobus Fredericus heeft lang geworsteld met zijn voorouders. Zijn hereditair minderwaardigheidsgevoel is niet dood; het zal pas sterven met

het geslacht. Het heeft hem al die dagen gekweld. Het loopt nu ook naast hem op straat, verlamt de soepelheid van zijn bewegingen, wanneer hij door de breedzwaaiende draaideur de lichte hall van het hotel binnentreedt. Het beklemmt zijn kaken, als hij met den portier spreekt; jaagt hem in de lift het bloed naar de wangen. Deftig is zoo'n hotel. Iedereen, alles kijkt naar hem. Als hij nu maar wist, waar hij zijn handen moest bergen, dan zou alles veel gemakkelijker zijn; maar de mouwen van zijn jasje zijn te kort, er steken dunne eindjes roode pols onderuit.

De kamer van Mr. Lawrence is licht. Het kleedje op den tafel is hoonend wit. De groote glanzende oogen van dien dikken man in den stoel....

„Mag ik U even voorstellen, Monsieur Marcel!”

„Aangenaam.”

....kleeden hem uit, snijden hem aan rafels; de bloeddorloopen oogen van den Duitscher....

„En dat is Herr Gutsberg uit Deutschland!”

....willen hem verslinden.

Wees bedaard, Jacobus Fredericus. Jij bent ook een oplichter, al ben je maar een kleintje. In deze kamer ademen millioenen dollars. Je moet zien, dat je een beetje van dien rijkdom opzuigt. Hou je nou taai, jongen. Wie niet waagt, wie niet wint. Duizend gulden is een mooi bedrag; voor vijf-

honderd kan je misschien al een sigarenwinkeltje kopen, of wat anders. Alles is immers meegenomen. Dit is je laatste kans. Aarzel niet, spring nou toch! En beef niet zoo; beef verdomme niet zoo! Je bent toch geen juffershondje, je hebt immers niets te verliezen dan je stempelkaart.

„Het komt mij voor”, zegt Mr. Lawrence, „dat U ons wel wat erg lang hebt laten wachten.”

„Ik kon niet eerder”, steunt Jacobus Fredericus, „zaken....”

„U heeft waarschijnlijk gedacht, dat U het zonder ons kon klaarspelen....” lijmt de stem van Herr Gutsberg.

„Ikke.... nee, hoe komt U daarbij?”

Mr. Lawrence gaat liever recht op zijn doel af. Hij zegt:

„Wanneer kunnen wij de uitvinding in ontvangst nemen?”

Jacobus Fredericus zwijgt.

Minuten duurt het, voordat hij dat ellendige weë gevoel naar beneden geslikt heeft.

„Ik kan dat op het oogenblik moeilijk bepalen”, stottert hij eindelijk.

„Maar wij kunnen niet langer wachten.”

Monsieur Marcel gaat dat geparlementeer vervelen. Het gezanik van dien vent zit hem tot hiër! Ze kunnen met hun drieën zoo'n sukkel toch nog wel baas. Zwaar staat hij op uit zijn stoel. Zijn

nek is donkerrood; de oogen springen bijna uit het hoofd.

„Geef op dat patent, verdomde flesschentrekker”, grauwt hij.

De rug van Jacobus Fredericus springt opeens kaarsrecht. Flesschentrekker, verdomde flesschentrekker, en dat tegen hem, tegen hem, die nog geen spie ontvangen heeft. Wat verbeeldt zoo'n vetgevreten varken zich wel?

„Scheld je soort uit!” hijgt hij. Als die kwal niet gauw zijn snuit houdt, wordt het nog vechten.

Dat is de vonk in het kruithuis. Heeft zoo'n nakende vloot nog praats bovendien. De vuist van Herr Gutsberg valt zwaar op het tafeltje; het aschbakje springt ervan omhoog.

„Wel verdomme”, buldert hij, „denk je, dat je ons voor den gek kunt houden, volslagen idioot. Eerst heb je geprobeerd John Masters geld af te zetten en toen dat niet gauw genoeg ging, heb je hem van kant gemaakt.... ja, schrik maar niet, we weten er alles van. Even daarna heb jij dien knul daar in Zwijndrecht vermoord, de uitvinding gestolen, wie weet waar verborgen....”

Houd je nou bedaard, Jacobus Fredericus. Hij wil je op het open veld lokken, maar dat zal dezen keer niet gaan.

„En wat zou dat?” vraag Jacobus onnoozeltjes.

„Wat dat zou.... wat dat zou.... Jij zit hier

met je schijnheilige tronie, jij denkt een beetje met ons te spelen.... Wie weet, heb jij niet dat verhaaltje van de uitvinding aan de kranten verteld... ben jij de oorzaak van de catastrophie...."

Het is er uit! Het angstige vermoeden van de heele week heeft vorm gekregen. Herr Gutsberg heeft uitgeschreeuwd, wat ze geen van drieën tegen elkaar durfden zeggen: Jacobus Fredericus de Brie heeft de koers van de aandeelen naar beneden gejaagd. Houdt hen alle drie in zijn knuist, speelt een beetje met hen.

Maar Jacobus Fredericus de Brie weet niks van aandeelen en koersen. Hij heeft de heele week op zijn kamertje heen en weer geloopt. Het verwijt schroeit hem niet. Hij zegt geen woord, wacht op zijn kans, op een voorschot.

Mr. Lawrence is kalm gebleven.

„Steek een sigaar op, De Brie.... we willen eens rustig met jou praten.... Kijk eens, jij hebt de uitvinding en bent van plan die voor duur geld te verkoopen, niet waar! Dat is je recht, zaken zijn zaken en geld stinkt niet. Je hebt gelijk man, schoon gelijk, maarre.... je moet niet denken, dat je ons in je macht hebt. Kijk eens, beste vriend, je hebt twee moorden op je geweten...."

„Dat zit nog!"

„Jij hebt twee moorden op je geweten en die moorden zijn te bewijzen...."

„Hij zegt wat!”

„Ik zeg: die moorden zijn te bewijzen! Hier, monsieur Marcel, Mr. Lawrence en ik, zijn bereid... en in staat om onder eede, onder eede, versta je, te verklaren, dat jij John Masters al eens eerder bedreigd hebt....”

„Dat is een leugen, een verdomde platte leugen!”

„Dat weet ik wel, beste vriend, maar als wij drieën dezelfde leugen vertellen en met een eed bevestigen.... beste vriend, dan is die leugen een waarheid geworden. Dan hang jij! Gesnapt? Ik ga verder, blijf kalm en zakelijk, wij blijven het ook. Wij drieën zijn verder bereid en in staat onder eede te bevestigen, dat jij die moorden tegenover ons hebt erkend.... dat jij gezegd hebt: ik heb die twee van kant gemaakt en ik heb de uitvinding.”

„Je bent een schoft!”

„En nu wil ik”, fleemt Mr. Lawrence verder, „nu wil ik de positie precies bepalen. Jij denkt, dat jij ons de baas bent.... het is precies andersom: wij zijn jou de baas!”

„Precies”, constateert Monsieur Marcel, „wij zijn jou de baas. Ik verhaal: wij zijn jou de baas. Ken jij Hokkert....?”

„De rechercheur!”

„Precies, de rechercheur.... m'n beste man, die zal ons eeuwig denkbaar zijn, wanneer wij hem

eindelijk het bewijs van jouw schuld leveren. Stel je voor, dat hij hier bij ons zat en dat wij tegen hem zeiden: deze man, deze Jacobus Fredericus de Brie is de moordenaar van Dirk de Wind en van John Masters.... hij heeft de uitvinding gestolen.... mon ami, hij zou ons omhelzen....!"

De deur van de kamer zwaait plotseling open: in de deuropening staat Frans Hokkert.

„Mijne heeren”, zegt hij lijsig, „ik weet niet, waarom U zich zoo opwindt.... Jacobus Fredericus de Brie is mijn vriend.... is mijn beste vriend....!"

Gespannen kijkt Frans naar het gezicht van monsieur Marcel; naar het gezicht van Herr Gutsberg.

Wie van de twee ziet nu plotseling den afgrond voor zijn voeten; wie van de twee zal nu laten merken, dat hij meer weet van de twee moorden?

Dit is immers de beslissende proef.

Het is stil in de kamer. De oogen van Jacobus Fredericus staan glazerig; hij weet minder dan ooit den weg uit den doolhof....

Monsieur Marcel, Mr. Lawrence en Herr Gutsberg zitten onbewogen.

Geen spier van hun gezicht vertrekt.

— — — — —

Een minuut of wat later vertrekt Frans Hokkert

weer. Hij kwam immers alleen maar voor een kleine informatie. Vroolijk kijkt hij niet.

Even later gaat ook Jacobus Fredericus weg; even arm als voorheen.

Na een kwartier zegt Mr. Lawrence:

„Ik begin het spelletje dóór te krijgen.... die vent heeft de moorden op zijn geweten.... maar de Nederlandsche staat heeft de uitvinding. Daarmee heeft de fielt zich straffeloosheid gekocht.... zoo zijn ook de berichten in de kranten gekomen. De uitvinding wordt een staatsmonopolie.... let op mijn woorden!”

„Wij zijn er ook nog” hijgt Herr Gutsberg; zijn stem klinkt benepen.

ELFDE HOOFDSTUK

Herr Gutsberg hangt weliswaar nog den ganschen dag aan den telefoon, maar het terrein van den strijd is verplaatst. De millioenen-credieten uit de Duitsche schatkist kunnen zijn bedrijven nu niet redden. Hij heeft andere wapens in stelling gebracht: diplomatieke.

In de Berlijnsche regeeringsbureaux confereert men over afweermaatregelen, wanneer de Nederlandsche regeering het stoute stukje durft bestaan om met een gemonopoliseerde exploitatie der nieuwe uitvinding de Duitsche radioindustrie kapot te maken. Die kaasboertjes kunnen zich wel veel verbeelden, maar zoo gauw ligt Duitschland niet op zijn achterwerk. Als de Oostgrens dicht gaat voor groenten, boter en kaas, zullen ze in Den Haag wel gauw anders gaan piepen. De Duitsche landbouw zanikt al zoo lang om meer steun; nu is de kans schoon.

„Steun de boeren” is de roep, „en wij winnen op het land terug, wat de Hollanders ons in de industrie gaan ontnemen.”

Mr. Lawrence is per vliegmachine naar Londen vertrokken. Engeland is een eiland: dat maakt ook nu den toestand veel eenvoudiger. Een invoerverbod, een absoluut invoerverbod voor alle radiotoestellen en onderdeelen, kan de binnens-

landsche markt voor zijn industrie misschien nog redden. En verder peinst men ook in Londen op afweermaatregelen.

Mr. Lawrence woont een lezing bij van de „Society for National Health”. Het is een deftige vergadering en alle artsen van naam zijn aanwezig. De magere professor Calter uit Oxford spreekt over het trichinegevaar. De kleine trichine bedreigt het machtige Engeland. Zij vreet aan de gezondheid der bevolking. Dr. Calter heeft een statistiek, die bewijst, dat de trichine de vruchtbaarheid der vrouwen vermindert; hij heeft een grafische lijn van de gevallen van habitueele abortus bij Londensche vrouwen, arbeidersvrouwen, die wel en die niet Nederlandsch varkensvleesch aten. Engeland's bevolking moet worden beschermd tegen dit gevaar, dat zijn weerbaarheid ondermijnt. Ook de Nederlandsche bloembollen lijden aan alle mogelijke kwade ziekten.

„Geachte toehoorders, men zou werkelijk nog het verstandigst handelen, wanneer men den invoer van alle Hollandsche artikelen rondweg verbodt.”

Monsieur Marcel peinst op tegenmaatregelen; en Herr Gutsberg en Mr. Lawrence. Tezamen spinnen zij een sterk weefsel, dat straks het land en de nieuwe uitvinding zal verstrikken.

Herr Gutsberg en Monsieur Marcel zijn in Amsterdam gebleven. Zij hebben alle hefboomen in beweging gezet. Zij zitten voor een reusachtig dashboard, schakelen krachten in en anderen uit, geven richting aan machten en invloeden: heerschen! Drijven! Dwingen!

De redactie van het groote beursblad voelt aan wat in den tijd ligt; dat is immers haar vak! Zij krijgt behoefte om weer eens principieel te gaan schrijven tegen staatsbemoeiing. Zij verschijnen op de eerste pagina, die artikelen; dringen in de hersens van ondernemers en kleine middenstanders; klemmen zich daar vast, beheerschen hun denken en willen.

Staatsindustrie is uit den booze en een volmaakte mislukking, dierbare lezers! Het particuliere bedrijf, dat is de ruggegraat van de maatschappij. De directeur van een particulier bedrijf is baas in eigen huis; hij handelt naar eigen goeddunken en naar eigen oordeel. Hij is aan niemand verantwoording schuldig dan aan zichzelf; zijn welbegrepen eigenbelang zal hem wel dwingen om den wagen in het rechte spoor te houden. Maar het overheidsbedrijf, geachte lezers, dat is een bron van bederf, van luiheid en corruptie. De directeur van een staatsbedrijf heeft maling aan risico en winst. Hij denkt niet aan zichzelf, hij denkt aan zijn bazen: de regeering, den gemeente-

raad. Als een particulier bedrijf ten gronde gaat, verliest de eigenaar zijn geld. Gaat een overheidsbedrijf scheef, dan moet de gemeenschap bijspringen.... de gemeenschap, dierbare lezers, dat zijt Gij en wij, allemaal. Met onze centen moet dan zoo'n kaduuk bedrijf worden opgeknapt.

De lezers gelooven het graag; zij herinneren zich plotseling het hartzeer dat zij hadden, toen zij zoo lang in de rij moesten wachten op het belastingkantoor; hun geld moesten ze nog op den koop toe afstaan.

De redacties van andere kranten zijn het roerend met het beursblad eens. Zij zingen hetzelfde liedje, op een andere melodie. Uitbreiding van de staatsbedrijven zou de credietwaardigheid van het land in gevaar kunnen brengen; de post salarissen drukt toch al zoo zwaar op de begrooting. Wanneer er nog meer zou bijkomen voor het personeel van nieuwe bedrijven, zal de staat nog moeilijker geld kunnen leenen dan thans. De beleggers zijn om den drommel niet gek; ze kijken terdege uit hun doppen voor ze hun zuurverdiende penningen in papiertjes met handteekeningen omzetten. En.... zij hebben volmaakt gelijk, wanneer zij hun geld niet leenen aan dubieuze debiteuren!

Alle kleine krantjes in de provincie schrijven in gelijken geest.

De lezers drinken de waarheden in. Zij knikken

geestdriftig: hun krantje heeft gelijk. Het gaat mis met Nederland, hopeloos mis, als we niet oppassen. Heeft doctor Johan niet deze week zich laten ontvallen, dat hij met bezorgdheid de toekomst tegemoet ziet? Dat hij overweegt om tienduizend arbeiders op straat te zetten. Tienduizend man, dat beteekent een bankroet; die kerels moeten gesteund worden, waar moet al dat geld vandaan komen?

Uit de schatkist!

Hoe komt de schatkist aan de millioenen?

Van U, geachte lezers!

Tienduizend man op straat; doctor Johan heeft het er niet bij gezegd, maar iedereen voelt het: dat komt allemaal van die verdoemde uitvinding, waar de kranten over hebben geschreven. Je zou wenschen, dat die vent zijn nek had gebroken vóór hij aan zijn uitvinding begon. Staatsbemoeiing, jawel, morgen brengen, achturendag en zegeltjes plakken voor je dienstbode; en voor tieners mag je geen versch brood verkoopen, dàt is staatsbemoeiing, maar van den verkeerden kant. De staat moest het eenvoudig verbieden om zoo'n uitvinding te doen of om die uitvinding te exploiteeren. Wij kunnen geen uitvinding verdragen, wij zullen er aan sterven.

„Het loopt op zijn eind met Nederland”, zeggen ze in de Groote Club te Amsterdam; daar maken

ze politiek. „Het loopt op zijn eind met ons land; de loonen zijn veel te hoog. Het mes moet er in!”

Het mes moet erin, het gaat erin!

Monsieur Marcel en Herr Gutsberg zitten aan de schakelkast. Machtige mannen gehoorzamen hen: doctor Johan en vele anderen. Er strijkt een koortsige angst over het land. Hoe zal dit alles eindigen?

Jacobus Fredericus de Brie is uit de koers geslagen. Hij is verformfaaid. Hij weet geen richting meer en kent geen stuur. Zijn leven is weer als vroeger: zonder doel. Kribbig is hij geworden. Moeke van beneden weet niet meer, wat ze tegenwoordig aan hem heeft. De goeie, beste, brave knul is de laatste dagen zoo veranderd. Hij moppert op alles; heeft aanmerkingen op het eten, op het eten nota bene! Zanikt, dat zijn bed niet goed is en dat de cocosmat rafelt. Ja, zoo'n niksnutter heeft warempel ook nog praatjes; zoo'n genadebrood-eter. Of ze geen commensaals bij de vleet kan krijgen; en wát een fatsoenlijke!

Jacobus Fredericus schaamt zich voor zichzelf en weet het niet. Het is moeilijk om afstand te doen van je droomen. Hij wijst de werkelijkheid norsch af. Een stuk ijs draagt hij mee, inplaats van een hart.

Hij gaat troost zoeken bij anderen; hij, de een-

zelve, gaat nu praten met zijn medestempelaars. Scheldt met hen op de rotzooi, waarin zij allen dreigen te verzinken. Kankert mee, omdat de kachel in het stempellokaal niet warm genoeg is. Zwetst met de anderen; over die stinkkerels van de vakbonden, die in hun warme kamers zitten en luilakken, hij, die altijd, altijd, in de zwartste narigheid de meneer is gebleven.

Wat ga je nou doen, Jacobus Fredericus? Ga je communist worden of fascist?

Ach wel nee, Jacobus Fredericus heeft alleen maar den duvel in. Aan opstandigheid is hij nog niet toe. Hij heeft door het keldervenster bij Dikker en Thijs in de keuken mogen kijken, boven zitten de gasten en vreten; die willen hem niet aan tafel hebben. Nu jaagt de honger hem op; de honger en de onrust.

Er is groote onrust onder de lui, die stempelen. De krant heeft met daverende letters de schrikkelijke tijding het land in geslingerd, dat de regeering den steun voor de werkloozen wil gaan verlagen. Het moet, heeft de regeering gezegd. Als zij niet willen krepeeren, gaat het heele land op de flesch. De werkloozen leven niet op een eiland. Zij kunnen zich niet buiten de maatschappij plaatsen. De crisis heeft het heele volk besprongen.

„Het mes moet er in!”, hebben ze op de Groote Club gezegd.

Het mes gáát er in.

Het staat met zijn scherpe snede op de strotten van de kleumende kerels. Het bedreigt ook het leven van Jacobus Fredericus de Brie.

Als hij die duizend gulden gekregen had, zou hij nu veilig in een sigarenwinkeltje gezeten hebben....

„Ping.... Ping....”

„Dág meneer.... vijf van tien meneer....
Asjeblijft meneer!”

„Ping.... ping!”

Nu loopt hij langs de natte straten; op zijn kamer vindt hij geen rust meer. Het „Imperial-Hotel” is een groote magneet; het trekt hem aan. Hij vecht tegen die aantrekkingskracht; tracht telkens in een groote boog om het Muntplein heen te loopen, maar vijf, zes, zeven keer op een dag sjokt hij door de Vijzelstraat. De vensters zijn verlicht. De draaideur slokt gasten op, spuwt andere uit. Binnen zitten monsieur Marcel en Herr Gutsberg; zij trekken aan de touwtjes. Jacobus Fredericus de Brie bestaat voor hen niet meer: hij is geen marionet, hij is een hoopje vodden, goed voor de belt!

„We zijn allemaal oud roest”, zegt Jacobus Fredericus tegen lui in het stempellokaal, „ze

hebben ons eerst gebruikt en toen op een hoop gesmakt. We vreten genadebrood! We loopen in straten, waarop we geen recht hebben, die niet van ons zijn, waar we geduld worden!"

„En nou willen die krengen ons nog meer de goot intrappen", zegt een ander, „d'r gaat zoo meteen weer een riks van den steun af!"

Jacobus Fredericus de Brie voelt zijn kracht zwellen, zijn wanhopige kracht.

„Als ze verdomme van mijn steun een dubbeltje afhouden, flikker ik ze de heele rotzooi in het gezicht. Geen cent minder neem ik... dan ga ik net zoo lief jatten!"

De dreigende vermindering van den steun hangt boven hun hoofden; het is de dood zelf!

„We verdommen het langer!"

De kreet groeit.

Vanmiddag zullen ze gaan demonstreeren. Zullen ze dat vullis eens laten zien, dat zij het langer verdómmen! Als je toch moet verrekken, dan moet het maar meteen.

Behandel de dieren met zachtheid, pest de stempelaars, dat is tegenwoordig het elfde gebod. Maar *zij* laten zich niet langer in een hoek drukken. Zij zullen hun narigheid vanmiddag uitschreeuwen. Midden in de stad; in de Kalverstraat, voor de Groote Club, op den Dam!

Jacobus Fredericus gaat mee.... ga je nou toch communist worden?

Ach wel nee, *hij* communist?

Hij heeft honger. Hij heeft den duvel in; hij haat, het meest zichzelf. Als hij zijn oogen dicht doet, ziet hij zichzelf den portier van „Imperial” een groot mes in de strot steken. Het bloed spat hoog op; lekker warm is dat roode bloed....!

De stoet der haveloozen is een troep hongerige wolven, begeerig naar buit, bereid om alles te verslinden, de zwakken uit de eigen horde het eerst. Jacobus bijt zich den binnenkant van zijn wangen kapot, hij balt de vuisten. De eerste de beste, die hem te na komt, zal hij de tanden in het vleesch zetten, verdomme! Doorbijten! Doorbijten, tot het leven geweken is!

De eerste de beste.... dat is warempel Frans Hokkert van de Centrale Recherche. Die heeft op het Hoofdbureau gevloekt als een beest, omdat ze hem hebben ingedeeld bij de troep, die vanmiddag dien werklozenoptocht in de gaten moet gaan houden. Dat baantje is een degradatie voor Frans. Hij voelt die opdonder in zijn prestige terdege. Heeft uitvluchten gezocht, vergeefs. Als dat geen looze streek is van zijn chef om hem de mislukking van het onderzoek naar de beide moordgevallen in te peperen, dan laat hij zich hangen. Hij, Frans Hokkert, aangewezen om een

werkloozenoptocht in de gaten te houden, dat is toch werkelijk bij de beesten af.

Hij sjouwt met den duvel in naar het stempelslokaal, waar de kerels zich zullen opstellen. Ziet hij daar warempel dien De Brie bij dat zoodje krapul staan, De Brie, dien sukkel van het zolderkamertje in de Helmersstraat, dien krankjoreme stommeling. Dat die vlerk hem nu weer in den weg moet komen. Waar die zijn voeten gezet heeft, groeit geen gras meer. Die sukkel heeft hem het heele onderzoek bedorven, de ongeluksbode. Over hem heeft hij de beenen gebroken.

„Jonge man”, zegt hij barsch tot De Brie, „neem van mij een verstandige raad aan.... en donder zoo gauw mogelijk hier vandaan!”

En de rug van Jacobus Fredericus de Brie, den woedenden stempelaar, kromt zich gewillig. Dát is nu de macht van menschen als Frans Hokkert. Ze slaan zoo maar al je voornemens aan flenters. Zij vloeken tegen je en vergeten ben je opeens den portier van „Imperial”, dien je een mes in zijn strot wou steken, neen, dien je een mes in de keel stak! Van je afgegleden is de moordende lust om te krabben en te bijten....

Jacobus Fredericus de Brie slaat de oogen neer. En gaat.

Laat de kerels van het stempellokaal in den

steek. Sjoekt weer door de stad. Naar de Vijzelstraat!

De werkloozen, vier, vijf honderd, vullen de straat met rumoer en geschreeuw. Ze trekken door de Utrechtsche straat naar het Rembrandtplein. Daar staat de politie opgesteld. Een kwaad jongen smijt een grooten klinker naar den kop van een paard. Sabels vangen het zonlicht op, spelen er mee. Er wordt gestompt en geslagen. Een paar mannen krijgen een mep met een gummistok. Vallen op het asphalt.

„We verdommen het langer, bloedhonden!” gillen de stempelaars. Dan vluchten ze, een orde-looze troep, voor de sabels.

Jacobus Fredericus is een uur eerder op den loop gegaan; voor de stem van Hokkert. Tegen zes uur komt hij bij moeke thuis. Hij is moe! Doodmoe! Alles áán hem, ín hem, ván hem, is kapot.

Hij is vanavond voor het eerst in langen tijd weer tevreden met het eten. Hij moppert niet, dat zijn bed hem niet bevalt. Ziet zelfs niets van de gerafelde cocosmat.

„Die vent, dat is een schlemiehl”, heeft Hokkert gezegd.

Zoo is het: Jacobus Fredericus, de schlemiehl, is te beroerd voor een heldenrol....

Herr Gutsberg en Monsieur Marcel spelen hun spel teneinde. De marionetten hebben hun best gedaan. Er is stemming gemaakt; in Nederland, in Duitschland, Engeland, Frankrijk, overal! Ze hebben langs verborgen wegen heimelijk onderzocht of de Nederlandsche regeering het patent bemachtigd heeft en wat zij er mee van plan is. Overal hebben zij ontkenningen gehoord. Vertrouwd hebben zij die ontkenningen nooit. Maar aan een openlijke vraag dacht Herr Gutsberg noch Monsieur Marcel. Zij zijn niet gek. Dit is niet hun eerste veldtocht. Eerst moest de publieke opinie worden bewerkt, de geest van onwil en verzet tegen staatsexploitatie worden opgeroepen.

Nu is het zoover.

Nu drukken zij op het laatste knopje!

Een Kamerlid stelt officieel aan de regeering vragen:

„Is de Minister bekend met de berichten, die den laatsten tijd in de pers verschenen zijn, omtrent een nieuwe uitvinding in de radio-techniek, die alle bestaande vindingen waardeeloos zou maken en het geheele bedrijf zou revolutioneeren?

Zoo ja, wil de Minister dan mededeelen, of aan de regeering deze uitvinding op eenigerlei wijze is aangeboden, resp. door wien, zoomede

of de regeering deze uitvinding heeft geaccepteert?

Indien deze laatste vraag door den Minister bevestigend wordt beantwoord, is hij dan bereid mede te deelen wat de regeering met deze uitvinding denkt te doen, in het bijzonder of zij het voornemen heeft deze vinding, uit hoofde van schadelijkheid voor de industrie en om redenen van staatsbelang, niet in exploitatie te brengen, dan wel of zij bij eventueele exploitatie dezer vinding de voorkeur zal geven aan het particulier initiatief.

Indien deze laatste vraag ontkennend wordt beantwoord, is de Minister dan niet van meening, dat een principieele beslissing omtrent de uitbreiding van de Staatsbemoeiing door de Staten-Generaal dient te worden genomen, vooral en aler nog grooter onrust in industriele kringen wordt verwekt?"

De regeering heeft warempel dezen keer geen twee maanden noodig om het antwoord te formuleren.

Het luidt kort en bondig:

„De Minister heeft inderdaad kennis genomen van de berichten, die den laatsten tijd in de pers zijn verschenen, omtrent een nieuwe

uitvinding in de radio-techniek, die alle bestaande vindingen waardeloos zou maken en het geheele bedrijf zou revolutioneeren.

Een zoodanige uitvinding is nimmer, hetzij direct of zijdelings, de Regeering aangeboden en bevindt zich ook niet in het bezit van den Nederlandschen Staat.

Monsieur Marcel en Herr Gutsberg lezen dit antwoord eerder dan de Kamerleden.

„We draaien in een kring rond”, zucht Herr Gutsberg.

„De hond ziet weer zijn eigen staart”, bevestigt monsieur Marcel.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Frans Hokkert wankelt op zijn sokkel. Hij twijfelt aan zijn eigen voortreffelijkheid. Hij en: zijn baas. De collega's merken het; die plagen hem er geniepig mee. De baas kan het hem ronduit zeggen.

„Je bent een opsnijer, Hokkert.... Meer dan veertien dagen vertel je ons nu al, dat je dat zaakje daar in Zwijndrecht en het gevalletje in de Helmersstraat haarfijn uit de doeken zult doen.”

Frans zwijgt.

Hij probeert een zelfbewust gezicht te trekken, maar hij voelt, dat het niet lukken wil.

Je moet oppassen, Frans, dat deze affaire jou niet den nek breekt. Mannetjes als jij kunnen geen tegenslagen verdragen. Zij hebben applaus noodig en schmink! Lang heeft het publiek jou toegejuicht, Frans, maar nu is de kans gekeerd. En de collega's hebben al z'n leven de pest aan jou gehad. Die konden je den eersten den besten dag al doodkijken. Die zullen nu om jou lachen!

Wat zullen ze met jou beginnen, Frans?

Ja, je zult wel bij den straatdienst belanden. Dat werkje bij die werkloozendemonstratie was hors d'oeuvre. Straks komt de rest. De baas duwt, de collega's duwen; jij wordt uit den trein

gerangeerd. Op dood spoor gezet. Twee geruchtmakende moorden heb jij verpoedeld. Zoo iets wreekt zich. De nimbus verbleekt.

Als Frans twee collega's met elkander ziet praten, loopt hij den anderen kant uit. Maar die merken dat natuurlijk. Zij pesten hem ermee, niet weinig.

„Ha, die Hokkert.... Wanneer kunnen we je feliciteeren?”

„Barst!” denkt Frans dan, maar hij geeft zijn gezicht den ouden trek van „Dat zal ik wel weer eens eventjes fijn opknappen.” Kouwe beenen! Zelf ondergaat hij de suggestie niet meer, hoe zouden anderen dat dan kunnen?

Het applaus is verstorven. De schmink is van zijn gezicht versmolten. Hij blijkt een mensch te zijn met gebreken. Juffrouw Melchers heeft opeens alle belangstelling voor hem verloren. Dit is de gemeenste mep, die Frans treffen kon. Juffrouw Melchers, dat is immers de publieke opinie, de nieuwsgierige middelmatigheid. Zijn rol is uitgespeeld. Zelfs de tooneelknecht kijkt niet meer naar hem om.

„Als je nu maar een begin van een spoor had”, zegt de baas.

Die heeft ook makkelijk praten. Als er niets is, kun je toch ook niet gaan fantaseeren. Of liever:

je kúnt het wel, maar het lukt je op den langen duur toch niet.

„Spijt me heel erg”, zegt de baas, „maar dan zal ik het onderzoek uit jouw handen moeten nemen....”

Dat is de genadeslag. Het Hoofdbureau heeft zijn geloof in Frans Hokkert verloren.

„En wie wordt dan met het onderzoek belast?” vraagt hij. Is dat timide mannetje Frans Hokkert, de geweldenaar?

„Weet ik nog niet”, zegt de baas, „dat merk je tegen dien tijd wel.... Kalenberg of zoo.... tenminste als er nog wat te redden valt. Jij hebt veel kostbaren tijd verprutst en verknoeid.”

De bastonnade is begonnen; elke slag is raak.

„Jij hebt declaraties ingediend om ervan te rillen.... je hebt in aanwezigheid van het parket daar in Zwijndrecht gekrukt als een schooljongen.... en niets, niets, niets is er uit je vingers gekomen.”

Toe maar! Sla d'r maar op! Frans ligt nu toch eenmaal op den grond. Verweren kan hij zich niet meer.

„Jij hebt de krankzinnigste kunsten uitgehaald met microfoons en weet ik veel met wat nog meer.... Kalenberg heeft me dat gerapporteerd.. en waarom?”

Ja, waarom eigenlijk; die schlemiehl van een

Jacobus Fredericus de Brie.... hoe kon hij dien idioot ooit verdenken?

„Frans Hokkert.... jij bent een sukkel.... het eenige wat je ons verwijten kunt is, dat wij jou zoo lang ernstig hebben genomen.”

Frans Hokkert haalt diep adem. Hij geeft zich niet over. Hij zal vechten op zijn laatste reserve.

„Kalenberg”, steunt hij, „Kalenberg zal die moorden net zoo min oplossen als ik.... Dat is immers een misdaad zonder fouten. Wie ook die zaak in handen krijgt, zal er op blijven bijten, maar dóórkrijgen.... nooit! De misdaad is ons de baas gebleven,.... laten we het maar ronduit zeggen.... maar dat mág niet erkend worden, hé? Wanneer de wrekende arm der gerechtigheid verlamd is, gaat de wereld immers naar den bliksem. Wij moeten het stiekum houden; ze mogen buiten niet weten, dat de Heilige Herman^{ds} dad gefaald heeft. Stel je voor, dat de menschen tot het benul komen: je kunt twee moorden begaan, zonder dat ze je snappen. Dat zou grooter catastrofe zijn dan een koersdaling.... en daarom moet ik maar voor de honden gegooid worden. Frans Hokkert gaat de woestijn in. Hij is een stommeling en een ezel.... hij heeft geld uitgegeven en niets bereikt. Hij heeft geknoeid met microfoontjes en heeft opgescheept.... Frans Hokkert is dezen keer de sigaar geworden....

Maar de justitie gaat vrij uit. Het Hoofdbureau is eenig en onfeilbaar."

De baas is achterover in zijn bureaustoel gezakt. Schikt aschbakje, vulpen en blocnote in keurige symetrie op zijn vloeiblad. Zegt dan:

„Frans Hokkert, ik dacht, dat je een stómmeling was, maar je bent erger, je bent een pechvogel, en hebt toch een groote bek.... jij bent een schlemiehl...."

— — — — —

Herbert Filene is géén pechvogel!

Alles is hem meegeloopen, van den eersten dag zijner geboorte af. Op het oogenblik, dat Herbert nu zeventien jaar geleden zijn stembanden voor het eerst gebruikte, ontdekte papa Filene met welk doel hij twintig jaar lang geploeterd had. Van dien dag af kregen de millioenen van de Amerikaansche radiotrust een bestemming: Herbert's leven vergulden. Nu studeert Herbert in Engeland.

Papa heeft plotseling de niet te breidelen begeerte om zijn zoon te bezoeken.

„Mr. Filene gaat scheep naar Europa!" schreeuwen alle kranten.

De beurs spitst de ooren. Wat gaat Mr. Filene in Engeland doen? Zullen de koersen van de radio-stukjes weer gaan rijzen? Welke duivelsche machinaties worden voorbereid? Staat zijn bezoek

in verband met de nieuwe uitvinding, waarover iedereen spreekt, maar waarvan niemand het rechte weet?

„Mijn reis heeft geen enkel zakelijk doel”, verklaart Mr. Filene trouwhartig aan de kereltjes van de kranten, die hem komen opzoeken. „Ik ben een liefhebbend vader.... mijn zoon, die arme jongen, zit in Engeland en verlangt zoo erg naar mij.”

Inderdaad, waarom zou die zoon niet naar zijn vader verlangen? De vader heeft geld. De vader zorgt voor feestjes en dolle partijtjes. Wat zal die arme eenzame prins daar in het koude Engeland blij zijn, wanneer hij zijn ouwe, trouwe vader weer eens een paar dagen lang kan zien.

Herbert Filene is werkelijk blij. Twee dagen is zijn papa op bezoek. Dan vertrekt deze weer: ja hij heeft het druk, ontzettend druk. En hij wil toch ook Londen wel weer eens zien. Dat is een idee: op den terugweg zal hij een dagje in Londen blijven.

Nu zit Mr. Filene in de weelderige vergaderzaal van „Savoy-Hotel”. Het is er warm en gezellig. Er staan glazen op tafel. Straks zullen de kellners met de flesschen komen.

Hij zit er niet alleen! Monsieur Marcel is daar en Herr Gutsberg en verder Mr. Lawrence. Ook toevallig, dat die drie juist tegelijk met hem in „Savoy” logeeren. Als de mannetjes van de kran-

ten dat wisten, zouden ze denken, dat Mr. Filene hen voor den gek gehouden heeft. Dat het bezoek aan zijn zoon toch een uitvlucht was.

En waarom zouden die vier niet van de gelegenheid gebruik maken om samen wat te praten? Ze zijn toch leiders van machtige radio-trusts. De radio-industrie van de geheele wereld is in dit vertrek vereenigd.

„De onophoudelijke daling onzer aandeelen”, zegt monsieur Marcel, „maakt het noodig, dat wij overleg plegen omtrent den toestand. Zooals het nu gaat, kan het niet langer. Nog drie weken en alles ligt tegen den grond!”

„De verdomde uitvinding...”, hijgt Herr Gutsberg.

„Alles zou ander gelooopen zijn, wanneer John Masters was blijven leven”, constateert Mr. Lawrence.

„In John Masters heeft Amerika een trouwe dienaar verloren”, fluistert Mr. Filene. Zijn gelaat staat ernstig, alleen zijn oogen zijn licht.

Mr. Lawrence staat op uit zijn stoel.

„Ik wensch”, zegt hij, „dat wij niet langer kiekeboe spelen. De aandeelen zakken razend... alleen van Amerika weten wij niets, omdat bij den eersten schok de New-York Holding Company alle aandeelen van Mr. Filene onmiddellijk uit de markt heeft genomen. Maar een zoo forsche

ondersteuning van aandeelen.... en dat met eigen kapitaal, nietwaar Mr. Filene, houdt geen bedrijf vol.... U zult binnen afzienbaren tijd een schreeuwend gebrek aan kasgeld krijgen, Mr. Filene.... enne.... op radio-aandeelen geeft niemand meer dollars...."

Mr. Filene knikt bedachtzaam het moede hoofd.

„Welnu", gaat monsieur Marcel verder, „dan dienen wij thans te spreken over de vraag, ten eerste waar de uitvinding is, de verdomde uitvinding, die ons nog allemaal tot den bedelstaf zal brengen.... en ten tweede.... wat zullen wij gezamenlijk ondernemen om ons tegen die ramp te beveiligen...."

Mr. Filene knikt instemmend.

„Ik verklaar bij voorbaat, dat Duitschland volkomen solidair zal zijn", zegt Herr Gutsberg.

Mr. Lawrence speelt met zijn sigaret.

„Ik wil eerst een andere zaak ter sprake brengen", zegt hij. „Het heeft geen zin om elkander sprookjes te vertellen. Ik wil hier naar eer en geweten verklaren, dat ik die uitvinding niet bezit, dat ik geen idee heb, geen flauw benul zelfs, waar de uitvinding op het oogenblik is.... ik ben pas bereid om verder aan deze discussies deel te nemen, wanneer ieder van ons datzelfde heeft verklaard.... En zonder omwegen of slagen om den arm."

„Juist”, bromt Herr Gutsberg. Hij staat op, trekt een ernstig gezicht, of hij een vers gaat zeggen, een stuk uit den bijbel lezen:

„Ik verklaar hier.... naar eer en geweten.... als goed zakenman, dat ik evenmin als Mr. Lawrence weet waar de uitvinding is.”

Hij gaat nu pas weer zitten.

„En ik verklaar hetzelfde”, zegt Monsieur Marcel.

Mr. Filene heeft een versche pijp gestopt.

„New York”, begint hij....

„New York aan den telefoon”, roept de chasseur in de half geopende deur, „New York voor.. monsieur Panier....”

„New York.... voor mij?” zegt monsieur Marcel verwonderd. Hij loopt naar het toestel; grijpt den microfoon....

„Hallo.... hier Panier....”

....luistert even en smijt dan den microfoon neer, vloekt:

„Wel nom de Dieu, daar is die verdomde John Masters aan den telefoon.... levend en wel.... en vraagt me, hoe het.... hoe het met m'n nieren gaat....”

Herr Gutsberg heeft zijn woede en teleurstelling uitgebulderd. Zulk een boevenstreek heeft men nog nooit met hem uitgehaald. De schellen zijn

hem opeens van de oogen gevallen. Hij heeft zijn kwaadaardige verwijten in een fel mitrailleur-vuur door de kamer gerateld.

Mr. Lawrence heeft gevloekt. Eenmaal, tweemaal en daarna nog een keer. Hij heeft zijn flegmatieke kalmte bewaard, maar zijn gelaat is doodsbleek geworden.

En Monsieur Marcel Panier is nimmer dichter bij een beroerte geweest. Alles verzinkt in het niet bij den geraffineerden ploertenstreek om zoo sarrend te vragen naar den toestand van zijn nieren. Nom d'un chien, als hij dien Masters de schoelje hier had, zou hij hem naar de strot vliegen, den oplichter, den flesschentrekker.... den *moordenaar!*

Alleen Mr. Filene is rustig blijven zitten.

Nu is de opwinding geluwd. De kellner heeft de glazen volgeschonken. De rustige stem van Mr. Filene vertelt:

„Mijne heeren, zaken zijn zaken.... Amerika heeft van meet af aan op het standpunt gestaan, dat de uitvinding van dien jongen Nederlander.. dien....

„Dirk de Wind”, vult Herr Gutsberg aan.

„Never mind”, wuift Mr. Filene achteloos, „de naam doet er niet toe, want de man is dood.... en de uitvinding is veilig....”

Hij kijkt even den kring rond, vervolgt dan:

„Onze trouwe medewerker John Masters ver-
toefde in Amsterdam om te onderzoeken op welke
wijze wij op de geschikste manier in het bezit van
de uitvinding konden komen. Wij waren er eerder
bij dan Engeland.... eerder dan Duitschland....
eerder ook dan Frankrijk! Wij hadden, dank zij
onze goedwerkende inlichtingendienst, precies uit-
gerekend, een voorsprong van twee en een halve
week.... En mijn heeren, wij zouden den slag
gewonnen hebben.... lang voordat U op het slag-
veld verscheen, ware het niet, dat deze Dirk de
Wind de stijfkoppigste idioot was, die er ooit op
de wereld heeft rondgelopen. De uitvinding ver-
koopen, graag, maar hij moest en hij zou de
garantie hebben, dat wij het patent ook gingen
exploiteeren. De man was bezeten door het krank-
zinnige denkbeeld, dat de menschheid door zijn
uitvinding gelukkiger zou worden. Gelukkiger....
wat een gek, wat een stompzinnige gek....”

Mr. Filene is een tooneelspeler, die nauwkeurig
let op het effect van zijn woorden en gebaren.

„Onze vriend John Masters rapporteerde. Wij
schreven hem, dat hij, koste wat kost, in het bezit
van de uitvindingen moest komen.... en wij
namen onze maatregelen. Tegen hem! Ja zeker,
tegen Masters! Mijne heeren, John Masters is
geen geboren Yank; hij is van huis uit een Hol-
lander! Dat wil zeggen, dat hij, evenals alle Euro-

peanen, ongemakkelijk veel last heeft van zijn sentimentaliteit, van malle tradities.... van, nu ja, van wat ze op de Zondagschool „geweten” noemen. Wie in deze wereld wat wil bereiken, moet geen last hebben van dat kinderlijke ding: geweten. Wie er wel last van heeft, moet zorgen, dat hij menschen voor zich laat werken, die afstand hebben gedaan van dat nuttelooze overblijfsel uit een onzakelijken oertijd. Mijne heeren, wij hadden in New York geen lust om de uitvinding te verspelen.... à propos, heeft U in de kranten gelezen, dat Jack Diamond juist gisteren in Chicago is doodgeschoten? Malle gedachten sprong van mij, hé? Heelemaal niet, mijne heeren. Laat ik U dan eindelijk de waarheid onthullen. waaraan niemand dacht, niemand kon denken.... niemand mócht denken! Jack Diamond, de luitenant van Al Capone.... vermoordde Dirk de Wind. Wij waren het, die hem op een vakantie-reisje naar Parijs zonden; zijn foto's stonden in alle kranten.... en in het voorbijgaan wipte hij in Zwijndrecht aan, maakte het onpractische individu onschadelijk voor de gemeenschap.... stoof met zijn wagen naar Amsterdam....

„Wat een schavuiten!” barst Herr Gutsberg uit.

„Herr Gutsberg”, zegt Mr. Filene lijsig, „be-dwing uw gevoelens. Het kon wel eens zijn, dat U straks vriendelijk tegen mij móet zijn.... Om

het tweede deel van dezen roman te vertellen.... John Masters was razend van woede, toen hij uit den mond van Jackie het verhaal van den moord vernam. Precies zooals wij gedacht hadden: de sentimenteele hond van een Europeaan was weer wakker geworden...."

„Dat is een directe beleediging", buldert Herr Gutsberg weer.

„Blijf kalm". De stem van Mr. Filene is snijgend scherp geworden. „Neem een voorbeeld aan monsieur Marcel en Mr. Lawrence.... U schijnt niet te weten, dat zaken nu eenmaal zaken zijn.... Alzoo, Jack Diamond — de arme kerel is nu dood, de concurrentie nekte 'm, enfin, hij was gelukkig niet de eenig bruikbare — Jackie overdonderde John Masters met dat verhaal van den moord. En deze begreep spoedig genoeg, dat het nu raadzaam was om zich zoo gauw mogelijk met de uitvinding uit de voeten te maken. De rest begrijpt u. Hij en Jackie zorgden voor de bloedplas op het bed. Koud kunstje! Jackie had hem verteld, dat hij in Zwijndrecht een papiertje met een of andere dwaasheid erop had achtergelaten.... Hetzelfde kunstje voerde John Masters nu uit, maar nu schreef *hij* de letters.... Tja, mijne heeren, de politie kan lang zoeken voor zij wat vindt. Die denken aan alles, behalve aan zooiets.. Wij in Amerika verstaan het handwerk nu een-

maal opperbest.... En ten slotte: *wij* hebben de uitvinding!"

Daar was immers alles om begonnen!

Het is stil geworden in het vertrek.

Mr. Lawrence klemt de handen krampachtig om de leuning van zijn stoel. Herr Gutsberg ziet eruit, alsof hij met iemand geworsteld heeft. Monsieur Panier voelt zijn nieren weer pijnlijker dan ooit.

Mr. Filene belt.

De kellner schenkt de glazen vol.

„En verder”, fleemt Mr. Filene weer, „is de zaak nogal duidelijk.... zou ik zeggen. De geruchten in de pers omtrent de nieuwe uitvinding kwamen uit New-York. Daar hebben *wij* voor gezorgd....”

„Goddamn”, buldert Mr. Lawrence.

„Blijf rustig”, hoont Mr. Filene, „ik herhaal: die berichten over de uitvinding kwamen uit New York. Daar hebben *wij* voor gezorgd. Ik snap best, waarom Mr. Lawrence zoo ongewoon doet.... Uw aandeelen zijn immers gevallen.... hoeveel staan die papiertjes van U, monsieur Marcel. Laag hé? Enne.... Herr Gutsberg, zoudt U denken, dat U nog wat regeeringssteun kunt loskrijgen....? Neem dan zoo spoedig mogelijk wat je krijgen kunt. Alles is meegenomen.... mijne heeren, ik ben het eens met wat Mr. Lawrence straks zei.... Laten wij niet langer kiekeboe spelen. *Ik* heb Uw

koersen naar den kelder gejaagd en al Uw aandeelen gekocht. Herr Gutsberg, Uw woede van straks wil ik U vergeven.... Toen dacht U, dat U nog een vrij man was.... maar nu is het uit: Amerika beheerscht de radio-industrie van Duitschland.... en die van Engeland en die van Frankrijk eveneens, monsieur Marcel....!"

Mr. Filene heeft dorst gekregen van zijn lange redevoering. Hij drinkt een slokje en zegt dan:

„En nu tot slot.... de uitvinding blijft veilig in onze kluis.... Geen sterveling in Amerika denkt er aan om het idee van dien krankzinnigen De Wind te exploiteeren.... mijne heeren, tegen het einde van de week zullen wij voor een officiele tegenspraak van alle geruchten over de nieuwe uitvinding zorgen. Dan gaan de koersen weer omhoog.... Hoe heet dat ook weer? O ja, het vertrouwen keert terug! Mijne heeren, ik noodig u uit om met den president van de wereld radiotrust te drinken op dat teruggekeerde vertrouwen....!"

Alle vier staan op.

„Prosit", zegt Mr. Filene.

„Santé", monsieur Marcel.

„Auf Ihr Wohl", Herr Gutsberg.

Mr. Lawrence zegt niets; maar hij drinkt óók!

Het vertrouwen zál terugkeeren!
Het vertrouwen móet terugkeeren!
Het vertrouwen kéért terug!

De koersen loopen weer omhoog. Ja zeker, de beurs verdient weer wat. Maurice Turfh pikt er ook een graantje van mee; als het op de grooten regent, dan druppelt het immers op de kleintjes. Hij kan zich tegenwoordig ook wat royaler bewegen; zijn portemonnaie is weer gevuld; zijn reputatie van royale Maupie groeit. Hij heeft zich nu ook een duurder vriendinnetje aangeschaft. Het vertrouwen is immers teruggekeerd. Inplaats van een riks stort hij tegenwoordig vijf gulden voor zijn radio-omroep.

De paardjes in de kamer van Billy Fontaine tippelen weer even hard als vroeger. Maurice Turfh betaalt zonder morren zijn licentie. Leven en laten leven, kan tegenwoordig zijn leus weer zijn. Hij heeft een nieuw radio-toestel gekocht. Het is precies hetzelfde als zijn vroegere apparaat, alleen het omhulsel is anders, de reclame voor het nieuwe apparaat was ook suggestiever dan voor het oude. Veel vrienden en kennissen van Maurice kunnen hun hartewensch vervullen: een nieuw radio-toestel, eentje uit de wonderserie. Het vertrouwen is immers teruggekeerd.

De apparatenfabriek van Doctor Johan moet uitbreiden. De geruchten over een nieuwe uit-

vinding hadden een vacuum in de consumptie veroorzaakt. Billy Montaine vecht nu tegen dat luchtledige. Hij wint! Het vertrouwen is teruggekeerd; er zit weer beweging in het land!

Aan den loopenden band in de fabriek bewegen fijne vingers, teere vingers van meisjes en grove van mannen. Langzaam groeit het ontvangapparaat, één, twee, honderd, duizend per dag! Zij glijden statig de werkbanken voorbij, van de eene afdeeling naar de andere. Metalen grijpers klemmen zich om toestellen, tillen die omhoog. Nu schommelen ze zachtjes naar de moffels en glanskamers. Als zij er uit komen, staat de naam van Doctor Johan in gouden letters op hun omhulsel. Het zonlicht speelt met de verchroomde deelen, felle lichtschichten flitsen door de ruime werkzaal. De zon viert een vroolijk feest en alle toestellen zijn de gasten, de glanzendaangedane gasten. De vingers, teere van meisjes, grove van mannen, voeden den loopenden band, die langzaam voorbij schuift.... eindeloos.... Een riem zonder eind is zoo'n loopende band, riem zonder eind, gebed zonder eind.... Jacobs ladder.... alles is eindeloos.

„Het absorptievermogen van het koopend publiek is eindeloos”, constateert Doctor Johan. „Dank zij een goede reclame, dank zij het teruggekeerde vertrouwen.”

Ja, ja, het is weer de moeite waard om te leven!

— — — — —

Jacobus Fredericus de Brie, schlemiehl, wat ga jij nu doen?

Frans Hokkert laat je nu met rust. Die zit zelf diep in de put.

Maar *jij*?

Ze zeggen, dat de tijd beter gaat worden, maar de baas, die weet hoe het hoort, is nog altijd niet gekomen. Zál wel niet komen. Nooit! Er zijn immers handen teveel in de wereld, Jacobus Fredericus, veel handen en nog meer hoofden. Wat ga je doen?

Je zou zelfmoord kunnen plegen, maar neen, er is moed noodig, veel moed om te zeggen:

„Hier is het leven terug, dat je mij gegeven hebt, zonder dat ik er om vroeg!”

Neen, zelfmoord is niets voor jou, Jacobus Fredericus!

Tja, en je zou kunnen probeeren om een nieuw vak te leeren. Er zijn zoo van die scholen. Of je zou in den handel kunnen gaan.... of een loterij-briefje kunnen koopen en de honderdduizend trekken....

Er moet toch iets gebeuren, jongen! Het leven houdt toch niet zoo maar op, net als een tramrail? Een roman heeft een einde, maar het leven niet.

Dat eindigt wanneer het zèlf wil. Dat gaat heelemaal buiten jou om. Je bent immers geen baas over je leven.

Wat ga jij nou doen, jij schlemiehl?

„Verrek nou gauw”, zegt Jacobus Fredericus, „wat zou ik anders doen, wat zou ik na zoo'n tijd zónder te zijn geweest, anders *kunnen* doen dan stempelen! Stempelen verdomme!”

EINDE